

Matiu Wasa Loholohona Matiu ya Uli

Yesu Keliso ana Ulutubu

Matiu 1:1-17

(Luka 3:23-38)

¹ Yesu Mesaiya ana ulutubu mate logedi itete: Abelaham yo Kin Deiwidi.

^{2-6a} Abelaham yai ya fatubu na ya lau be Kin Deiwidi yai, wahawahana mate:

Abelaham natuna Isako, Isako, natuna Iyakobo, Iyakobo nanatuna Diuda ma haidana. Diuda ma lahuna Tama, nanatudi mate Pelesi yo Sela. Pelesi natuna mate Heselan. Heselan natuna Lam, Lam natuna, Aminadabi, na Abinadabi natuna Nason, Nason natuna mate Salamon. Salamon ma lahuna Lahaba natudi mate Bowasi. Na Bowasi ma lahuna Luta natudi mate Obedi. Obedi natuna Desi, na Desi natuna Kin Deiwidi.

^{6b-11} Deiwidi yai ya fatubu na ya lau be Babilon sa lawedi, Yesu wahawahana mate:

Deiwidi natuna Solomon. Solomon tinana Ulaiya, lahuna Betesiba,* Solomon natuna Lehebowam, Lehebowam natuna Abaidiya, Abaidiya natuna Asa, Asa natuna Diyosafata, Diyosafata natuna Diyeholam, Diyeholam natuna Usaiya, Usaiya natuna Dotan, Dotan natuna Ahasi, Ahasi natuna Hese kaiya, Hese kaiya natuna Manase, Manase natuna

* **1:6b-11** 1:6b-11Betesiba mate Ulaiya lahuna na Deiwidi ya eli faboga be natuna logena Solomon.

Amon, Amon natuna Diyosaiya, na Diyosaiya natuna Diyowakin† yo haidana, logedi sa tohaidi be sa lawedi Babilon.

¹²⁻¹⁶ Fuyanna Babilon sa lau afulen, mulina yai na ya lau be Yesu sa yosi, wahawahana hitina itete:

Dekonaiya nanatuna Seyatiyeli, Seyatiyeli natuna Selubabeli, Selubabeli natuna Abiudi, Abiudi, natuna Eliyakim, Eliyakim natuna Asoli, Asoli natuna Sadoka, Sadoka natuna Akim; Akim natuna Eliuda, Eliuda natuna Elisala, Elisala natuna Matan, Matan natuna Iyakobo, Iyakobo natuna Diyosepa, Diyosepa lahuna Maliya. In logena, Yesu ya yosi, sa atahi Keliso.‡

¹⁷ Yesu ana ulutubu ya fatubu Abelaham yai, ya lau ee-, Deiwidi, mate 14.

Na Deiwidi yai na ya lau ee-, sa tohaidi sa lawedi Babilon mate 14 hinaga, Sa lawedi Babilon yai na ya lau ee-, Keliso ena fuya yai, mate wahawaha oulina 14 hinaga.

Yesu ya Tubu

Matiu 1:18-25

¹⁸ Itete sidohana ha'a Yesu Keliso ya tubu. Tinana Maliya Diyosepa sa fasinabo. Na hola hige ti miya esega, be tine'eu wa ya siba fuyoi mate Yaubada Yaluwana debana yai ya boga.

¹⁹ Na in mate taumoho dudulaina. Hige i fanuha bena Maliya i fataumayamaya, yofede, simosimo yai bena ya lau afulen.

† **1:6b-11** 1:6b-11<<Diyowakin>> hesana hesa mate <<Diyekonaiya>> na lausoiso 12 yai hinaga doha. ‡ **1:12-16** 1:12-16 Au italau Matiu 22:42, somo yai ti uli, <<Keliso mate sai?>>

20 Nuwatuhuna fuyanna hola ya fadofadosi, na Guyau ena anelu, § eno suwai yai ya fataumahata lisina yai, iyen,

Diyosepa, Deiwidi ana hiti mulita, tabu u 'wasabu na Maliya u fai. Pa'ana ya fasiu mate Yaubada Yaluwana ena nuwatuhu yai.

21 In haba natuna taumoho ya yosi, na hesana haba wa tole, Yesu,* pa'ana ena dodoga edi heyaya debadi yai haba ya fofofahidi.

22 Ginauli mahudo'idi sa tubu te bena Guyau ena liba haba ya fawanana, doha, ha'a Peloweta Isaiya† iyen,

23 Haga au nuwatuhui! Waihin hudo'i, hola hige i eno lau, haba ya boga, na haba natuna taumoho ya yosi, na haba hesana sa tole, <<Imanuwela.>> *(Isaiya 7:14)*

Mate aniyona, <<Yaubada ma'eda.>>

24 Diyosepa ya eno tauhiti, yofede anelu ena liba ya lau watan, be Maliya ya fai.

25 Na inmoho, hola hige ma'ena ti eno bili, ya lau ee-, natuna ya yosi. Na Diyosepa hesana ya tole, <<Yesu.>>

2

§ 1:20 1:20 <<Anelu>> aniyona mate <<Yaubada ena wasa tau leyama.>> * 1:21 1:21 Hebelu alinadi yai, <<Yesu>> aniyona mate, <<Tau laulau famwahulida>> o <<Tau laulau fofofahida.>> † 1:22 1:22 Peloweta edi paisowa luwaga: bwa'ibwa'ina mate, Yaubada ena wasa tau faliba, yo fafaluwagana mate, ena tau fa'ona wasa haba somo - somo matada yai ya tubu.

*Taumana Maihala ena Aba Kepa yai sa Laoma
Matiu 2:1-12*

¹ Yesu ena aba tubu mate taon hesa hesana Betelehem, Diudeya Nu'una yai. Fuyanna dogo hesa hesana Heloda mate edi kin, Kipwala Tau Fadosidi* haisa sa mahano leuma Yelusalem yai.

² Be sa fati'o, tiyen,

Wawaya ya tubu bena Diusi emi Kin, mate, in somo yai? Fafa'ilalana kipwala ya sina 'e ita, tefa saisai yai, lebena yai 'e laoma, bena 'e fadebasae.

³ Fuyanna Kin Heloda wasa ya atahiyen, mate maidana Yelusalem dodogadi sa nuwadubu.

⁴ Yofede, Diusi edi tau antalam ba'iba'isadi ya yoga gogonidi yo laugagayo tanutanuwagadi, be ya fati'oidi, iyen,

Ai somo haba Keliso,† ya tubu?

⁵ Alinana sa bui, iten,

O, Betelehem, Diudeya Nu'una ganahewana yai! Doha ite, peloweta hudo'i ya uli ha'a iyen,

⁶ Betelehem dodogadi, Diudeya ganahewana yai,

emi nu'u hige i tubu gaibu,

Diudeya nu'udi ganahewadi yai,

pa'ana ganahewam yai,

Tau Uluweda haba ya tubu hasa.

* **2:1** 2:1 <<Kipwala Tau Fadosidi>> mate <<Magoi>> Suau Bukana yai. † **2:4** 2:4 <<Diusi edi tau liba fasunumadi>> o <<Mesaiya>> mate, dogo hudo'i Yaubada ha'a ya hineli. Haba ya fafuyo Isalaela edi ba'isa la'ila'i yo edi tau laulau famwahuli. Na Isalaela sa bagi ya lofa.

Fuya matada yai, in haba Isalaela dodogadi Tau
Uluwedi. *(Maika 5:2)*

⁷ Yofede, Heloda simosimo yai, Kipwala
Tau Lau Fadosi ya fa'oilibadi, na ya fati'oidi, iyen,
Kipwala ami ita bwa'iyen, mate fuya som?

Yofede, sa faliba.

⁸ Habahim ya fatamalidi, be sa lau Betelehem na
iyen,

Gwama te au yo'oi komakomani'i. Yena ami
lobahi au fuyoma be au falibagu. Habu yau
hinaga E lau be E fadebasae.

⁹ Kin ya fatalahadi ya ofi, sa lau afulen. Na
kipwala tefa saisai yai sa ita ya bwa'i yee-, somo
yai gwama ena aba tubu nu'una hewana yai ya
todi.

¹⁰ Fuyana kipwala sa ita mate kwade ya famo-
hafudi.

¹¹ Na sa luhulau luma ganahewana yofede
Gwama wa sa ita, ma tinana Maliya. Yofede, sa
tulibono, be sa dulu, hesana yai. Yo ena ainauya
maisadi la'ila'idi faihona sa lahafahidi: Gole, mu-
lamula panepanena hesa, yo oyagi hesa lutuna
panepanena sa felen.‡

¹² Mulina yai, habahim, Yaubada, eno suwai
yai, ya liba fanuwatagudi be tabu ti fuyo Heloda
lisina yai, yofede, eda'eda hesa sa lau watan, be sa
fuyo sai edi nu'u.

‡ **2:11** 2:11 Ainauya te dimdim yai mate: gole, falankinsensi yo
miula. Na ginauli te, maisadi sa la'i wananaha.

Maliya Yo Diyosepa Gwama sa Gela'en sa Lau Idipi

Matiu 2:13-23

¹³ Fuyana ha'a sa aulaha habahim, eno suwai yai Guyau ena Anelu ya taumahata Diyosepa lebena yai na iyen,

U obiyo. Gwama ma tinana u gela'edi be au lau Idipi. Ainiya au miya ee-, ana siga E falibam, haba ami fuyoma. Heloda mate gwama te ya laulau yo'oi, bena haba ya wunui.

¹⁴ Diyosepa ya eno obiyoma, gwama ma tinana ya auledi, na i'ipa yai sa lau Idipi.

¹⁵ Amainiya sa miya ee-, Heloda ya pe'i.

Yaubada alina doha ite:

Natugu ai Idipi E yoga fahiyama. (*Hoseya 11:1*)

Haba liba te peloweta ha'a ya libaen, ya fawananaha.

Heloda Wawaya Kiki'ina ya Wunuidi

Matiu 2:16-18

¹⁶ Heloda ya nuwatuhu lobahi, mate taumana tefa saisai yai sa laoma § mate sa bwalai, yofede, ya gafupou. Liba adi'adidili ya fatamali, be wawaya tatau mahudo'idi Betelehem yai edi bolima luwaga yo ubuna yai yo nu'u haisa sadaina yai, mate mahudo'idi sa wunuidi, pa'ana gwama ena fuya tubu Magi ena sa liba.

¹⁷ Somo ya tubu te mate Peloweta Delamaiya ya libaen ya fawananaha:

¹⁸ Alina sa atahi, Lama yai,

§ **2:16** 2:16 Uli'uli haisa tiyen <<Magi o <<Magoi>> na aniyona mate <<Kipwala Tau Laufadosi.>>

sa tan elo'elolosi.
Leisulu nanatuna haladi ya tantan.
Famakanona sa fakaukau,
Pa'ana nanatuna mahudo'idi sa pe'i ofi.

Diyosepa yo Maliya ma Natudi Idipi yai sa Fuyoma

Matiu 2:19-23

¹⁹ Heloda ya pe'i mulina yai, Idipi yai Yaubada ena Anelu eno suwai yai ya taumahata lau, Diyosepa lisina.

²⁰ Be iyen,

U obiyo be gwama ma tinana u fafuyodi Isalaela Nu'una, pa'ana gwama tau lau funuhina, ha'a sa pe'i.

²¹ Yofede, Diyosepa ya obiyo, gwama ma tinana ya auledi, na sa fuyo Isalaela.

²² Diyosepa ya atahiyen mate Akelausi tamana Heloda ya falau damahi, be Diudeya edi kin, be lau Diudeya, ya 'wasabu. Inmoho Yaubada eno suwai yai ya faliba, yofede ya lau Galili Nu'una.

²³ Be Nasaleta taonna yai ya gogo. Na doha peloweta ena liba ya fawananaha, iyen,

In haba ya famala Nasaleta dogana.

3

Diyon Babasito ena Guguya

Matiu 3:1-12

(Maleko 1:1-8; Luka 3:1-18; Diyon 1:19-28)

¹ Fuyandi yai Diyon Babasito ya laoma Diudeya Nu'una pitapitalina yai be ya fatubu ya lauguguya, iyen,

² Nuwamiu au buidi, pa'ana Galewa Aba Ba'isa Nu'una mate, ha'a ya sigima!

³ Diyon logenana Peloweta Isaiya ya libalibaen iyen,

Doga hesa nu'u pitapitalina yai ya yogayoga, iyen,

<<Guyau ena eda'eda au abi nonohai; ena eda'eda au fadudulai haba ya lau watan! >>
(Isaiya 40:3)

⁴ Diyon ena leli ya li'odi mate kamela olodi yai sa ginauli na ana bwa'ulu mate yosiyosi 'wapina. Na ana kalahe mate digolele yo amo'amo.

⁵ Yelusalem yai dodoga sa laoma yo Diudeya Nu'una mahudo'idi yai, yo Diyodan Ho'owana mahudo'ina sadaina yai sa laoma lisina.

⁶ Edi heyaya sa liba famahatadi, na Diyon ya fababasitodi Diyodan yai.

⁷ Fuyanna Falesiya yo Sadusi boludi ya itadi sa laoma bena ya fababasitodi, ya falibadi, iyen,

Umi weso! Emi nuwatuhu bena Yaubada panisi ya fatamalidima ami anfaled'i?!

⁸ Bena ginaulidi ni ami ginaulidi haba sa fawananaha mate, bena haga ha'a ami nuwabui.

⁹ Emi nuwatuhu bena haba panisi ami anfaled'en fuyana ami liba, auwen, <<Abelham mate wahamiu.>> E falibamiu mate Yaubada gonowana ume'ehu te ya abidi be Abelham wahawahana ya ginaulidi!

10 Ilama ha'a ya nonoha bena oyagi ma lamdi ya oi fabui suludi. Oyagi tausom hige i fuwa loholoho haba oi fagulina be gabu goluna.

11 Ai ho'owa E fababasitomiu be dodoga haba sa ita mate, umi ha'a ami nuwabui, inmoho doga muligu yai ya laoma haba ai Yaluwa Tabuna yo oyagi ala'alana yai ya fababasitomiu. In ya gigibwali, na habahim yau. Yau hige ya loholoho haba ana ahe sumasuma ya bahei.

12 Ena sabolo* ya lawelawen haba witi ya abilisi. Haba ena witi ya pei gogonidi, ena ai aba pepei gogo lumadi, na haba wenudi mate, oyagi ala'alana hige gonowana i pe'i, ainiya ya gabu goludi.

Diyon Yesu ya Fababasito

Matiu 3:13-17

(Maleko 1:9-11; Luka 3:21-22)

13 Lahaina yai, Yesu Galili ya lau afulen be ya laoma Diyon lisina, be haba ai Diyodan Ho'owana ya fababasito.

14 Inmoho, Diyon hige i fanuha. Yofede Diyon iyebom,

Yesu, um bena wa fababasitogu, na sidohana be wa laoma lisigu?

15 Alinana Yesu ya bui, iyen,

A'ai! Haba doha wa ginauli. Be haba laulauna te Yaubada ena nuwatuhu mahudo'ina te falau watan.

Yofede, Diyon ya tau'ulu.

* **3:12** 3:12 Uli'uli haisa tiyen, <<ena tapitapi nimana yai.>>

¹⁶ Yesu ya babasito, na ho'owa yai ya pohema. Galewa ya taso'e. Yaubada Yaluwana ya lidima ya ita, nenena doha waliliya, be hewana yai ya ta'ai.

¹⁷ Habahim alina galewa yai ya libama, iyen,
Itete Natugu Wananahana. E gadosisiyen yo nuwagu ya fa'amna wananahai. *(2 Pita 1:17)*

4

Yesu ana Lau'ita

Matiu 4:1-11

(Maleko 1:12-13; Luka 4:1-13)

¹ Na habahim Yaluwa Tabuna Yesu ya foy-ahi lawen nu'u pitapitalina yai be Satani haba ya lau'ita.

² Lahai 40 yo i'ipa 40 ganahewadi yai hige somo la'i gadona yai i lidi.

³ Na habahim Satani ya laoma lisina be iyen,
Yena um Yaubada Natuna, ume'ehu te u fal-ibadi be ti falen fwalawa.

⁴ Yofede, Yesu iyen,
Uli'uli Tabuna iyen,
<<Doga ibege fwalawa ibona i an'anni'i.
Inmoho, Yaubada ena liba mahudo'ina ya libaedi mate gonowana haba ya mwahuli.>>
(Diutelonomi 8:3)

⁵ Habahim Satani Yesu ya foya lawen Yelusalem, Siti Fafatabuna, be Dubu La'ila'i hewana yai ya fa'obiyo.

⁶ Na ya faliba iyen,
Yena um Yaubada Natuna, u dago, pa'ana Uli'uli Tabuna iyen,

<<Yaubada haba ena anelu ya falibadi,
be ai nimadi haba sa kapupum,
be ibege ahem ai ume'ehu u oiyedi.>> (*Samsi*
91:11-12)

⁷ Alinana Yesu ya bui, iyebom,
Inmoho Buka Tabuna hinaga iyen,
<<Tabu Yaubada em Guyau lau'ita yai u tole.>>
(*Diutelonomi 6:16*)

⁸ Ofi'ofina mate Satani Yesu ya lawen tu'a lofalofana yai be nu'u mahudo'ina yo edi loholoho ya fa'ita.

⁹ Diyabolo* iyen,
<<Ginaulidi ni haba E felem, yena wa tuli-bono be wa fadebasaegu.>>

¹⁰ Yesu iyen,
U lau hudo'i, Diyabolo! Buka Tabuna iyen,
<<Yaubada em Guyau ibona moho bena wa fadebasae yo ena wa paisowa!>> (*Diutelonomi*
6:13)

¹¹ Yofede Diyabolo, Yesu ya lau afulen; na anelu sa laoma be sa saguhi.

Yesu Ana Paisowa ya Fatubu Galili yai
Matiu 4:12-17
(Maleko 1:14-15; Luka 4:14-15)

¹² Yesu ya atahiyen mate Diyon sa falau deli, yofede ya lau Galili.

* **4:9** 4:9 <<Diyabolo>> hesana hesa mate <<Satani.>>

13 Nasaleta yai hige i miya. Ya lau Kapanayum yai ya miya, taon hesa Galili Gabogabona sadaina yai, Sebulun yo Nafatali nu'udi yai.

14 Debana yai Peloweta Isaiya ena liba ya fawananaha, iyen,

15 Sebulun yo Napatali Nu'udi,
eda'eda ya lau gabogabo,

Diyodan tefana yai,

Galili, ta'owawa edi nu'u!

16 Dodoga kamumu yai sa miyamiya
haba mala la'ila'i sa ita.

Salumadi sa miyamiya pe'i nu'una kamukamu-
muna yai

mala haba ya sina ai lisidi. *(Isaiya 9:1-2)**

17 Lahaina yai Yesu ena wasa ya lauguguya'en fatubu, iyen,

Nuwamiu au buidi, pa'ana Galewa Aba Ba'isa
Nu'una ya sigisigima!

Tau Hama Fati Yesu ya Yogaidi

Matiu 4:18-22

(Maleko 1:16-20; Luka 5:1-11)

18 Yesu mate Galili Gabogabona[†] gelegelena yai ya laulau na, tau hamahama luwaga ya itadi, Simon, hesana hesa Pita, yo hidana Endulu, sa haghagida.

19 Yesu ya falibadi iyen,

Au lau watanigu, haba sidohana dogo
ona'onana E fatalhamiu.

[†] 4:18 4:18 <<Galili Gabogabona>> ho'owana mate ya la'i. Inmoho, hige alita,>> ho'owa moho.

20 Yofede edi hagida sa luhu afuledi na sa lau watan.

21 Ya aulaha boda hinaga, Sebedi nanatuna luwaga Diyemsi yo Diyon ya itadi. Iti mate edi waga yai ma tamadi, edi hagida sa abi'abi nonohaidi. Yesu ya yogaidi,

22 yofede, edi waga yo tamadi sa luhu afuledi, na ma'edi sa lau.

Yesu ya Lau Fa'ata, ya Lauguguya, yo ya Lau Famwahuli

Matiu 4:23-25

(Luka 6:17-19)

23 Yesu Galili mahudo'ina ya fata'i'ili, be Diusi edi aba oi'oigogo yai ya lau fa'ata, yo Galewa Aba Ba'isa Nu'una wasana lohohona ya lauguguya'en yo dodoga adi asiyebo hudo'i-hudo'i ya faloholohodi.

24 Wasana ya tadada Siliya Nu'una mahudo'ina yai, be salumadi sa asiyebo yo kamkamna hudo'i-hudo'i sa abidi, yaluwa heyahayayadi, pe'ipe'i bubu yo dabidabidi mate dodoga sa ledima be mahudo'idi Yesu ya faloholohodi. *(Matiu 17:15)*

25 Baiwa la'ila'i Galili yai yo <<Taon Safuhudo-hudo'i>>‡ yai, Yelusalem yai, Diudeya yo Diyodan tefa dohedohena nu'udi sa lau watan.

Uduhuli yai Yesu ya Lauguguya

5

Matiu 5:1–Paisowa 7:59

‡ 4:25 4:25 <<Taon Safuhudo-hudo'i>> hesana hesa Alina Giliki yai mate <<Dekapolisi.>>

¹ Baiwa la'ila'i Yesu ya itadi, be ya finahe hasa uduhuli hesa yai amainiya ya ta'ai. Tau famuli watanina sa obiyo fata'i'ili.

² Habahim ya fatubu ya fa'atadi.

³ Iyen,

Salumadi yaluwa yai sa deha, nuwadi ti amna wananaha,

Galewa Aba Ba'isa Nu'una mate iti enehedi.

⁴ Salumadi sa nuwa heyaya,

nuwadi ti amna wananaha.

Pa'ana Yaubada haba nuwadi ya liba fataludi.

(Isaiya 61:2)

⁵ Tau nuwa lidilidi nuwadi ti amna!

Pa'ana Yaubada haba tano'ubu ya feledi!

(Samsi 37:11)

⁶ Salumadi dudulai guliyamna yo gadomaguna lisidi yai,

mate nuwadi ti kwade!

Yaubada haba ya famohafudi. *(Isaiya 55:1-2)*

⁷ Tau nuwatohatoha,

nuwadi ti amna!

Pa'ana Yaubada haba ya nuwatohatohaedi hinaga!

⁸ Salumadi nuwadi sa a'a,

nuwadi ti kwade,

pa'ana Yaubada haba sa ita! *(Samsi 24:3-4)*

⁹ Tau laulau bili salumadi,

nuwadi ti kwade.

Pa'ana Yaubada haba ya kawa natuwedi!

¹⁰ Salumadi dudulai debana yai

sa ankamkamna,

nuwadi ti amna wananaha,

pa'ana Galewa Aba Ba'isa Nu'una mate iti enehedi! *(1*

Pita 3:14)

11 Salumamiu dodoga sa liba faheyayamiu, sa fakamkamnamiu yo liba bwalabwala yai wasamiu sa faheyayadi yau debagu yai mate, au kwade. *(1 Pita 4:14)*

12 Laulauna ese'esegana sa ginauli peloweta bwa'idi lisidi yai Nuwamiu ti amna yo au kwade, pa'ana maisamiu la'ila'i galewa yai ya ota'ota. *(Paisowa 7:52)*

Alita Yo Mala

Matiu 5:13-16

(Maleko 9:50; Luka 14:34,35)

13 Umi mate dodoga adi alita. Inmoho yena alita ni amnana ya ofi, haba sidohana fa'amna fuyoina? Ya heyaya, haba peina moho be dodoga ai hewana sa bwa'i.

14 Yo umi mate tano'ubu mahudo'ina ana mala. Yena siti uduhuli yai sa ginauli hige gonowana ti simo.

15 Lampa te gabu ibege ai gulewa ta fabui-homo. Haba aba fata'aina yai te tole, be dodoga luma yai mala ya feledi.

16 Gonogonowana doha, em mala bena ya sina dodoga ai lisidi, be haba ginauli loholohodi wa ginaulidi sa itadi haba Tamam galewa yai sa fadebasae. *(1 Pita 2:12)*

Laugagayo Lau Fa'atana

Matiu 5:17-20

17 Tabu emi nuwatuhu mate Yau E laoma bena Peloweta edi lau fa'ata yo Mose ena laugagayo haba ya falautomdi. Hige'e. Inmoho fawanana-hadi haluluna E laoma.

¹⁸ Galewa yo tano'ubu haba sa tauyamuhi. Inmoho, E faliba dudulaimiu mate laugagayo pi'ana o ena koma kiukiu ibege i tauyamuhi ana siga ee-, ginauli mahudo'ina ya fawananaha. (*Luka 16:17*)

¹⁹ Be yena, sai la'i laugagayo te ya mo'a peiyen, yo dodoga haisa ya fatalahadi be sa ginauli doha, haba Galewa Nu'una, sa ita fakium. Na inmoho, sai la'i laugagayo te ya famuli watanidi yo dodoga haisa ya fatalahadi be sa famuli watanidi mate ai Galewa Basileiyana haba sa ita hiti'i.

²⁰ E falibamiu pa'ana, gonowana haba Galewa Nu'una ami sola, yena nuwamiu sa adidili, be tabu Falesiya yo laugagayo tau lau fa'ataedi au lau watanidi, na Yaubada ena nuwatuhu ami lau watan, haba Galewa Basileiyana ami luhuhu sola.

Aiyunu Laugagayona

Matiu 5:21-26

²¹ Beyabeyana haba dodoga sa falibadi, tiyen, <<Tabu au aiyunu mate au atahiyen, na yena sai ya aiyunu mate ai halana haba ya lau fatala.>> (*Esedo 20:13; Diutelonomi 5:17*)

²² Inmoho, E falibamiu yena sai hidana ya manabala'en, mate hinaga haba ya lau fatala. Yo yena hidana ya liba faheyaya mate haba Sanhedeli ai matadi ya obiyo. Yo sai hidana ya kawa yauyaule'en haba heyaya ya lobahi oyagi ala'alana yai.*

²³ Lisina yai, ibe yena em ainauya bena wa felen aba antalasam yai na amainiya wa

* **5:22** 5:22 Diusi alinadi yai, <<Aba Kamkamna Ala'alasina>> hesana mate <<Gehena.>>

nuwatuhui mate, hidam ena, ana manabala
lisim yai hola otana,

²⁴ em ainauya ai aba antalasang u lau afulen, na
u fuyo hidam lisina be em fadududulai u ginauli,
habahim u fiyoma em ainauya Yaubada u felen.

²⁵ Yena sai somo halana yai ya samanim,
tau samanin ma'em pilipilina ni, au fadudu-
lai heuheulai, ibe i tolem tau fafadudulai ai lisina
be tau fafadudulai i tole lawem pilisiman ai lisina
be ai deli i tolem.

²⁶ E liba dudulai, ainiya haba wa miya ee-, ana
siga am sadi wa famaisa

Kelele Laugagayona

Matiu 5:27-30

²⁷ Ha'a ami sibai mate: kelele laugagayo.†
(*Esedo 20:14*)

²⁸ Inmoho, aho te E falibamiu: Sai la'i waihin
ya ita na nuwa ganahewana yai ya gadolele-
hiyen, mate ha'a ya kelele nuwana yai.

²⁹ Be yena matam tefa sibam ya falauponom,
u limofahi, be u pei! Ibe taum mahudo'ina i
faheyaya be u alagolu ai oyagi ala'alana.‡

³⁰ Be yena nima sibam ya falauponom, u
ibo motu be u pei! Do'ata taum mahudo'ina ya
faheyaya be wa alagolu ai oyagi ala'alana hesana
Gehena.

† 5:27 5:27 Esedo Bukana yai laugagayona mate <<Taumoho e
waihin mai nahinahi tabu mai nahinahi hesa ma'em au eno bili.>>

‡ 5:29 5:29 Beyabeyana Yelusalem sadaina yai mate mala
houhoubo hesa hesana Gehena na ganahewana yai, fuya ou'ouli
edi wenu sa ala'alagolu.

Tausoho Laugagayona

Matiu 5:31-32

(Matiu 19:9; Maleko 10:11; 12; Luka 16:18)

³¹ Hinaga sa liba, tiyen,

Sai lahuna ya tausoho'en mate bena tausoho pepana ya uli be ya felen.

³² Inmoho, E falibamiu doha ite:

<<Waihin sai hige i kelele na lahuna ya tausoho'en, be waihin ya nahi boda mate waihin ya kelele. Na yena taumoho sai waihin tautausohona ni ya fai mate taumohona ya kelele hinaga.>>

Angwala Lau Fa'atana

Matiu 5:33-37

³³ Beyabeyana dodoga sa fafalibadi ha'a ami atahiye,

<<Tabu em angwala u utusi. Somo GUYAU lisina yai wa angwala'en, bena wa ginauli watan.>> *(Esedo 20:7)*

³⁴ Inmoho E falibamiu:

Yena ami angwala, tabu u angwala hasa galewa, pa'ana Yaubada ena aba tanuwaga nu'una,

³⁵ o ai tanohi, pa'ana mate ahena ena aba fa'anyawasina. Ye tabu Yelusalem hesana au atahi, pa'ana Kin La'ila'i ena siti.

³⁶ Hinaga tabu u angwala ai kulum, pa'ana ibege kulu maihawadi la'i u ginauli be i kafu or i duba.

³⁷ Bena wa liba moho uwen, <<Ii->> o <<Hige'e.>> Somo hesa wa libaen, mate Diyabolo lisina yai ya laoma.

Hala'abi Lau Fa'atana

Matiu 5:38-42

(Luka 6:20-29)

³⁸ Laugagayo beyabeyana ganahewana yai ha'a ami sibai. Sa libaen, tiyen,

<<Yena sai matam ya oigolu, mate dogana matana hinaga u oigolu. Yo yena sai mo'am ya oitutu, mate hinaga mo'ana hinaga u oitutu.>> *(Esedo 21:24)*

³⁹ Inmoho, aho'ite E falibamiu: Sai somo lisim yai ya ginauli faheyaya, mate tabu am hala u abi. Yena sai ya lau-papalnim, tefa hesa u felen be ainiya i oi hinaga.

⁴⁰ Sai bena ya foyahim tau fadudulai matana yai be am luhuluhu ya abi, mate luhuluhu lofalofana hinaga u felen.

⁴¹ Na yena hiyala dogana ya duduim be ena tobo wa bahei lawen somo yai am sigasiga ya tole, mate hagahagana u abi lawen. §

⁴² Yena sai somo ya etai lisim yai, u felen; yo sai somo lisim yai bena ya abi be ya fapaisowa hinaga u felen.

§ 5:41 5:41 Uli'uli haisa tiyen, <<Yena hiyala dogana ya duim be ena tobo wa bahei lawen maila esega, beti, maila luwaga ma'em au lau, be wa bahei.>>

Am Waiyunu u Gadosisiyen

Matiu 5:43-48

(Luka 6:27-29; 6:32-36)

⁴³ Ha'a sa libaen, tiyen:

<<Hidam u gadosisiyen, na am waiyunu u
'waiyo'oen.>> *(Lewitikusi 19:18)*

⁴⁴ Inmoho, E falibamiu:

<<Am waiyunu u fanuha, yo saluma sa
liba fafaheyayam, enehedi u lau'u'ula.>> *(Le-
wikusi 19:18)*

⁴⁵ Umi haba Tamam galewa yai nanatuna.
Ena maihala ya fasina tau heyaya yo tau loholoho
enehedi. Usa ya fatamali tau miya dudulai yo
tau miya heyaya enehedi.

⁴⁶ Yena salumadi sa gadogadosisiyemiu ibodi
ami fanuhadi, pa'ana somo haba Yaubada ya
famaisamiu? Mate iti tau takesi tau tano edi laulau.

⁴⁷ Yo yena afa efamiu ibodi ami lauto'iyedi,
na dodoga haisa hige'e, mate haba sidohana?
Salumadi Yaubada hige ti sibai edi laulau doha.

⁴⁸ Bena inonomiu sa loholoho wananaha doha
Tamamiu galewa yai inonona sa loholoho. *(Le-
wikusi 19:2; Diutelonomi 18:13)*

6

Ainauya Lau Fa'atana.

Matiu 6:1-4

¹ Bena ami ita komakoma'i yena <<emi laulau
dudulaidi>> ami ginaulidi. Tabu dodoga ai
matadi be ti itadi. Do'ata ibege maisa la'i au abi
Tamamiu Galewa yai ai lisina.

² Yena tau gogo gesagesa wa ainauyai, tabu bwagigi u yufi doha tau lau bwalabwala sa ginauli ai aba oi'oigogo yo ai eda'eda la'ila'i be haba dodoga sa no'ono'oedi. E falibamiu, ha'a maisadi mahudo'ina sa abi.

³ Inmoho, yena tau gogo gesagesa wa saguhi, mate somo sibam ya ginauli bena tabu seuseulim i sibai.

⁴ Be em felefele simosimo yai wa ginauli. Tamam Galewa yai, ya ita haba ya famaisa.

Lau'u'ula Lau Fa'atana

Matiu 6:5-15

(Luka 11:2-4)

⁵ Yena ami lau'u'ula, tabu tau lau bwalabwala edi laulau au lau watanidi! Sa fanuha bena ai aba oigogo yo ai eda'eda giugiulidi sa obiyo na sa lau'u'ula, be haba dodoga sa no'ono'oedi. E faliba dudulaimiu mate maisadi ha'a sa abi.

⁶ Yena ami lau'u'ula, au lau emi ai bili. Eda'eda au gudu, na au lau'u'ula lau Tamam hige ta ita lisina. Haba Tamamiu somo simisimo yai ami ginauli, ya famaisamiu.

⁷ Yena wa lau'u'ula, tabu em liba u falofadi, doha mulimuli tataudi edi laulau. Edi nuwatuhu mate, Yaubada haba ya atahiyedi, pa'ana edi lau'u'ula mate sa lofa.

⁸ Tabu umi doha, Tamam ha'a ya siba bwa'i somo wa fanuha, muli yai habahim wa an'etai.

⁹ Bena doha ite wa laulau'u'ula: *(Luka 11:2-4)*
<<Tamamai Galewa yai wa miyamiya,

Hesam tabuna ti fa'atitien,

¹⁰ yo em Aba Ba'isa bena wa fatubu dodoga ai lisidi

Em nuwatuhu tanohi yai ti ginauli
doha Galewa yai.

11 Lahai esega-esega kalahena ama u felemai.

12 Ema laulau heyaheyayadi lisimai yai u
liba afuledi,
doha dodoga heyaheyaya lisimai sa ginauli 'e
nuwa afuledi.

13 Yena noho 'e fahoina, tabu u ita tuhumai,
be ai Tau Faheyayamai u fasagu fahimai.
(Aba Ba'isa Nu'una enehem, gigibwali ene-
hem, lohoho di'oina enehem, fuyanina hige
ana siga!) Wananaha.>>*

14 Yena dodoga haisa heyaya lisimiu yai sa
ginauli, na ami nuwa afuledi, Tamamiu Galewa
yai hinaga haba emi heyaya ya nuwa afuledi.

15 Na yena hige dodoga haisa edi heyaya au
nuwa afuledi, Tamamiu hinaga ibege emi heyaya
i nuwa afuledi.

Anhudi Lau Fa'atana
Matiu 6:16-18

16 Yena ami anhudi, tabu nenem au
faheyayadi doha dodoga bwalabwaladi edi
laulau. Laulau bwalabwaladi sa ginauli, be
dodoga haisa, nenedi sa faheyaya fuyo'idi mate
bena sa fa'itadi, mate bena haga sa andabu. E
falibamiu, maisadi ha'a sa abi.

17 Yena wa anhudi u matabui yo kulum u
suwali.†

* **6:13** 6:13Uli'uli haisa tiyen: <<Aba Ba'isa enehem, gigibwali ene-
hem, lohoho namanamalina enehem, fuyanina hige ana siga!
Amen.>> Na uli'uli haisa hige lausoiso te sa uli. † **6:17** 6:17 Alina
Giliki lausoiso te, aniyona mate: <<Matam u ankaisu yo kulum u
fama'i.>>

¹⁸ Haba haidam haisa ibege ti sibai mate, um wa anhudi. Yaubada ibona, in hige ta ita, In ya sibai, yo Tamam, somo simosimo yai wa ginauli ya ita wa, maisam haba ya felem.

Loholoho Galewa yai

Matiu 6:19-21

(Luka 12:33-34)

¹⁹ Tabu tano'ubu ginaulidi lisidi yai u fagogo. Gonowana haba sa masi, kwalikwali haba sa andi, yo tau angafu haba sa abidi.

²⁰ Bena, Galewa enehena wa nonoha, hige gonowana haba kwalikwali yo masi ti faheyayadi, yo tau angafu ti abidi.

²¹ Emi gogo somo yai ami toledi, haba nuwamiu hinaga ainiya.

Tauda ana Mala

Matiu 6:22-23

(Luka 11:34-36)

²² Matada mate tauda ana mala. Yena matam sa loholoho, mate taum mahudo'ina haba mala ya famohafu.

²³ Na yena matam sa heyaya, taum haba ya kamumu. Be yena mala ganahewam yai ya kamumu mate, kamumu haba ya la'i wananaha.

Baba'isa Luwaga

Matiu 6:24

(Luka 16:13)

²⁴ Hige gonowana bena doge esega, na ena baba'isa luwaga. Hesa haba ya fanuha na hesa ya 'waiyo'o'en. Hesa haba ya awa'abiyen na

hesa ya mo'a peiyen. Hige gonowana moni yo
Yaubada enehedi u paisowa. *(1 Kolinto 10:20)*

Tabu u Mode
Matiu 6:25-34
(Luka 12:22-31)

²⁵ Lisina yai E falibamiu mate, tabu tano'ubu miyamiyana au mode'en wananahai. Somo haba ami an yo ami nom, o taumi yai haba somo ami li'o. Kalahe ya loholoho wananahana habahim mwahuli?! O leli ginaulidi sa loholoho habahim tauda?!

²⁶ Atai'a sa lofolofo ta'i'ili haga au itadi. Hige ti uma'uma yo ti lau gabu be ti peinidi. Inmoho Tamamiu Galewa yai ya ita watanidi! Doga mate ya hasai wananaha, habahim atai'a.

²⁷ Sai wa mode wananaha wa sibai haba em mwahuli begana wa falofa?

²⁸ Sidohana be leli lisidi yai ami mode? Mula sa in, hola au itadi, iti hige ti paisowa o ibodi edi leli ti ginaulidi.

²⁹ Inmoho, E falibamiu mate, Kin Solomon ena gogo ganahewadi yai, hige ena leli ginaulidi la'i nenena i loholoho doha mula la'i te.

³⁰ Yena hawahawa tanohi yai sa in'in, Yaubada ya falelidi, aho, sa taya na bobon sa hohoya be sa gabudi. Lisina emi nuwatuhu bena umi ibege i modemi? Umi emi kawawananaha ha'a ti kiu?

³¹ Tabu au mode wananaha, auwen,
<<Ama kalahe, ama ho'owa yo ema leli,
haba ai somo sa laoma?>>

³² Mulimuli dodogadi ginaulidi te sa gadolelehiyedi. Inmoho Tamamiu Galewa yai, emi fanufanuha ha'a ya sibaidi.

³³ Bena moho, Yaubada ena Aba Ba'isa yo somo Yaubada ya fanuha ami yo'oi bwa'iyedi, habahim ginauli haisa te haba ya felemiu.

³⁴ Be tabu bobon modena au nuwanuwatuhu. Pa'ana bobon ibona modena haba ya ginauli. Lahai esega-esega ma'ana mode dumaduma.

7

Tabu Haidamiu au Fakasadi.

Matiu 7:1-6

(Luka 6:37-38; Luka 6:41-42)

¹ Tabu haidam u fakasadi, ibe um hinaga Yaubada i fakasam.

² Haba Yaubada ya fakasamiu gonogonowana doha haidamiu emi fafakasadi, lufa somo ami fapaisowadi haba ai lisimiu Yaubada doha ya ginauli.

³ Pa'ana somo hidam matana mu'alina wa ita, na um matam yai mwadale la'ila'i hige u mode'en?

⁴ Sidohana be wa libalau hidam lebena, uwen, <<Haga u laoma be matam mu'alina ya kamfahi?>>

Na um matam yai oyagi mwadalena otana?

⁵ Um doga bwalabwalana! Bwa'ibwa'ina mate matam yai mwadalena u kamfahi, mulina haba matam ya nega na hidam matana mu'alina wa kamfahi.

⁶ Ginauli fafatabudi tabu 'wayowa u feledi. Do'ata sa timuli bui haba sa nalim. Yo em gini'uba matapoudi tabu u pei lawedi salai ai nuwanuwadi. Do'ata sa bwa'i golugoludi.

An'eta, Yo'o, Oi'oi

Matiu 7:7-12

(Luka 11:9-13)

⁷ Au an'etai, Yaubada haba ya felemiu; au yo'oi, haba ami lobahi; au oi'oi, haba eda'eda ya so'e.

⁸ Sai ya an'etai haba ya felen; sai ya yo'oi haba ya lobahi, yo eda'eda haba sa so'e yena sai ya oi'oi.

⁹ Ibe sai natum fwalawa ya an'eta haba ume'ehu wa felen?

¹⁰ O, yena hama ya an'etai, haba weso wa felen be ya an?

¹¹ Yena nuwamiu yai auwen, <<Ai tau heyaya,>> inmoho nanatumiu ainauya loloho ami feledi. Lisina yai Tamamiu Galewa yai ai lisina somo ami an'etai haba ainauya loholoho ya felemiu.

¹² Lisina yai, somo ami fanuhadi dodoga haba ai lisimiu sa ginauli, umi hinaga bena ai lisidi ami ginauli doha. Pa'ana peloweta dodogadi edi liba, yo Mose ena laugagayo aniyodi wananaha logedi itete.

Eda'eda Mwakomwakokona yo La'ila'i

Matiu 7:13-14

(Luka 13:24)

¹³ Eda'eda hafohafona kiukiu ainiya au luhulau, pa'ana pe'i eda'edana* mate ya taliya na dodoga boludi sa laulau watan.

¹⁴ Inmoho, mwahuli eda'eda hafohafona ya kiu, yo aba launa, ya mwatiti. Dodoga fisa moho haba sa lau watan.

Oyagi yo Uluna

Matiu 7:15-20

(Luka 6:43-44)

¹⁵ Ami ita komakoman, peloweta bwalabwaladi lisidi yai. Sa laoma lisimiu nenedi doha sipi, inmoho ganahewadi yai doha 'wayo'wayowa manamanabaladi.

¹⁶ Edi abi'abi yai haba ami ita lobahidi. Mahina luguna nulinulina ibege i fuwa be uluna doha kuhou. Na kuhou ibege i fuwa be waen.

¹⁷ Logena, oyagi loholohona haba uluna loholohona, na oyagi heyayana haba uluna ya heyaya.

¹⁸ Na oyagi tubutubu loholohona, ibege an'anina heyahayayadi i toledi, yo oyagi heyayana ibege i fuwa loholoho.

¹⁹ Be oyagi la'i hige i fuwa loholoho, haba oina be gabu goluna.

²⁰ Lisina yai, peloweta bwalabwala edi laulau yai haba ami ita lobahidi.

Yau Hige ya Sibaimiu

Matiu 7:21-23

(Luka 13:25-27)

* **7:13** 7:13 Uli'uli haisa tiyen, <<Oyagi Ala'alana.>> Alina Suau yai tiyen, <<mate arinai.>>

21 Ibege mahudo'imiu safaluma auwen, <<Guyau, Guyau! >> Haba ibege Galewa Aba Ba'isa Nu'una u luhu sola. Inmoho, Salumadi Tamagu Galewa yai, ena nuwatuhu sa lau watan mate haba sa luhu sola Galewa Aba Ba'isa Nu'una yai.

22 Fakasa fuyana ya mahano, dodoga boludi haba sa libama lisigu, tiyen,

<<Guyau, Guyau! Hesam yai Yaubada libana 'e libalibaen, hesam yai yaluwa heyayadi 'e liba duidi, yo no'o abi'abidi hinaga 'e ginaulidi.>>

23 Haba alinadi E bui, yawa,

<<Yau hige ya sibaimiu. Au lau hudo'i, umi dodoga heyahayayamiu!>> *(Samsi 6:8)*

Tau Luma Abi Luwaga

Matiu 7:24-27

(Luka 6:47-49)

24 Yena sai egu liba ya atahiyen, e ya awa'abiyen mate, in doha doga sonosonogana ena luma bwanali hewana yai ya fa'obiyo.†

25 Usa ya usa, bolowada sa wewe, yo hwayahwayau lumana ya famwahimwahiu. Inmoho hige i guli, pa'ana bwanali hewana yai ya ginauli.

26 Inmoho sai egu liba te ya atahiyen, na ya mo'a peiyedi mate, in doha doga yauyaulena, ena luma gelegele yai moho ya ginauli.

† **7:24** 7:24 O tawa, <<Somo yai bwanali e ume'ehu haisa edi aba ota'ota.>>

²⁷ Usa ya usa, bolowada ya wewe, yo hwayahwayau ya towa be lumana ya fadihodiho. Yofede ya guli be ya dem lopalopa.

Yesu ena Gigibwali

Matiu 7:28-29

²⁸ Libadi Yesu ya libaedi mulina yai mate ena lau fa'ata yai dodoga sa no'o,

²⁹ pa'ana ena lau fa'ata doha sai ma'ena dudulai na hige doha laugagayo tau lau fa'ataina.

8

Lepela Doga Yesu ya Faloholoho

Matiu 8:1-4

(Maleko 1:40-45)

¹ Fuyana Yesu uduhuli yai ya letama, dodoga baiwadi sa lau watan.

² Taumoho lepela asiyebona ya abi,* ya laoma Yesu nuwanuwana yai ya tulibono na iyen,

Ba'isa, yena wa tau'ulu, mate u faloholohogu.† *(Lewitikusi 13:6)*

³ Yesu ya abilau, taumohona tauna yai, na alinana ya bui fafuyo, iyen,

E tau'ulu. U loholoho!

Yofede, taumoho wa ana asiyebo ya ofi.

⁴ Habahim, Yesu ya libalau dogana lisina iyen,

* **8:2** 8:2 Asiyebona mate doha <<tupitupi>> o <<lepela.>> † **8:2** 8:2 <<mate u faloholohogu>> na uli'uli haisa tiyen, <<haba wa fa'a'agu.>>

U ata'atahi! Tabu sai ena u liba. U dudulai bee-, tau antalagam i ita sipoim. Yo ainauya Mose ena laugagayo ya libaen mate u gabu. Haba sa siba ha'a wa loholoho. *(Lewitikusi 14:4)*

Hiyala Tau Lau Kulukuluwenna ena Sunuma
Matiu 8:5-13
(Luka 7:1-10)

⁵ Yesu ya mahano lau Kapanayum. Loma edi hiyala tau lau kulukuluina ya laoma be ya an'eta lau Yesu lisina bena haba ya saguhi.

⁶ Iyen

Aee-! Guyau, egu tau paisowa ya asiyebo be ya eno'eno luma yai. Hige gonowana i famwahiu yo ena kamkamna ya fafala'i.

⁷ Yesu iyen,

Haba E lau be E faloholoho.

⁸ Na hiyala tau lau kulukuluina[‡] iyen,

Guyau, tabu u laoma egu luma. Yau hige ya dudulai. U liba moho, haba egu tau paisowa ya hwaina.

⁹ Pa'ana yau mate, dodoga lala'i haisa gabuladi yai E paipaisowa hinaga. Na tau hiyala haisa mate gabulagu yai. Esega haba E faliba <<U lau!>> haba ya lau. Na hesa E faliba, yawa, <<U laoma!>> haba hinaga ya laoma. Na egu fayofayo tau abina E faliba, yawa, <<Ite u ginauli!>> haba ya ginauli.

¹⁰ Yesu ya atahiyedi, be ya no'o, yofede ya libalau dodoga sa laulau watan lisidi iyen,

[‡] **8:8** 8:8 <<Hiyala tau lau kulukuluina,>> hesana mate <<Sentuliyon>> Loma alinadi yai.

E faliba dudulaimiu, hige sai Isalaela yai ya lobahi, ena kawawananaha la'ina doha dogate!

¹¹ E falibamiu mate dodoga haba sa laoma maihala ena aba kepama yai yo ena aba bulu yai be sa ta'ai mata'asi yai ma'edi Abelaham, Isako, yo Iyakobo, Galewa Nu'una yai.

¹² Inmoho, safaluma bena haba Aba Ba'isa Nu'una dodogadi mate, haba sa pei lawedi ganamuli be ai kamumu sa tantan yo gadigadidi sa nali didinidi.

¹³ Habahim Yesu ya libalau hiyala tau lau kulukuluina lisina, iyen,

U lau em luma! Em kawawananaha debam yai somo wa fanuha haba ya tubu.

Yofede, maihalana yai ni, hiyala tau lau kulukuluwenna ena tau paisowa ya loholoho.

Boludi Yesu ya Faloholohodi

Matiu 8:14-17

(Maleko 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴ Fuyana Yesu ya lau Pita ena luma yai Pita botiyana waiwaihin mate ya atu'uhi ya ita ena aba eno'eno yai.

¹⁵ Yesu ya abilau tau asiyebo nimana yai, yofede ana atu'uhi ya talu mwalugulugu na ya paulaidi. *(Luka 4:38)*

¹⁶ Maimailafina, yaluwa heyaheyayadi dodoga ganahewadi yai sa ledima Yesu lebena. Yesu liba yai moho, na yaluwa heyeheyayadi ya liba duidi yo salumadi sa asiyebo sa loholoho.

¹⁷ Logena, Peloweta Isaiya ya libaen, iyen,

In iyabona adi asiyebo ya baheidi yo edi kamkamna ya abifahidi. *(Isaiya 53:4)*

Lisina yai Yesu ya ginauli doha, be libana ni ya fawananaha.

Yesu, Dodoga sa Lau Watan
Matiu 8:18-22
(Luka 9:57-62)

¹⁸ Yesu dodoga baiwadi ya itadi sa obiyo fata'i'ili yofede ana hewahewali ya falibadi be sa lau gabogabo tefana. §

¹⁹ Laugagayo tau lau fa'ataina hesa ya laoma, be iyen,

Tanuwaga, yau E nonoha, em aba lau somo yai haba E lau watanim.

²⁰ Yesu iyen,

'Wayo'wayowa edi gali, yo atai'a hinaga edi nohi, inmoho Doga Natuna hige ena aba eno.

²¹ Yesu tau famuli watanina hesa iyen,

Guyau, bwa'ibwa'ina u biya afulegu be ya lau tamagu ya bo'usai.

²² Yesu iyen,

U famuli watanigu, tau pe'i falena tau pe'i haba sa bo'usai.

§ **8:18** 8:18 <<Gabogabona>> mate ho'owa, na la'ina doha Mullins Harbour, na nenena doha gabogabo. Inmoho, hige <alita>> pa'ana ho'owana ni, gonowana te nom.

Yesu Gabogabo ya Liba Fadaumwali

Matiu 8:23-27

(Maleko 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³ Yesu yo ana hewahewali waga yai sa awa gogo.

²⁴ Na hige walolona, hwayahwayau la'ila'i ya abi mahano. Edi waga bena haba ya bulu. Na Yesu mate ha'a ya eno 'wafu.

²⁵ Ana hewahewali sa lau be sa fanohi, tiyen, Guyau, u saguhida! Ite haba te pe'i!

²⁶ Yesu iyen,

Pa'ana somo be ami 'wasabu? Emi sunuma haga ti kiu!

Habahim ya obiyo be hwayahwayau yo bagodu ya falibadi be sa fatautau. Yofede, daumwali la'ila'i.

²⁷ Mahudo'idi sa no'o tiyen,

Taumoho somosomohena itete? Hwayahwayau yo bagodu alinana sa awa'abiyen.

Dodoga Luwaga Yaluwa Heyaheyayadi Gana-hewadi yai

Matiu 8:28-34

(Maleko 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸ Fuyana Yesu ya mahano lau gabogabo tefana yai, Gadala Nu'una yai,* tatau luwaga demoni ganahewadi yai bwana yai sa laolaoma be Yesu sa lobahi. Luwagadi sa inonodi sa heyaya wananaha be nu'una sa bobolei be ibege sai i lau niya.

* **8:28** 8:28 Nu'u hesana hesa mate <<Gelasa.>> Au ita'italau Maleko 5:1 yo Luka 8:26.

29 Ma'esega na, sa 'wala'ui, tiyen,
Yaubada Natuna, somo wa fanuha lisimai
yai? Maihala hige dudulaina i abi, na wa laoma
bena wa fakamkannamai?

30 Salai baiwadi mate sa banban, a'awadi hige i
lofa.

31 Yofede, yaluwa heyaheyayadi wa, Yesu sa
faliba, tiyen,
Yena bena wa liba afulemai, u dui lawemai salai
baiwadi ni, ai ganahewadi.

32 Yesu iyen,
Au lau!

Yofede, sa kalamahano, be sa lau salai sa luhu-
fidi. Be salai baiwana sa tafo sa lidi daha yai, sa
dago ho'owa ganahewana yai be sa kapulolo.

33 Salai tau ita'ita watanidi sa gela, sa lau taon.
Demoni sa luhufidi tataudi somo ya tubu lebedi
yai mate dededi tau gela sa dedei.

34 Yofede, doga mahudo'ina taon ganahewana
yai sa lau be Yesu sa failobahi, be sa faliba, tiyen,
Ema nu'u te u lau afulen!

9

Yesu Doga Dabidabina ya Faloholoho

Matiu 9:1-8

(Maleko 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹ Yesu waga yai ya awa boda, be ya fuyo ena nu'u.

² Amainiya tau dabidabi hesa ya eno'eno ena
leiyafa yai* be dodoga haisa sa baheyiyama Yesu

* **9:2** 9:2 Ena <<leiyafa>> o ena <<aba eno>> yai.

lisina. Dodoga wa, edi kawawananaha la'ina somo ya ita, yofede ya libalau doga dabidabina lisina, iyen,

Natugu, u nuwa adidili, em heyaya E nuwa afuledi.

³ Laugagayo tau lau fa'ataendi haisa ibodi sa nuwanuwatuhu, tiyen,

Doga te Yaubada hesana ya kaiwegowegogo'en!†

⁴ Yesu edi nuwanuwatuhu ha'a ya sibai, yofede, iyen,

Pa'ana somo nuwatuhu heyaheyayadi ami nuwanuwatuhuidi?

⁵ Sidohana? Somo ya malaha? Yena yawa, <<Em heyaheyaya ha'a E liba afuledi?>> o yawa, <<U obiyo be u laulau?>>

⁶ Haba E fa'ita lobahimiu mate, Doga Natuna ena gigibwali tano'ubu yai gonowana heyaheyaya ya liba afuledi.

Yofede, ya libalau doga dabidabina lisina, iyen, U obiyo! Em leiyafa u bahei, na u lau em luma!

⁷ Doga wa ya obiyo be ya lau ena luma.

⁸ Dodoga sa ita, mate sa 'wasabu, na Yaubada sa fadebasae, pa'ana in logenana gigibwali dodoga ya feledi.

† 9:3 9:3 <<Hesana i kaiwegowegogo'en>> aniyona mate <<i liba faheyaya'en.>>

Yesu Matiu ya Yogai

Matiu 9:9-13

(Maleko 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ Yesu ya aulaha ya laulau, na takesi tau tano hesa ya ita ena ofesi yai ya ta'ata'ai. Hesana mate Matiu.‡

Yesu ya libalau lebena iyen,
U famuli watanigu!

Yofede ya obiyo be Yesu ya famuli watan.

¹⁰ Fuyana Yesu ya kalakalahe Matiu ena luma yai, Takesi tau tano boludi yo dodoga heyaheyayadi haisa sa laoma be sa kalahe gogo ma'edi Yesu yo ana hewahewali.

¹¹ Falesiya haisa laulau te sa ita, be ana hewahe-wali sa fati'odi, tiyen,

Dodoga doha ite sidohana be ami tanuwaga ma'edi sa kalahe?

¹² Yesu alinadi ya atahi be iyen,

Tau lepalepa gesa doketa hige ti fanuha, tau lepalepa moho iyabodi.

¹³ Au italau Buka Tabuna yai be liba te aniy-ona au fadosi,

<<Yau nuwatohatoha E fanuha, na anta-lasam E 'waiyo'oedi.>> *(Hoseya 6:6)*

Pa'ana E laoma, hige tau dudulai adi halulu. Tau heyaya debadi yai E laoma.

‡ **9:9** 9:9 <<Matiu>> hesana hesa mate <<Lewi.>> Au italau Maleko 2:14, takesi tau tanotano Lewi, in Alefaiyesi Natuna.

Anhudi Fati'ona

Matiu 9:14-17

(Maleko 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Diyon Babasito tau famuli watanina hinaga sa laoma Yesu lisina, be sa fati'o tiyen,

Sidohana be ai yo Falesiya 'e andabu, na um am hewali, hige'e?

¹⁵ Yesu alinadi ya bui iyen,

Ami sibai mate, tau nahi fwaufwau afa haidana haba hige ti nuwadubu, ye? Hige gonowana! Inmoho, ana lahai ya laoma haba taumoho sa lawe hudo'iye, lahaina yai habahim sa andabu.

¹⁶ Hige sai luhuluhu beyabeyana tapulitina i yome kaleko senana fwaufwauna yai, pa'ana popo fwaufwau haba ya kiu be luhuluhu beyabeya tapulitina ya fala'i.

¹⁷ Hige gonowana haba sai waen fwaufwau i fagoi aba hinidi beyabeyana yai. Yena sa ginauli doha, aba hinidi haba sa tamo dagi. Waen haba ya tabuliwa, yo aba hinidi sa heyaya. Hige'e! Waen fwaufwau haba sa hin ai aba hinina fwaufwau yai, be waen yo aba hinidi ibege ti heyaya.

Tine'eu Pe'ipe'ina yo Waihin Asi'asiyebona

Matiu 9:18-26

(Maleko 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸ Yesu ma libalibana na, ba'isa hesa ya abi mahano lisina yai, ya tulibono, na iyen,

Mama'itena yai ite, natugu ya pe'i. U laoma, be u abi'ina moho, haba ya mwahuli.

¹⁹ Yofede, Yesu yo tau famuli watanina, ba'isa wa sa lau watan.

²⁰ Waihin hudo'i hinaga 'wasina ya miyamiya afuledi be-, bolima safuhudohudo'i-luwaga. Yesu mulina yai ya laoma be ena leli duduna ya abi'ina.

²¹ Nuwa ganahewana yai iyen,

Ibe ena leli duduna mohu E abi'ina, haba E loholoho.

²² Habahim, Yesu ya timuli be ya ita, yofede iyen,

Natugu, Tabu u 'wasabu! Em kawawananaha ha'a ya faloholohom.

Maihalana yai waihin wa ya loholoho.

²³ Habahim, Yesu ya aulaha boda be ya luhulau ba'isa ena luma yai, mate fino tau yufidi ya itadi, yo bobohalahala ya atahi.

²⁴ Yesu iyen,

Au lau ganamuli, mahudo'imiu! Tine'eu kiukiu ni hige i pe'i. Mate ya eno mohu.

Yofede, mahudo'idi Yesu sa liuhwa'en.

²⁵ Luma tanuwagana dodoga mahudo'ina ya duidi be sa lau ganamuli. Habahim Yesu ya luhulau tine'eu ena bili, na ya abilau nimana yai, yofede, ya obiyo.

²⁶ Wasana nu'u mahudo'ina ya tafo nuhuli.

Mata Toutou Luwaga Yesu ya Faloholohodi

Matiu 9:27-31

²⁷ Amainiya Yesu ya aulaha, na matatoutou luwaga sa lau watan. Sa yogayoga, tiyen,

Deiwidi Natuna, U nuwatohatohaemai!

²⁸ Fuyana Yesu ya luhulau luma ganahewana, matatoutou luwaga sa lau lisina. Yesu ya fati'oidi, iyen,

Ami kawawananaha mate, gonowana haba E faloholohomiu?

Alinana sa bui fuyoi, tiyen,

Ii, Guyau!!

²⁹ Habahim, matadi ya abi'inidi, na iyen,

Emi kawawananaha debana yai, haba ami loholoho!

³⁰ Yofede, matadi sa loholoho boda. Yesu ya lau biliyedi iyen,

Tabu sai la'i au faliba!

³¹ Inmoho sa lau be Yesu wasana sa fatala libalibaen nu'una yai.

Yesu Doga Libaliba Gesana ya Faloholoho

Matiu 9:32-34

³² Sa au'aulaha mate, taumoho demoni ya luhufi yo hige i libaliba, sa leyama Yesu lisina.

³³ Ya liba afulen, yofede, taumohona ya liba. Dodoga sa no'o tiyen,

Hige somo la'i doha ite, Isalaela yai ai ita.

³⁴ Inmoho, Falesiya tiyen, mate Yaluwa Heyaheyayadi edi Ba'isa,§ gigibwali ni ya felen be yaluwa heyahayayadi ya liba duidi.

§ 9:34 9:34 <<Satani>> mate <<Yaluwa Heyaheyayadi edi Ba'isa.>>

*Yesu Dodoga ya Nuwatohatohaedi
Matiu 9:35-38*

³⁵ Yesu ya antaumana ya lau taon yo luma hesa-hesa yai be edi aba oi'oigogo lumadi yai Yaubada Aba Ba'isa Nu'una Wasana Loholohona ya lau fa'ataen yo tau an'iwala, tau asiyebo ya faloholohodi.

³⁶ Dodoga baiwadi ya itadi be, ya nuwatohatohaedi, pa'ana sa nuwamode yo hige tau saguhidi, doha sipi hige tau ita watanina. *(Namba 27:17)*

³⁷ Yofede, ya libalau ana hewahewali lisidi iyen, Witi yo bali adi fuya anaho, inmoho tau tanogogo hige ti ouli.* *(Luka 10:2; Diyon 4:35-36; Liba Famahata 14:15)*

³⁸ Au lau'u'ula lau gabu tanuwagana lisina, haba tau paisowa haisa ya fatamalidima, be ena gabu sa paisowai.

10

*Safuhudohudo'i-Luwaga Yesu ya Duidi
Matiu 10:1-4
(Maleko 3:13-19; Luka 6:12-16)*

¹ Yesu ana hewahewali 12 ya yogaidi be gigibwali ya feledi, haba yaluwa heyahayadi dodoga ganahewadi yai, yo asiyebo hudo'i-hudo'i haba sa faloholohodi.

* **9:37** 9:37Au italau Luta Bukana, peina 2 yo 3 ganahewana yai, be Diusi edi abi'abi yo edi laulau ami sibai.

2 Tau fa'ona wasawasa* ya fasinabodi hesadi itete:

Bwa'ibwa'ina mate Saimon. Hesana hesa Pita, yo hidana Endulu; Sebedi nanatuna, Diyemsi yo hidana Diyon;

3 Pilipi, Batolomiu, Tomasi, yo takesi tau tanotano Matiu, yo Alefaiyesi natuna Diyemsi yo Tadiyesi;

4 Saimon Seloti,† yo Diudasi, Yesu ana tau wewe.

Yesu ana Hewali adi Paisowa ya Feledi

Matiu 10:5-15

(Maleko 6:7-13; Luka 9:1-6)

5 Dodoga safuhudohudo'i luwaga, Yesu ya fa'oinigugudi mulina yai ya duidi, na iyen,

Tabu au lau ta'owawa ai pwaludi o au sola lau Samaliya edi taon hesa-hesa yai.

6 Au lau Isalaela sipidi sa gege ai lisidi moho.

7 Ami lauwasi mate wasa te au guguya'en auwen,

<<Galewa Aba Ba'isana Nu'una mate ya sigisigima.>>

8 Tau pe'i au famwahulidi. Tau asiyebo au faloholohodi yo demoni dodoga ganahewadi yai au liba duidi. Yo lepela tau abidi au faloholohodi. Gigibwali E felemiu hige au famaisa, be ami fapaisowa mate tabu au kawa maisa.

9 Gole, siluba, o moni, tabu au abidi.‡

* **10:2** 10:2 Lausoisoi 1, iyen, <<Yesu ana hewahewali,>> inmoho lausoisoi 2, iyen, <<Tau fa'ona wasawasa,>> pa'ana Alina Giliki te famuli watan. † **10:4** 10:4 <<Seloti>> aniyona mate, <<in ena nu'u ya fanuha wananahai.>> ‡ **10:9** 10:9 Uli'uli haisa tiyen, <<Emi bwa'ulu o poketi ganahewana yai.>>

¹⁰ Emi adau yai te, tabu paosi, § luhuluhu hagahagana, tabu buti o tu'e au abidi, pa'ana, tau paisowa wa, ena fanufanuha mate dodoga adi paopao.

¹¹ Yena ai taon ami mahano, dodoga dudulaidi au yo'o haba ai lisidi ami miya ee-, ami aulaha boda.

¹² Ai lumana ami luhulau, auwen, <<Yauwedo.>>*

¹³ Yena luma dodogadi sa failobahimiu, ainiya au miya. Inmoho yena hige ti ita wata komakoma'inimiu, mate luma o taonna au lau afulen.†

¹⁴ Na sai hige i yoga hitimiu, o emi liba hige ti atahiyen, nu'una au lau afulen, na ahemiu fufu'adi au oiluhiluhidi.

¹⁵ E falibamiu mate, ai <<Fakasa Lahaina>> haba Yaubada haba Yaubada ena manabala la'ila'i ya talu ai taon ni, habahim Sodom yo Gomola. *(Genesi 19:24-28)*

Fuya Heyaya Haba sa Laoma

Matiu 10:16-25

(Maleko 13:9-13; Luka 21:12-17)

¹⁶ Yau E duimiu, doha sipi, 'wayo'wayowa pwaludi yai. Debana yai bena ami sonoga doha weso, yo bena ami tau'ulu doha waliliya.

¹⁷ Au ita komakoman! Dodoga haba sa aumiu, be sa lawemiu edi nu'u koniseladi lisidi yai, yo Diusi edi aba oigogo yai sa pidilimiu.

§ **10:10** 10:10 <<Paosi>> mate <<laulau kode.>> * **10:12**
10:12 Dusi alinadi yai tiyen, <<shalom>> na aniyona wananahana
mate doha <<nuwa esega ai lisimiu.>> † **10:13** 10:13 Uli'uli
haisa tiyen, <<Yena hige'e, emi lauto'i e emi nuwatalu lisidi yai au
abi fuyo.>>

18 Yau debagu yai haba sa lawemiu gawana yo kin matadi yai, be sa falau fatalamiu, na iti yo ta'owawa ai matadi haba egu ami wikinisi.

19 Yena sa aumi tabu au mode, auwen,

<<Sidohana haba ema libaliba yo somo haba 'e libaen?>>

Maihalana yai ni, somo bena ami libaen mate Yaubada haba ya felemiu.

20 Libadi ami libaedi mate hige umi emi nuwatuhu. Ai ganahewamiu haba Tamamiu Yaluwana ya libaliba lau lisidi.

21 Dodoga haba 'wasinadi tefadi sa liba afuledi be sa wunuidi, yo tama haba natuna ya liba afulen hinaga doha; na wawaya haba afa tinadi yo afa tamadi edi abi'abidi doha, be dodoga haba sa lau funuhidi be sa pe'i.

22 Yau debagu yai haba dodoga mahudo'idi sa 'waiyo'oemiu. Inmoho, sai ya nuwa adidili be sigana yai, haba Yaubada ya fofofahi.‡

23 Ai taon la'i sa liba faheyayamiu au gela, au lau taon hesa. E faliba dudulaimiu mate, ibege Isalaela taondi yai ami paisowa au fa'ofidi, na haba Doga Natuna ya fuyoma.

24 Sibasiba tau anpateina dogana mate ana tanuwaga hige i di'oi. Tau lau fayofayo dogana, ibege gonowana ena ba'isa i saipwai.

25 Lisina yai tau sikulu ma'ena ana tanuwaga gonogonowadi, na fayofayo tau abina ena ba'isa gonogonowadi. Yena boga esega ganahewada yai eda ba'isa sa kawa Belesebuluwen§ mate ita

‡ 10:22 10:22 Au italau Matiu 24:13 hinaga. <<Satani>> hesana hesa mate <<Belesebulu.>>

§ 10:25 10:25

hinaga sa kawa Belesebuluweda.

Sai Haba te 'Wasabuwen?

Matiu 10:26-31

(Luka 12:2-7)

²⁶ Tabu dodoga au 'wasabuwedi, ginauli somo simosimodi haba sa taumahata, na liba simosimodi haba liba famahatadi.

²⁷ Somo E falibamiu kamumu yai, bena ami liba bodaidi ai mahata, yo somo beyam yai sa fa'atu fenafena bena dodoga wa faliba lidiyedi ai luma hewana.

²⁸ Saluma iti taumiu gonowana sa wunuidi, na yaluwamiu hige gonowana ti wunuidi mate, tabu au 'wasabuwedi. Inmoho, Yaubada, In gonowana tauda yo yaluwada ya gabu goludi ai oyagi balebalelemnna hesana Gehena,* logena, In au 'wasabuwen!

²⁹ Toea† ainiya gonowana atai'a kiki'uka luwaga wa famaisadi. Inmoho, Tamamiu ai matana ibege hesa i be'u ai tanohi.

³⁰ Umi kulumiu maihawadi mate, mahudo'ina ha'a ya fatilidi.

³¹ Be tabu au 'wasabu. Umi maisamiu ya la'i, habahim atai'a kikiluka.

Yesu Tabu au Fakau

Matiu 10:32-33

(Luka 12:8-9)

* **10:28** 10:28 <<Ai oyagi balebalelemnna>> aniyona mate <<ai Gehena.>> Au italau Matiu 5:29 hinaga. † **10:29** 10:29 Beyabeyana edi <<moni dubadubana>> mate doha <<peni>> o <<toea.>> Na maisana hige i la'i.

³² Yena sai ya liba famahata haisa ai lebedi mate, in yau enehegu. Ai Galewa haba E ginauli doha Tamagu ai lisina.

³³ Inmoho, sai la'i iyen,
Yau hige Yesu ya sibai.

Tamagu Galewa yai ai lisina haba E 'waiyo'oen.

Hige Nuwa Esega, na Waiyunu

Matiu 10:34-39

(Luka 12:51-53; Luka 14:26-27)

³⁴ Tabu emi nuwatuhu mate nuwa esega E leyama tano'ubu. Hige'e, baineti moho E leyama.

³⁵ Wawaya haba ma afa tamadi sa lulu, na wawahin ma afa tinadi sa lulu. Afa nanatudi wawahin ma afa lawadi sa lulu.

³⁶ Doga ana waiyunu wananahana mate, ena luma dodogadi.

³⁷ Sai tamana o tinana ya fanuha wananahaidi, na habahim yau, mate hige gonowana in enehegu, yo sai natuna taumoho o waihin ya gadosisiyen wananahai habahim yau, mate hige gonowana in enehegu hinaga.

³⁸ Sai yena ena kolosi hige i bahei na i famuli watanigu, mate in hige gonowana i famala tau famuli watanigu.

³⁹ Sai ena nuwatuhu yai, ya anpate be ibona mwahuli ya lobahi, haba ibege i abi, na sai ena mwahuli ya pei yau debagu yai, haba mwahuli ya lobahi.

Maisa La'ila'ina
Matiu 10:40-42
(Maleko 9:41)

⁴⁰ Sai ya yoga hitim mate, Yau ya yoga hitinigu, na sai ya yoga hitinigu mate, tau fatamaligu ya yoga hitini.‡

⁴¹ Yena sai la'i peloweta dogana ya yoga hitin, pa'ana in peloweta dogana mate peloweta maisana haba ya abi. Na yena sai doga dudulaina ya yoga hitin pa'ana in doga dudulaina mate doga dudulaina maisana haba ya abi.

⁴² E faliba dudulaimiu mate, yena sai ho'owa gogomana dodoga kiki'inadi te ya feledi, pa'ana in tau famuli watanigu, dudulaina mate, maisana haba ya abi.

11

Yesu yo Diyon Babasito
Matiu 11:1-19
(Luka 7:18-35)

¹ Yesu tau famuli watanina 12 ya fatalahadi mulina yai, nu'una ya lau afulen, na ya lau ya lau fa'ata yo ya lauguguya, Galili taondi yai.

² Fuyana Diyon deli yai, Keliso somo ya ginaginaulidi, wasadi ya atahiyedi. Yofede tau famuli watanina haisa ya duidi sa lau Yesu lisina.

³ Sa fati'oi tiyen,

U falibamai! Um logem Diyon ya libaen haba wa laoma, o doga hesa haba 'e bagiyen?

‡ **10:40** 10:40 Uli'uli haisa tiyen, <<Sai ya abim mate, Yau ya abigu, na sai ya abigu mate, tau fatamaligu ya abi hinaga.>>

⁴ Yesu alinadi ya bui fuyoi iyen,
Somo ami ita yo ami atahiyen, au fuyo, be
Diyon au faliba auwen,

⁵ <<Tau matatoutou haba matadi sa falaladi,
yo tau dabidabi haba sa laulau.

Saluma asiyebo taudi yai mate sa loholoho;

Tau beya tuitui beyadi sa ta'afasi, *(Isaiya
35:5-6)*

yo tau pe'i sa mwahuli fuyo;

yo wasa loholohona mate sa duwai
tau gogo gesagesa lisidi yai.>> *(Isaiya 61:1)*

⁶ Yena sai hige i nuwa heyaya lisigu yai,
nuwana i amna!

⁷ Diyon tau famuli watanina sa lau na mulidi
yai, habahim, Diyon wasana Yesu ya dedei fatubu
baiwa lisidi yai, iyen,

Fuyana ami lau nu'u pitapitalina yai, somo
bena ami ita? Hwayahwayau hawahawa ya
fafamwahiudi bena ami itadi?

⁸ Ami lau ni somo bena ami ita? Taumoho ena
leli loholohodi bena ami ita? Hige'e! Salumadi edi
leli loloho mate kin edi luma namanamalidi yai sa
gogo!

⁹ Ami lau bena somo ami ita? Peloweta hesa
bena ami ita ye? Ii-, mo'isa, inmoho, dogo ni
peloweta mahudo'idi ya di'oidi.

¹⁰ In logenana wasana Buka Tabuna yai sa uli,
tiyen,

<<Yaubada iyen, <Haba egu wasa
tau lawenna E fatamali bwa'iyen, be em
eda'eda ya sepa nonohai.>>> *(Malakai 3:1;
Maleko 1:2)*

11 E falibamiu hige waihin la'i natuna ma'ena
Diyon Babasito gonogonowadi. Inmoho, sai ya
kiu Galewa Aba Ba'isa yai mate ya la'i wananaha,
habahim Diyon Babasito.

12 Diyon Babasito ena fuya yai na ya laowa
be aho'ite, dodoga ino'inono heyahayaya Galewa
Aba Ba'isa Nu'una sa anpatei bena sa lau gili fahi.*

13 Pa'ana Peloweta mahudo'idi yo Laugagayo
sa libalibaen, ya laoma ee-, Diyon ena fuya yai.

14 Yo ibe yena tiyen, <<Ilaidiya haba ya
laoma,>> logenana bena ami tau'ulu, mate
Ilaidiya, na logenana In Diyon. *(Malakai 4:5)*

15 Sai fafabeyana mate libana i falau watan!

16 Hiti aho'ite haba E fagonogonowa'edi doha
ite? Iti doha wawaya kiki'ina maketi yai sa
ta'ata'ai, na sa yogayoga lau haidadi lisidi, tiyen,

17 <<Emi 'e figo, na hige au le'i. Pe'i lilidi 'e
wanaidi, na hige au tan.>>

18 Fuyana Diyon ya laoma, ya andabu yo hige
waen i nom, be doga mahudo'ina tiyen,

<<Yaluwa heyahayayana ganahewana
yai.>>

19 Na Doga Natuna ya laoma, ya kalahe yo ya
nom, be dodoga tiyen,

<<Doga te hola au ita! In ya andom, yo ya
nom wananaha. Takesi tau tano yo tau heyaya
hidadi!>>

Inmoho sonoga aba fawanahanana mate ena

* 11:12 11:12 Alina Giliki yai, lausoiso te aniyona begana ya po'i

paisowa loholohodi yai.

Taon Kawakawawananaha Gesadi

Matiu 11:20-24

(Luka 10:13-15)

²⁰ Yofede, taon la'ila'idi somo yai Yesu ena no'o abi'abidi mahudo'idi ya ginaulidi mate ya liba su'uidi, pa'ana nuwadi hige ti buidi.

²¹ Iyen,

Kolasin Nu'una Yo Betesaida Nu'una! Au nuwadubu! Pa'ana no'o abi'abidi lisimiu yai E ginaulidi, ibe E ginaulidi ai Taiya yo Sidon egoba beyabeyana ha'a sa nuwabui be baiki sa li'odi yo sa an'ouya. *(Isaiya 23:1-18; Diyoweli 3:4-8)*

²² E faliba dudulaimiu mate, Fakasa Lahaina yai haba Yaubada ena nuwatohatoha la'ila'i ya lau Taiya yo Sidon lisidi, habahim umi!

²³ Na umi Kapanayum dodogadi! Emi fanuha bena ibomiu haba ami hasai Galewa? Haba ami lau dodoga pe'ipe'idi edi aba miya.† Ibe no'o abi'abidi lisimiu yai E ginauli ai Sodom E ginaulidi, egoba iti sa miya be-, aho'ite! *(Isaiya 14:13-15; Genesi 19:24-28)*

²⁴ Bena ami kawawananaha mate, Fakasa ana Lahai yai, Yaubada haba nuwatohatoha la'ila'i Sodom ai lisidi ya ginauli, na habahim umi.

Au Laoma Lisigu, be au Anyawasi

Matiu 11:25-30

(Luka 10:21-22)

²⁵ Lahaina yai Yesu iyen,

† **11:23** 11:23 Alina Giliki yai mate <<Hadesi>> na aniyona doha <<Biula>> o <<Tanalai>>

Tamagu E fadebasaem, Galewa yo Tanohi edi Guyau, pa'ana ginauli te wa simodi tau sibasiba yo tau nuwanuwatuhu lisidi yai wa simodi, na wa fataumahatadi wawaya kiki'ina lisidi yai.

²⁶ Wananaha, Tamagu, pa'ana um em fanuha yai wa ginauli doha!

²⁷ Tamagu mate, ginauli mahudo'ina ya felegu. Natuna hige sai i sibai, Tamana ibona ya sibai. Na Tau Tamatama hige sai i sibai, Natuna ibona ya sibai, yo sai Natuna ya fasinabodi mate haba ai lisidi ya fataumahata.

²⁸ Saluma ami ewa'ewa sa mwahu yo ami bayaho heyaya, mahudo'imiu au laoma lisigu, haba E fa'anyawasimiu.

²⁹ Egu oibaho au abi be ai dabayalomiu au tole, na sibasiba ai lisigu au anpatei, pa'ana yau mate tau nuwa lidilidi, yo yau tau gadosisi be haba anyawasi ami lobahi. *(Delamaiya 6:16)*

³⁰ Pa'ana egu oibaho E felemiu mate, hige i mwahu. Yo ami ewa'ewadi E fabahemiu, sa kufefe.

12

Yesu mate Sabati Guyauna

Matiu 12:1-8

(Maleko 2:23-28; Luka 6:1-5)

¹ Sabati Lahaina yai Yesu ya lau witi gabudi hesa ganahewana yai ya laulau tiga. Tau famuli watanina sa guliyam, yofede witi sa anhole be tumadi sa anidi. *(Diutelonomi 23:25)*

² Falesiya sa itadi yofede sa libalau Yesu lisina tiyen,

Tau famuli wanim eda laugagayo sa utusi be Sabati yai laulau ni sa ginauli.

³ Yesu alinadi ya bui iyen,

Nuwana Deiwidi somo ya ginauli, fuyana ma'ana hewahewali sa guliyam mate, hige Bukana au fatili? *(1 Samuwela 21:1-6)*

⁴ Ya luhulau Yaubada ena luma yai, be ma'ana hewahewali fwalawa fatafatabuna sa an, in-moho eda laugagayo ya libaen, ibege sai i an. Tau antalasam ibodi haba sa an. *(Lewitikusi 24:9)*

⁵ Nuwana Laugagayo hige au fatili mate Sabati ou'ouli tau antalasam ai Luma Tabuna, Sabati Lahaina sa utusi, na in-moho hige edi heyahayaya? *(Namba 28:9-10)*

⁶ E falibamiu ginauli hesa amaite'i mate, ya hasai wananaha, habahim Aba Antalasam Dubuna.

⁷ Buka Tabuna iyen,

Nuwatohatoha mate yau E fanuha. Yosiyosi ami antalasamedi mate, hige ya fanuhadi. *(Hoseya 6:6; 1 Samuwela 15:22)*

Ibe itete, mo'isa aniyona ami sibai, egoba dodoga edi heyahayaya ibege au fagiludi.

⁸ Pa'ana Doga Natuna mate Sabati Guyauna.

Taumoho Nima Dabidabina

Matiu 12:9-14

(Maleko 3:1-6; Luka 6:6-11)

⁹ Nu'una Yesu ya lau afulen na ya lau Diusi edi aba oigogo lumana yai.

¹⁰ Amainiya mate, taumoho hesa nimana ya dabi. Yofede, dodoga haisa amainiya bena Yesu sa fagilu be sa fati'oi tiyen,

Sabati Lahaina yai gonowana asiyebo sa faloholohodi?

¹¹ Yesu alinadi ya bui, iyen,

Ibe um sai la'i em sipi, na Sabati yai ya be'ulidi gali yai, haba wa abi hitin e hige'e?

¹² Doga mate ya hasai wananaha habahim sipi! Lisina yai eda Laugagayo ya libaen, bena dogo ai Sabati te saguhi.

¹³ Habahim ya libalau taumoho nima dabit-abina lisina, iyen,

Nimam u lolon!

Nimana ya lolon, yofede, ya loholoho boda, doha nimana hesa.

¹⁴ Inmoho, Falesiya sa lau be simosimo yai sa oiliba bena Yesu sa wunui.

Yaubada ena Tau Paisowa ya Fasinabo

Matiu 12:15-21

(Maleko 3:7-12)

¹⁵ Yesu mate edi oiliba simosimo yai ha'a ya sibai, be nu'una ya lau afulen; na baiwa sa lau watan. Salumadi sa asiyebo ya faloholohodi.

¹⁶ Na ya falibadi mate tabu sai la'i wasana enehena ti dede.

¹⁷ Laulau te ya ginauli pa'ana Yaubada somo ya libaen Peloweta Isaiya lisina yai, haba ya fawananaha, fuyana peloweta wa iyen,

¹⁸ Itete egu tau paisowa, yau E fasinabo.

E fanuha wananaha, yo nuwagu ya fa'amna.

Yaluwagu haba E tole ai lisina,
be fakasa dudulaina ya libaen, nu'u ou'ouli
yai.

¹⁹ Ibege i faibayaho o i sagali,
yo ai eda'eda ibege i fatala kwasabwasa.

²⁰ Tau belubelu haba ya abi komakomanidi,
na tau gelogeloma haba ya saguhidi.* *(Isaiya
41:8; Isaiya 42:1-4)*

²¹ Hesana yai, nu'u mahudo'ina haba edi sunuma
sa tole ai lisina. *(Isaiya 42:1-4)*

Yesu yo Belesebulu

Matiu 12:22-32

(Maleko 3:20-30; Luka 11:14-23)

²² Habahim dodoga haisa taumoho hesa
matatoutouna yo hige i libaliba pa'ana yaluwa
heyaheyayadi ganahewana yai, sa leyama Yesu
lisina. Yesu dogana ya faloholoho, be matana ya
falala yo ya liba.

²³ Dodoga mahudo'idi sa no'o, be tiyen,
Nuwana Deiwidi natuna?†

²⁴ Falesiya sa atahiyen, be alinadi sa bui, tiyen,

* **12:20** 12:20 Lausoi te buibuina hudo'i mate: <<Didiyali nobunobuna ibege i kampwai, o mala ya le'ile'i ibege i fape'i. Inmoho dudulai haba ya leyama,>> gonogonowana doha Isaiya 42:3 yai ha'a ti uli. † **12:23** 12:23 Na aniyona mate, <<in sai te bagigbagiyen.>>

Yaluwa heyaheyayadi ya liba afuledi moho pa'ana demoni edi ba'isa, Belesebulu,‡ gigibwali ya felen, be doga te demoni ya liba duidi.

²⁵ Edi nuwatuhu mate, Yesu ha'a ya sibai, yofede, ya libalau lebedi, iyen,

Nu'u somo sa daili fuyo'idi, be sa lulu, ibege i ota lofalofa. Yo duhu la'i o boga esega sa hinelu fuyo'idi, be sa lulu mate, ibege edi adidili hesa.

²⁶ Be ibe pele hesa haidana ma'edi sa lulu, Satani ena nu'u ganahewana yai mate, ha'a sa hinelidi be yena adi waiyunu sa duhu mahanoidi ibege edi adidili hesa.

²⁷ Yena Belesebulu ena gigibwali E fapaisowa, be yaluwa heyayadi E liba duidi mate, tau famuli watanimiu sai ena gigibwali sa fapaisowa be yaluwa heyayadi sa liba afuledi? Iti logedidi haba sa fakasamiu.

²⁸ Hige'e! Hige Belesebulu! Wananahana mate Yaubada Yaluwana In gigibwali ya felegu be yaluwa heyaheyayadi E liba duidi. Aniyona mate Yaubada ena Nu'u ha'a ya mahanoma lisimiu yai.

²⁹ Ibege sai la'i gonowana dogo adi'adidilina ena luma i lopa, be ena ginauli i angafuhidi, yena dogo adi'adidilina ni ya au'aui bwa'iyen, ai muli, habahim ena ginauli ya angafuhidi.

³⁰ Sai la'i hige yau egu, mate wananaha ya

‡ **12:24** 12:24 <<Demoni>> hesana hesa mate <<yaluwa heyaheyayadi>> na <<Belesebulu>> hesana hesa mate <<Satani.>> Au italau, Maleko peina 3 ganahewana yai hinaga.

fawaiyunuwegugu. § Sai la'i hige i saguhigu be ai tano gogo mate, tau anfadabalala.

³¹ Lisina yai, E falibamiu mate, dodoga gonowana edi heyaya yo liba heyahayadi somo sa libaedi, haba Yaubada ya nuwa afuledi. Inmoho, sai ginauli heyahayadi Yaluwa Tabuna lisina yai ya libaedi mate, ibege Yaubada i nuwa afuledi.

³² Sai Doga Natuna lisina yai somo ya libaen, gonowana haba E nuwa afulen. Inmoho, sai somo heyahayana Yaluwa Tabuna lisina yai ya libaen mate, ibege Yaubada i nuwa afulen, aho'ite, o fuya matada yai.

Oyagi yo Uluna

Matiu 12:33-37

(Luka 6:34-35)

³³ Oyagi yena ya in loholoho, mate haba ya fuwa loholoho. Yena oyagina ni ya tubu heyaya mate, haba ibege i fuwa loholoho. Oyagina uluna yai haba te ita lobahi.

³⁴ Umi weso! Sidohana haba ginauli loholoho ami libaedi yena nuwatuhu heyahayadi lisimiu yai? Somo nuwada yai, haba mo'ada yai te liba famahata.

³⁵ Doga loholohona ginauli loloho nuwana yai sa ota'ota, haba ya libaedi. Doga heyayana ginauli heyayadi nuwana yai sa ota, haba ya libaedi.

³⁶ Fakasa Fuyana yai, doga mahudo'ina liba heyahayadi somo sa libaedi haba Yaubada ya famahatadi yo lisidi yai haba maisadi sa abidi.

§ 12:30 12:30 In moho, au italau Maleko 9:40. <<Sai hige i 'waiyo'oeda mate eneheda.>>

³⁷ Em liba yai haba Yaubada ya fakasam. Be haba em heyaya o hige'e?!

Fafa'ilala An'etana

Matiu 12:38-42

(Maleko 8:11-12; Luka 11:29-32)

³⁸ Habahim Laugagayo Tau Lau Fa'ataina yo Falesiya haisa, sa liba, tiyen,

Tanuwaga, 'e fanuha bena no'o fafa'ilalana wa ginauli be 'e ita.

³⁹ Yesu alinadi ya bui, iyen,

Aho, dodoga Yaubada hige ti mode'en. Lisina yai sa heyaya wananaha, yo hige ti kawawananaha'en. Ami fanuha bena no'o fafa'ilalana E ginauli, ye?! Hige gonowana! Fafa'ilala esega E ginauli be haba ami ita mate: Peloweta Diyona fafa'ilalana.

⁴⁰ Lau launa gonogonowana doha Diyona. Lahai faihona yo i'ipa faihona hama la'ila'i bogana yai ya miya.* Doga Natuna hinaga haba doha lahai yo i'ipa faihona ai tanohi ganahewana ya miya.

⁴¹ Fakasa Fuyana yai, Ninewa dodogadi haba sa obiyo be sa fagilumiu, pa'ana fuyana Diyona ya lauguguya, sa atahi be nuwadi sa buidi. Na E falibamiu, ginauli hesa mate ya la'i wananaha, habahim Diyona!

⁴² Fakasa Fuyana yai Seba edi Hatafele† haba ya obiyo, be ya fagilumiu, pa'ana ana eda ya

* **12:40** 12:40Au ita'ita lau Diyona peina 1:17 hinaga. † **12:42** 12:42Beyabeyana <<hatafele>> mate doha ba'isa la'ila'i, inmo ho waihin - doha queen.

lofa na ena nu'u yai ya aulaha be ya laoma
Ba'isa Solomon ena liba sibasibadi ya atahiyedi.
Na aho'ite mate ginauli hesa ya la'i habahim,
Solomon mate amaite'i!‡

Yaluwa Heyaheyayana ya Fiyoma

Matiu 12:43-45

(Luka 11:24-26)

⁴³ Yena yaluwa heyahayana dogo ya
gela afulen, na ya lau be nu'u pitapitalina yai
ena aba miya ya yo'o, be haba ya anyawasi.
Yena hige aba miya i lobahi,

⁴⁴ haba ya liba, iyebom,

<<Egu luma bwa'ibwa'ina, E lau afulen,
haba E fuyo E gogoi.>>

Yofede, ya fuyo be luma wa ya ita mate,
hige sai amainiya yo ita'itana ya a'a, yo ginauli
mahudo'ina sa pei gogon komakomain.

⁴⁵ Habahim ya fuyo, be yaluwa heyahayadi
faligigi-luwaga ya foyahidima; iti sa
heyaya wananaha, habahim in. Sa laoma
be amaniya sa gogo. Dogana aho'ite ena
mwahuli mate ya heyaya wananaha habahim
bwa'ibwa'ina yai. Hiti heyahayaya te, ai lisidi
haba laulau te sa tubu.

Yesu Tinana yo Haidana

Matiu 12:46-50

(Maleko 3:31-35; Luka 8:19-21)

‡ **12:42** 12:42Buka beyabeyana ganahewana yai au ita'ita lau: 1
Kin 10:1-10 yo 2 Koloniko 9:1-12.

⁴⁶ Yesu mate, dodoga hola ya fafalibadi, na tinana yo haidana sa mahano, be ganamuli yai sa obiyo. Sa fanuha bena ma'edi Yesu sa libaliba.

⁴⁷ Yofede, dogo hesa ganahewa yai ya libalau Yesu lebena, iyen,

Tinam yo tatasim mate ganamuli yai sa obi'obiyo, bena somo sa falibam.

⁴⁸ Yesu alinana ya bui, iyen,
Tinaguna sai? yo haidagudi salumadi?

⁴⁹ Habahim nimana ya lolon lawen tau famuli watanina lisidi, iyen,

Ami ita! Tinagu yo haidagu logedi itete!

⁵⁰ Tamagu Galewa yai ena fanuha sai ya gin-auli mate, in hidagu, lofugu, yo tinagu.

13

Tuma Tau Falilina Palabolena

Matiu 13:1-9

(Maleko 4:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Lahaina yai, Yesu luma ya lau afulen, na ya lau gabogabo sadaina yai, ya ta'ai be ya lau fa'ata.

² Baiwa la'ila'i sa laoma sa fa'oigogoi yofede waga yai ya awa, be ganahewana yai ya ta'ai, na dodoga, iti gelegele yai sa obiyo.

³ Palabole ya fapaisowadi be ginauli peidi ya falibadi iyen,

Fuya esega taumoho hesa ya lau be witi tumadi ya lau falili.

⁴ Tumadi ya lau falili mate: haisa sa be'u eda'eda yai, be atai'a sa laoma sa anidi.

⁵ Haisa sa be'u tanohi ume'ume'ehu yai, tanohina hige i pwapwata yofede, hige walolona sa kalamo'a.

⁶ Maihala ya sina yofede sa hohoya be sa pe'i pa'ana lamdi hige ti sigilidi.

⁷ Tumadi haisa sa be'u pole pwaludi yai. Pole sa in be tuma hige ti in.

⁸ Na haisa, sa be'u tanohi lohohona yai. Sa in, be sa fuwa, haisa 100, haisa 60, na haisa 30.

⁹ Yesu ena liba ofi'ofina iyen,

Yena fafabeyamiu, au ata'atahi komakoman!

Pa'ana Somo Yesu Palabole ya Fapaisowadi

Matiu 13:10-17

(Maleko 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰ Habahim tau famuli watanina sa laoma Yesu lisina be sa fati'oi,

Pa'ana somo be dodoga wa fatalahadi mate palabole wa fapaisowadi?

¹¹ Yesu alinadi ya bui iyen,

Galewa ena Aba Ba'isa sibasibana simosimona Yaubada ya fataumahata lisimiu yai, na dodoga te, iti hige'e.

¹² Sai ha'a somo lisina yai, haba hesa sa felen, be ena boludi. Na sai hige'e, mate somo begana lebena yai sa abifahi.

¹³ Egu libaliba yai palabole E fapaisowadi mata pa'ana:

<<Fafamatadi,

na ibege somo ti ita.

Yo fafabeyadi,

inmoho ibege somo ti atahi

o aniyona ti sibai.>>

14 Isaiya ena liba ha'a ya libaen mate iti sa
fawananaha fuyana iyen,
<<Dodoga te fafabeyadi,
be sa ata'atahi, na ibege aniyona ti sibai.
Yo fafamatadi,
be somo sa itadi,
inmoho ibege ti ita lobahidi,
15 pa'ana edi nuwanuwatuhu sa kikiluka,
Ibe matadi sa falaladi,
yo beyadi yai sa ata'atahi,
haba nuwadi yai, aniyodi sa nuwatu lobahidi,
na sa fuyoma lisigu,
be E faloholohodi.>> *(Isaiya 6:9-10)*

16 Na umi, ami loholoho, pa'ana matamiu ami
falaladi yo beyamiu sa ta'afasi.
17 E faliba dudulaimiu, mate peloweta yo
dodoga dudulaidi boludi, edi fanuha mate somo
umi ami itadi, yo ami atahiyedi bena iti doha.
Inmoho, hige gonowadi.

*Tuma Palabolena Aniyona Yesu ya
Dede Famahata
Matiu 13:18-23
(Maleko 4:1-9; Luka 8:4-8)*

18 Au ata'atahi, haba tuma tau falilina aniyona
E dedei, be ami sibai.
19 Yena sai Basileiya wasana ya atahiyen,
na hige gonowana i nuwatu lobahi mate, Iti
nenedi doha tuma eda'eda sadaina yai sa falilidi.

Diyabolo ya laoma be somo nuwana yai ya abifahidi.

²⁰ Haisa sa be'ulau tano ume'umehuna yai mate, iti Yaubada wasana tau atahiyenna, na feula sa abi, ma nuwa amnadi.

²¹ Inmoho, nuwadi yai hige ti nuwatuhu didin, be hige i ota lofalofa. Be heyaheyaya ya laoma pa'ana liba wa debana yai, feula na nuwadi sa bui fuyo'idi.

²² Na witi tumadi haisa sa be'u nulinuli ganahewadi yai mate, saluma wasa tau atahiyenna. Inmoho, mwahuli modemodena yai, yo tano'ubu gadolelehiyedi lisidi yai, Yaubada ena liba hige ti fanuha, be ibege ti fuwa loholoho.

²³ Na tuma tanohi loholohona yai sa be'ulidi aniyona mate, saluma liba sa atahiyen yo aniyona sa nuwatuhu lobahi be sa fuwa, haisa 100, haisa 60, haisa 30.

Hawahawa Palabolena
Matiu 13:24-30
(Matiu 13:36-43)

²⁴ Palabole hesa Yesu ya dedei,

Galewa Aba Ba'isa ita'itana doha ite. Doga hesa ena gabu yai, tuma loholohodi ya falilidi.

²⁵ I'ipa esega, dodoga mahudo'idi sa eno 'wafu, ana waiyunu ya laoma be hawahawa ya falilidi, witi pwaludi yai, habahim ya fuyo.

²⁶ Witi yo hawahawa sa in gogo be witi an'annidi sa fatubu sa toledi, na habahim tau paisowa sa ita lobahi mate hawahawa sa in hinaga.

27 Doga wa ena tau paisowa sa laoma lisina be tiyen,

<<Guyau, tuma loloho afa'afa am gabu yai wa umahidi, na hawahawa ni siya ti laoma?>>

28 Alinadi ya bui iyen,

<<Waiyunu hesa ya laoma be doha ya gin-auli.>>

Sa fati'oi, tiyen,

<<Bena 'e lau be 'e la'a fahidi?>>

29 Alinadi ya bui iyen,

<<Hafena! Pa'ana yena hawahawa ami suluhidi, ibe witi au la'a esegahidi.

30 Ti otawa. Hawahawa yo witi ti fai'in yee-, lau gabu fuyana. Habahim tau lau gabu E falibadi, be hawahawa sa la'ai bwa'iyedi, sa au'augogoidi sa gabudi, na witi sa tano gogo'idi, be sa pei gogon, aba pei gogo ai lumana.>>

Mustard (doha Saihala Dimdim) Tumana Palabolena

Matiu 13:31-32

(Maleko 4:30-32; Luka 13:18-19)

31 Palabole hesa Yesu hinaga ya dedei,

Galewa ena Aba Ba'isa ita'itana doha ite. Doga hesa tuma doha saihala dimdim ya abi be ya umahi ena gabu yai.

32 Tuma mahudo'idi ganahewadi yai mate, in ya kiu wananaha. Yena ya in mate, uma'uma mahudo'ina ya tubu famulidi. Ya famala doha oyagi kiukiu na atai'a sa laoma, ai lagana sa nohi.

Fwalawa Aba Fasesena Heyaheyasonna

Matiu 13:33

(Luka 13:20-21)

³³ Yesu hola palabole hesa ya dedei, iyen,

Galewa ena Aba Ba'isa Nu'una mate doha ite. Waihin hesa yisti ya abi, na fwalawa la'ina 40 lita ma'ena ya falamo be fwalawa mahudo'ina ya siu.

Yesu Heyaheyason ya Fapaisowadi*

Matiu 13:34-35

(Maleko 4:33-34)

³⁴ Yesu ginauli mahudo'ina ya libaedi baiwa lisidi yai mate, palabole ya fapaisowadi. Hige itawa, somo ya libaen lisidi yai mate hige palabole i fapaisowa.

³⁵ Be somo peloweta ya libaen aba fawananaha mate doha ite,

<<Tano'ubu ena fuya fatubu yai na ginauli simosimodi haba palabole yai E libaedi.>>
(Samsi 78:2)

Hawahawa Palabolena Aniyona

Matiu 13:36-43

(Matiu 13:24-30)

³⁶ Habahim ya lau afuledi, na ya lau luma ganahewa. Tau famuli watanina sa laoma lisina, be tiyen,

Hawahawa palabolena aniyona u falibamai.

³⁷ Yesu alinadi ya bui, iyen,

* **13:33** 13:34 Liba luwaga <<heyaheyason>> yo <<palabole>> na aniyona gonogonowana.

Tuma loholohona tau falilina mate, Doga Natuna.

³⁸ Gabu mate Tano'ubu, na tuma loholoho mate, Basileiya nanatudi. Na hawahawa mate Diyabolo nanatudi.†

³⁹ Na waiyunu hawahawa ya umahidi mate Diyabolo. Lau gabu fuyana aniyona mate, Tano'ubu ena fuya ofi. Tau lau gabu mate anelu.

⁴⁰ Yena hawahawa sa lagaufidi, haba sa gabudi. Tano'ubu ena fuya ofi yai, laulau te haba ya tubu.

⁴¹ Doga Natuna haba ena anelu ya fatamalidima, be Aba Ba'isa Nu'una yai salumadi dodoga sa fafa'ata ponolidi be heyaheyaya sa ginaulidi, haba sa la'a fahidi.

⁴² Be sa gabudi ai oyagi balebalelemnna. Ainiya haba sa tan yo gadigadididi sa nali didinidi.

⁴³ Na fuyanna yai mate, Yaubada ena dodoga haba sa sina doha maihala, Tamadi ena Aba Ba'isa Nu'una yai.

Yena fafabeyamiu, au ata'atahi komakoman!

Ginauli Simosimona Heyaheyason

Matiu 13:44

⁴⁴ Galewa ena Aba Ba'isa Nu'una nenena doha ginauli hesa loholohona gabu yai sa simo. Tau-moho hesa ya lobahi, yofede ya simo bodai. Gabagabana ya tubi, na ya lau be ena gogo mahudo'ina ya une'une afuledi, na gabuna ni ya unefahi.

† **13:38** 13:38 Uli'uli haisa tiyen <<Doga Heyayana nanatudi>> na aniyona mate <<Satani>> o <<Diyabolo>> enehena.

Gini'uba Heyaheyasonna

Matiu 13:45-46

⁴⁵ Hesauna mate Galewa Aba Ba'isa doha bisinisi dogana gini'uba loloho ya yo'oyo'oi.

⁴⁶ Gini'uba wa esega ya lobahi, na maisana ya la'i, ya fuyo be ena gogo mahudo'ina ya une afuledi, habahim gini'uba ya une.

Hagida Heyaheyasonna

Matiu 13:47-50

⁴⁷ Heyaheyason hesauna doha ite: Galewa Aba Ba'isa Nu'una doha hagida sa pei gabogabo yai na haba hama nene hesa-hesa sa ona.

⁴⁸ Hagida ya mohafu yofede, tau hama sa we'a hitin fote yai, na habahim sa ta'ai be hama loloho sa tanoidi be sa husa noho yai. Na heyayadi sa peidi.

⁴⁹ Tano'ubu ena fuya ofi yai, anelu haba sa laoma be tau loholoho yo tau heyaya sa hinelidi.

⁵⁰ Tau heyaya haba sa peidi ai oyagi bale-balelemnna. Ainiya haba sa tan yo gadigadidi sa nali didinidi.

Ginauli Dudulaidi Beyabeyadi yo Fwaufwaudi

Matiu 13:51-52

⁵¹ Yesu ya fati'oidi, iyen,
Ginauli te ha'a ami sibaidi?

Alinana sa bui, tiyen,
Ii-, 'e nuwatuhu lobahi!

⁵² Ya falibadi iyen,

Yena laugagayo tau lau fa'ataina mahudo'idi
Galewa Aba Ba'isa Nu'una lau fa'atana sa
abi mate doha luma tanuwagana ena
aba pepei gogo yai ginauli fwaufwaudi yo
beyabeyadi ya fakalamahanodima.

Nasaleta Nu'una yai Yesu sa 'waiyo'o

Matiu 13:53-58

(Maleko 6:1-6; Luka 4:16-30)

⁵³ Yesu heyaheyason wa ya dede ofinidi. Nu'una
ni ya lau afulen.

⁵⁴ Na ya fuyo ena nu'u wananahana be Diusi edi
aba oigogo lumana yai ya lau fa'ata, na salumadi sa
ata'atahi mate, sa no'o. Yofede, sa fati'o, tiyen,

Ena sibasiba somo yai ya abidi? Yo no'o
laulaudi ni, sidohana ena ginaginaulidi?

⁵⁵ In kapenta natuna? Yo tinana Maliya.
Haidana mate, Diyemsi, Diyosepa, Saimon yo Di-
udasi.

⁵⁶ Afa lofuna maidada te gogogo. Laulaudi
mahudo'idi te somo yai taumoho te ya abidi?

⁵⁷ Yofede, sa 'waiyo'o.

Yesu ya falibadi iyen,

Peloweta dogana mate, nu'u ou'ouli yai sa
fa'atitiyen. Inmoho, ena nu'u yai yo ana boga
lisidi yai, ibege ti fa'atitiyen. *(Diyon 4:44)*

⁵⁸ Ena nu'u yai mate hige no'o abi'abidi boludi i
ginaulidi, pa'ana hige ti kawawananaha.

14

Diyon Babasito ya Pe'i

Matiu 14:1-12

(Maleko 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹ Fuyana yai Gawana Heloda, Galili Nu'una tau ita watanina mate, Yesu wasana ya atahiyen. Ena tau paisowa ya falibadi, iyen,

² Mo'isa Diyon Babasito pe'i yai ya obiyo fuyo! Logena, gigibwali lebena yai be no'o abi'abidi ya lau ginauli.

³ Bwa'ibwa'ina mate, Heloda ha'a ya liba be Diyon sa au, be deli yai sa gudu buluhi. Mata pa'ana mate, Helodiya, tasina Pilipi lahuna halana yai. *(Maleko 6:17-18)*

⁴ Pa'ana Diyon mate, Heloda ya faliba iyen, Waihin wa fai mate, wa laupono! *(Lewitikusi 18:16; Lewitikusi 20:21)*

⁵ Heloda ya fanuha bena ya tala funuhi. In-moho, Diusi dodogadi ya 'wasabuwedi, pa'ana edi nuwatuhu mate, Diyon peloweta hesa.

⁶ Heloda ena fuya tubu lahaina yai, lahuna Helodiya natuna waiwaihinna,* dodoga boludi nuwanuwadi yai ya le'ile'i. Heloda nuwana ya amna,

⁷ be ya liba fasunuma'en, iyen,

E liba dudulai mate, somo wa fanuha, haba E felem!

* **14:6** 14:6 Helodiya natuna mate, hesana mate Salome. Beyabeyana, Doga hesa hesana Diyosefusi ena buka yai, tine'eu wa, hesana sa uli.

8 Tau tinatina mate, ha'a natuna ya fa'oinigugu bwa'iyen, iyen,
Do'ata te, aite'i, itete Diyon Babasito kuluna ai gaeba wa felegu!

9 Kin Heloda nuwana ya heyaya. Inmoho, pa'ana ha'a ya liba fasunuma ana taumana matadi yai mate, tine'eu ena fanuha somo haba ya felen.

10 Yofede, ya liba be Diyon deli yai, gadona sa ibo.

11 Kuluna gaeba yai sa leyama, be tine'eu sa felen, be ya lawen tinana ya felen.

12 Diyon tau famuli watanina sa laoma silanna sa bahei be sa bo'usai. Habahim sa fuyo be Yesu ena sa liba.

Yesu Dodoga 5,000 ya Fakalahedi

Matiu 14:13-21

(Maleko 6:30-44; Luka 9:10-17; Diyon 6:1-14)

13 Lahaina yai Diyon wasana Yesu ya atahiyen, yofede waga yai ya gelu modigafu be ya lau nu'u laulau gesana yai. Dodoga wasana sa atahiyen yofede, edi taon sa lau afuledi, na sa laufote be sa lau watan.

14 Yesu waga yai ya tulube'u, na dodoga boludi ya itadi be ya nuwatohatohaedi, yofede salumadi sa asiyebo ya faloholohodi.

15 Maimailafina tau famuli watanina sa laoma lisina be tiyen,

Ha'a ya maimailafi. Amaite'i hige taon la'i. Dodoga u duidi be ti lau luma haisa haba ainiya kalahe adi sa unedi.

16 Alinadi ya bui iyen,

Ibege ti lau. Umi kalahe adi au feledi be ti an!

¹⁷ Alinana sa bui, tiyen,
Fwalawa faligigi yo hama luwaga dumaduma
moho, itete.

¹⁸ Yesu iyen,
Gonowana, au ledima.

¹⁹ Dodoga ya falibadi, be sa ta'ai hawahawa
hewadi yai. Habahim fwalawa faligigi yo hama
luwaga ya abidi. Ya ita'ita hasa galewa, na ena
lauto'i Yaubada ya felen. Fwalawa wa ya ifidi;
tau famuli watanina ya feledi be dodoga sa feledi.

²⁰ Mahudo'idi sa kalahe be-, bogadi sa ya-
hayaha. Habahim, ta'ifi'ifidi sa antoledi, ana
hewahewali sa tano gogoidi be noho 12 sa famoha-
fudi.

²¹ Tatau oulina sa kalahe mate 5,000, wawahin yo
wawaya mate hige ti fatili esegahidi.

Yesu Gabogabo Hewana yai ya Laulau
Matiu 14:22-33
(Maleko 6:45-52; Diyon 6:15-21)

²² Sa kalahe mulina yai, Yesu ana hewali ya
dalu beleleidi be sa awa waga yai na sa dohe bwa'i
ho'owa tefana. Mulidi yai dodoga ya duidi be sa
laulau.

²³ Sa failaulau habahim, ibona ya
finahe hasa tu'a be ya lau'u'ula. Maimailafina
mate, Yesu ibona amainiya.

²⁴ Maihalana yai, mate, waga ha'a ho'owa
atipuna yai. Bagodu ya lubilubi fa'eo, pa'ana
hwayahwayau, nuwanuwadi yai ya towama.

25 Maihala doha 3 o 6 kiloki atipudi yai, Yesu ya laoma ana hewahewali lisidi ho'owa hewana yai.

26 Sa ita ya laolaoma ho'owa hewana yai be sa 'wasabu. Edi nuwatuhu bena haga ona'onaha yofede sa 'wala'walawui.

27 Yesu ya libalau lisidi, iyen,
Au nuwa adidili! Yau! Tabu au 'wasabu.

28 Yofede, alinana Pita ya bui, iyen,
Guyau, yena mo'isa um, u liba, be ya laowa lisim ai gabogabo hewana.

29 Pita alinana, Yesu ya bui iyen,
U laoma!

Yofede, Pita, waga yai ya kalamahano be gabogabo hewana yai ya lau Yesu lisina.

30 Hwayahwayau la'ila'i ya laoma amnana ya atahi, be ya 'wasabu, yofede ya buluhidi gabogabo ganahewana, na ya yogalau, iyen,
Guyau, u saguhigu!

31 Yofede, Yesu ya ti'e lau, be Pita ya tohai na iyen,
Em kawawananaha haga i kiu! Pa'ana somo be wa nuwa luwaluwaga?

32 Tataudi luwaga sa awalau waga yai, habahim ya daumwali.

33 Tau famuli watanina haisa waga yai, Yesu sa fadebasae, na tiyen,
Wananaha, um Yaubada Natuna.

Tau Asiyebo Haisa Genesaleta yai Yesu ya Faloholohodi

*Matiu 14:34-36
(Maleko 6:53-56)*

³⁴ Fuyana waga yai sa dohe, Genesaleta Nu'una yai sa duna.

³⁵ Dodogadi mate, Yesu ha'a sa sibai. Yofede liba sa fatamalidi, be tau lepalepa tefa hesa-hesa yai sa ledima Yesu lisina.

³⁶ Sa an'etai be ena leli moho bena sa abi'inadi. Na salumadi ena leli moho tau abi'inana mate, adi asiyebo sa ofi.

15

Hitihalo Lau Fa'atana

*Matiu 15:1-9
(Maleko 7:1-13)*

¹ Falesiya yo laugagayo tau lau fa'atana Yelusalem yai sa laoma be Yesu sa fati'oi tiyen,

² Sidohana be tau famuli watanim hiti baguna lau fa'atadi sa utusi be nimadi hige ti kaisudi, habahim ti kalahe?

³ Yesu alinadi ya bui iyen,

Pa'ana somo Yaubada ena laugagayo ami 'waiyo'oen, na iyabomiu emi lau fa'ata ami lau watan?

⁴ Yaubada alinana iyen,

<<Tinam yo tamam bena wa fa'atitiyedi,>>
yo <<sai tinam e tamam ya liba faheyayadi
mate, bena ami tala funuhi.>> *(Esedo 20:12;
Esedo 21:17)*

⁵ Inmoho, ami lau fa'ata mate, yena dodoga somo lisidi yai bena sa fapaisowadi be tamadi o tinadi sa saguhidi, na tiyen
<<Ite Yaubada enehena.>>

⁶ Na ami ulutubu edi laugagayo debana yai auwen,
<<Tabu tamamiu yo tinamiu au fa'atitiyedi, be abi'abi te lisina yai, Yaubada ena laugagayo ami 'waiyo'oen.>>

⁷ Umi dodoga bwalabwalamiu! Wananaha mate Isaiya ha'a ya liba famahatamiu, iyebom:

⁸ <<Yaubada iyen,
<Dodoga te, mo'adi yai sa fadebasaegu moho,
Na Yaluwadi mate, hige'e.

⁹ Edi fadebasae lisigu yai hige aniyona, pa'ana dodoga edi laugagayo sa lau fa'ataedi, na bena haga yau egu laugagayo!>>>
(*Isaiya 29:13*)

Ginauli Haisa Dodoga sa Fabidadi

Matiu 15:10-20

(Maleko 7:14-23)

¹⁰ Habahim Yesu baiwa ya yoga gogonidi na sa laoma lisina be ya falibadi, iyen,

Egu liba au ata'atahi, yo ai nuwamiu ti ota!

¹¹ Doga mo'ana yai somo ya luhulau mate, hige i faheyaya. Inmoho, somo mo'ana yai ya libaen mate, dogo ya faheyaya.

¹² Yofede, tau famuli watanina sa laoma lisina be tiyen,

Wa sibai mate um em liba yai, be Falesiya nuwadi hige ti loholoho?

¹³ Yesu alinadi ya bui, iyen,

Uma'uma somo, hige Tamagu Galewa yai i umahi mate, haba ya la'a fahi.

¹⁴ Tabu au mode lisidi yai! Iti tau matatoutou tau foyahidi. Be yena matatoutou la'i hidana ya foyahi, tataudi luwaga haba ai gali sa dobi.

¹⁵ Pita ya libalau Yesu lisina iyen,

Liba te aniyona haga u falibamai.

¹⁶ Yesu iyen,

Hola ma nuwa ponoponomiu?

¹⁷ Ami siba, e hige'e? Somo mo'a yai ya lidi boga ganahewana yai be ya kalamahano.

¹⁸ Inmoho somo mo'a yai ya kalamahano mate, nuwanuwana yai ya laoma, be ginaulina dogo ya fabidahe.

¹⁹ Nuwanuwana yai nuwanuwatuhu heyahayadi sa laoma, be sa foyahi lawen: ya aiyunu, kelele, laulau heyahayadi haisa, yo angafu, lau bwalabwala, yo bwalabwala yai dodoga sa falau fatala.

²⁰ Iti ginaulidi te, dogo sa fabida. Na ni-mamiu hige au kaisudi na ami kalahe mate dogo yaluwana hige i fabida.

Waihin ena Kawawananaha

Matiu 15:21-28

(Maleko 7:24-30)

²¹ Nu'una ni Yesu ya lau afulen, na ya lau Taiya yo Sidon nu'udi tefadi yai.

²² Kanana waihinina nu'una yai ni ya gogogo, ya laoma Yesu lebena be ya an'eta gadogadola lau lisina yai iyen,

Deiwidi Natuna! U nuwatohatohaegu!
Natugu mate, yaluwa heyaheyayadi
ganahewana yai sa gogo, be amnana ya
heyaya wananaha.

²³ Yesu hige waihin somo i faliba. Tau famuli watanina sa laoma, be tiyen,

U dui be i lau! Ya laulau watanida be ya
fadineida!

²⁴ Habahim Yesu alinadi ya bui, iyen,

Yaubada ya fatamaliguma Isalaela edi sipi
asi'asina debadi yai.

²⁵ Yofede, waihin wa ya laoma be ahena yai ya hlobalidi, na iyen,

Guyau, u saguhigu!

²⁶ Alinana ya bui, iyen,

Wawaya adi kalahe ibege ta abidi, be
'wayowa ta feledi ti anidi.

²⁷ Yesu alinana, waihin ya bui, iyen,

Guyau, somo wa libaen mate, wananaha. In-
moho 'wayowa mate edi ba'isa ana mapula sa
be'ulidi ena hatahata gabulana yai sa anidi.

28 Yofede, Yesu ya libalau waihin lisina iyen,
Waihin, em kawawananaha ya la'i wananaha!
Somo wa fanuha haba wa abi.

Yofede, maihalana yai natuna ya loholoho.

Yesu Dodoga Boludi ya Faloholohodi

Matiu 15:29-31

29 Yesu ya aulaha boda, be ya lau Galili Ho'owana
bwaibwai'u'una la'ila'ina yai.* Tu'a hesa ya fi-
nahe, be amainiya ya ta'ai.

30 Baiwa la'ila'i sa laoma lisina, yo ahe dabidabi,
matatoutou, libaliba gesa yo lepalepa haisa
tau abidi sa ledima Yesu lisina, be ya faloholohodi.

31 Dodoga sa no'o pa'ana:
libaliba gesadi sa liba,
ahe dabidabi ya faloholohodi,
be sa laulau,
yo matatoutou matadi sa falaladi.

Yofede, Isalaela edi Yaubada sa fadebasae.

4,000 Yesu ya Fakalahedi

Matiu 15:32-39

(Maleko 8:1-10)

32 Yesu ena tau famuli wata ya yoga gogonidi, na
iyen,

Dodoga te E fanuwatohatohaedi, pa'ana sa
laulau watanigu ee-, lahai faihona, be aho te hige
adi kalahe. Hige ya fanuha bena ya dui fafuyodi
ma guliyamdi, pa'ana ai eda'eda ibe ti guli.

33 Tau famuli watanina Yesu sa fati'oi, tiyen,

* **15:29** 15:29 <<Galili Gabogabona>> hige alita, ho'owa moho,
na hesana hesa gonowana te tole <<Galili Ho'owana>> bwaib-
wai'u'una la'ila'ina.

Ai nu'u pitapitalina te, ai somo haba kalahe te
abi be doga boluna te fakalahe?

³⁴ Yesu alinadi ya fafuyo, iyen,
Fwalawa fisa lisimiu yai?

Alinana sa bui, tiyen,
Faligigi luwaga mohu, yo hama kikiluka fisa.

³⁵ Yofede, Yesu dodoga wa ya falibadi be sa
ta'ai bigabiga.

³⁶ Habahim, fwalawa faligigi-luwaga yo hama
fisa wa ya abidi, na Yaubada ya lauto'iyen.
Habahim ya ifidi, be tau famuli watanina ya feledi
be dodoga adi sa feledi.

³⁷ Mahudo'idi sa kalahe, be bogadi sa yahayaha,
habahim, Yesu tau famuli watanina kalahe antole
sa tano bee-, noho faligigi-luwaga sa famohafudi.

³⁸ Tatau tau kalahe mate oulina 4,000, na
wawahin yo wawaya hige ti fatilidi.

³⁹ Habahim dodoga wa Yesu ya duidi be sa fuyo,
na waga yai ya awa be sa lau Magadan Nu'udi.

16

Fafa'ilala o No'o Abi'abidi sa Fanuha

Matiu 16:1-4

(Maleko 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹ Falesiya yo Sadusi bena Yesu sa lau'ita, yofede,
sa laoma lisina, be sa fati'oi bena fafa'ilala la'i ya
ginauli ai Galewa be sa ita.

² Yofede, Yesu alinadi ya bui, iyen,
Yena maihala ya bulu, auwen,

<<Haba ya siuhwalo, pa'ana galewa ya antala sabisabi.>>

³ Na hwalahwalala auwen,
<<Haba ya usa, pa'ana galewa ya faduba yo ya balelem.>>

Gonowamiu haba galewa nenena yai ami anmasiyen. Inmoho, hige gonowamiu bena lahai te nenena doha somo au sibaidi!

⁴ Aho lahai te dodogamiu ami heyaya yo Yaubada hige au kawawananaha'en! Be fafa'ilala bena la'i E ginauli? Hige gonowana! Fafa'ilala esega haba E falibamiu mate, Diyona au nuwatuhui.

Habahim ya lau afuledi, na ya aulaha.

Falesiya yo Sadusi Palaboledi

Matiu 16:5-12

(Maleko 8:14-21)

⁵ Tau famuli watanina mate, sa dohe gabogabo tefana yai, na nuwadi ya fui, be fwalawa hige la'i ti abi.

⁶ Yesu ya libalau lisidi, iyebom,
Au ita komakoma'i! Falesiya yo Sadusi edi yisti tabu au tulufi.

⁷ Amainiya hola libana ibodi sa fadosi, tiyen,
Nuwana fwalawa hige la'i ta abi, be ya liba doha.

⁸ Yesu mate somo sa libalibaen ha'a ya siba, yofede, ya fati'oidi,

Pa'ana somo ibomiu ami oi'oiliba doha?
Pa'ana fwalawa hige la'i au abi? Emi kawawananaha haga ti kiu!

⁹ Ha'a ami nuwatuhu lobahi, e hige'e? Hige au nuwatuhui fuyana fwalawa faligigi E ifidi, be dodoga 5,000 E feledi, sa an? Na noho fisa ami famohafudi?

¹⁰ Yo fwalawa faligigi-luwaga dodoga 4,000 sa an? Na noho fisa ami famohafudi?

¹¹ Sidohana be hige au nuwatuhu lobahi, mate yau hige fwalawa libana ya fafalibamiu? Falesiya yo Sadusi edi fwalawa fafasesena tabu au fapaisowa mate libana E fafalibamiu!

¹² Habahim tau famuli watanina sa nuwatuhu lobahi mate, in hige fwalawa fafasiuna i libalibaen. Fedebom Falesiya yo Sadusi edi lau fa'ata ya libalibaen.

Pita ya Liba mate Yesu Yaubada Natuna

Matiu 16:13-20

(Maleko 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³ Yesu ya lau nu'u hesana Sesaliya Filipi taon la'ila'ina sadaina yai. Amainiya tau famuli watanina ya falibadi, iyen,

Haba dodoga tiyen, <<Doga Natuna mate sai? >>

Tau famuli watanina tiyen,

¹⁴ Haisa tiyen, <<Diyon Babasito,>> na haisa tiyen, <<Ilaidiya,>> na haisa tiyen, <<Delamaiya o peloweta haisa.>>

¹⁵ Alinadi ya bui, iyen,
Na umi haba auwen, <<Yau sai?>>

¹⁶ Saimon Pita Yesu alinana ya fafuyo, iyen,

<<Um mate Keliso, Yaubada
Mwahumwahulina Natuna.*>>

17 Yesu iyen,

Saimon, Diyona Natuna, Yaubada ena ita faloholoho lisim yai! Pa'ana hige doge la'i i fatalaham. Wananahana mate, Tamagu Galewa yai ya fataumahata lisim yai.

18 Lisina yai E falibam, Pita: Um mate <<ume'ehu.>>† Haba ume'ehuna ai hewana egu dubu E fa'obiyo, be Pe'i Eda'eda Hafona hesana Hadesi,‡ ibege i sai tawatawan.

19 Galewa Nu'una so'eso'ena haba E felem. Tanohi yai somo wa gudu mate, Galewa yai haba sa gudu hinaga, yo somo wa so'e tanohi yai, haba ai Galewa sa so'e hinaga.

20 Habahim, Yesu tau famuli watanina ya laugagayo'edi, tabu sai ena ti liba, mate in Keliso.

Yesu ena Kamkamna yo ena Pe'i ya Dedeidi

Matiu 16:21-28

(Maleko 8:31-38; Maleko 9:1; Luka 9:22-27)

21 Lahaina yai na ya lawen, Yesu ya fatubu tau famuli watanina enehedi ya liba, iyen,

Haba E lau Yelusalem, be babada, antalagam ba'iba'isadi, yo laugagayo tau lau fa'ataina haba fakamkamna hesa-hesa sa ginauli ai lisigu. Yo

* **16:16** 16:16 <<Keliso>> hige doge hesana moho, pa'ana Keliso aniyona mate <<Yaubada ena Tau Fasinabo>> o <<Mesaiya.>>

† **16:18** 16:18 Alina Giliki yai <<Pita>> aniyona mate <<ume'ehu.>>

‡ **16:18** 16:18 Giliki alinadi yai, <<Hadesi>> aniyona mate <<dodoga pepei, edi aba miya.>> Na eda nu'u yai te, nuwana doha <<Tanalai>> o <<Biula.>>

haba sa wunuigu. Inmoho, lahai faihona yai ai mulidi haba E mwahuli fuyo.

²² Pita, Yesu ya foya hudo'iyen, na ya libasu'ui, iyen,

Guyau, hige gonowana! Ibege somo ti ginauli ai lebem!

²³ Yesu ya timuli bui, be Pita ya faliba, iyen,

U lau hudo'i, um Diyabolo!§ Egu aba fa'alu betibeti wa tole te, pa'ana em nuwatuhu, dodoga lisidi yai ya laoma, hige Yaubada.

²⁴ Habahim, Yesu ya libalau, tau famuli watanina lebedi iyen,

Yena sai ya fanuha, be ya famuli watanigu, mate ena mode ti otawa. Em kolosi u bahei na u lau watanigu.

²⁵ Pa'ana sai ena mwahuli ya modemode'en ibege i abi fuyoi. Na sai ena mwahuli ya pei debagu yai, haba ya abi fafuyo.

²⁶ Ibe dogo sai tanohi mahudo'ina ya abi fahudo'i, na ena mwahuli ya pei, haba somo ya lobahi? Hige'e, be hige'e wananaha! Hige gonowana haba somo i ginauli, be haba ena mwahuli i fafuyo.

²⁷ Dogo Natuna haba ya laoma Tamana ena fa'atiti la'ila'i wananahana yai yo ena anelu ma'edi. Habahim, dogo hesa-hesa ena paisowa gonogonowana yai ya famaisa watan.

§ 16:23 16:23 <<Diyabolo>> aniyona gonogonowana doha <<Satanian.>>

²⁸ E falibamiu mate, haisa ma'eda amaite'i ibege hola ti pe'i yee-, Doga Natuna ena Basileiya yai ya laolaoma sa ita.

17

Yesu Nenena ya Sedi

Matiu 17:1-13

(Maleko 9:2-13; Luka 9:28-36)

¹ Lahai faligigi-esega mulina yai, Yesu ma'ena Pita, Diyemsi yo hidana Diyon ya auledi, be iya-bodi sa lau tu'a lofalofana sa finahei.

² Amainiya Yesu nenena ya sedi nuwanuwadi yai. Ita'itana doha maihala, yo ena leli sa kafukafu doha mala.

³ Yofede tau famuli watanina faihona wa Mose yo Ilaidiya sa itadi ma'edi Yesu sa libaliba.

⁴ Amainiya Pita ya libalau lisina, iyen,

Ba'isa, agu a mo'isa na ai amaite'i! Ibe wa fanuha, haba gwa'u faihona aite'i 'e fa'obiyodi, um em esega, Mose ena esega, yo Ilaidiya hinaga ena.

⁵ Ma libalibana, yofede, yada namanamalina ya laoma be ya fakou buluhidi, na yada ganahewana yai alina hudo'i ya libama lisidi, iyebom,

Itete Natu Ese'esegagu, nuwagu tau fa'amnana. Alinana au lau watan!

⁶ Maihalana yai tau famuli watanina alina wa sa atahiyen, 'wasabu ya famohafudi. Yofede sa guli lidi tanohi yai.

⁷ Yesu ya fuyoma lisidi be ya abi'inadi, na iyen, Au mwaito! Tabu au 'wasabu!

⁸ Sa tamahiti mate hige sai hesa ti ita, Yesu ibona moho sa ita.

⁹ Tu'a yai sa leta fuyo lidi, na Yesu ya lau biliyedi, iyen,

Somo aho ami itadi tabu au fatala libalibaedi ana sigana Doga Natuna pe'i yai ya mwahuli fuyo.

¹⁰ Habahim, tau famuli watanina Yesu sa fati'oi, Sidohana be laugagayo tau lau fa'ataena sa libaen mate, bena Ilaidiya haba ya bwa'ima?

¹¹ Yesu alinadi ya bui, iyen,

Mate, wananaha, Ilaidiya haba ya bwa'ima, be ginauli mahudo'ina ya nonohai.

¹² Inmoho, E falibamiu mate, Ilaidiya ha'a ya laoma, na dodoga hige ti ita lobahi, be edi fanu-fanuha mahudo'ina ha'a lisina yai sa ginaulidi. Laulauna ese'esezana yai haba ai nimadi Doga Natuna sa fakamkamna.

¹³ Yofede, tau famuli watanina nuwadi yai ya taumahata mate, Diyon Babasito fede, ya libalibaen.

Gwama Demoni Ganahewana yai Yesu ya Liba Dui

Matiu 17:14-23

(Maleko 9:14-29; Luka 9:37-43a)

¹⁴ Sa fuyoma dodoga boludi lisidi yai, na tau-moho hesa ya laoma Yesu lisina, be ya tulibono nuwanuwana yai,

¹⁵ na iyen,

Guyau, natugu u nuwatohatohaen! In mate ya pe'ipe'i bubu, yo ana asiyebona ya la'ila'i, be

fuya ou'ouli ai oyagi ala'aladi ya guli lidi, o ai ho'owa ganahewadi.

¹⁶ E lawen, tau famuli watanim lisidi, inmoho, hige gonowadi ti faloholoho. *(Matiu 4:24)*

¹⁷ Yesu alinana ya bui, iyen,

Dodogamiu te hige au kawawananaha yo haga au nuwa po'i! Lofana somo bena haba ai lisimiu E gogo?! Yo haba E fa'adidilimiu, ma fisa?! Gwamana au leyama lisigu!

¹⁸ Yesu, yaluwa heyaheyayana ya liba su'ui, yofede, gwama ya kalamahano afulen. Lahaina yai ya loholoho.

¹⁹ Muli yai, tau famuli watanina sa laoma Yesu lebena, be sa fati'o simosimo, tiyen,

Pa'ana somo be ai hige gonowamai yaluwa heyaheyayana ni ai liba afulen?

²⁰ Yesu alinadi ya bui, iyen,

Pa'ana emi kawawananaha hige ti la'i. E falibamiu mate, ibe emi kawawananaha la'ina doha saihala dimdim tumana, gonowana tu'a te ami faliba, auwen,

<<Aite'i u au'aulaha be u lau ne'i!>>

Haba ya lau. Gonowana abi'abi hudo'i-hudo'i ami ginaulidi! *(1 Kolinto 13:2)*

²¹ (Ginauli doha ite, u'ula yo anhudi yai moho te dui afuledi.)* *(Maleko 9:29)*

* **17:21** 17:21 Uli'uli haisa lausoi te sa tole, na haisa hige'e.

Fafaluwagana Yesu ena Pe'i ya Libaen

Matiu 17:22-23

(Maleko 9:30-32; Luka 9:43b-45)

²² Tau famuli watanina mahudo'idi sa fa'oigogo esega, Galili yai, na Yesu ya falibadi, iyen,

Doga Natuna haba sa liba afulen ana waiyunu lisidi yai,

²³ be haba sa wunui; na lahai faihona ai mulidi, haba ya mwahuli fuyo.

Yofede, tau famuli watanina nuwadi sa heyaya.

Dubu Tabuna Ainauya

Matiu 17:24-27

²⁴ Fuyana Yesu yo tau famuli watanina sa mahanoma Kapanayum nu'una yai, Dubu Tabuna ainauyana tau tanoina sa laoma Pita lisina be sa fati'oi, tiyen,

Emi Ba'isa Dubu ainauyana ya tole?

²⁵ Alinadi Pita ya bui, iyen,

Ii, ainauya ya toletolei.

Pita ya luhulau luma ganahewana yai. Yesu ya liba bwa'ibwa'i, iyen,

Saimon, em nuwatuhu somo? Nu'u baba'isadi haba salumadi ai lisidi takesi sa tano? Edi dodoga ai lisidi e ta'owawa?

²⁶ Alinana Pita ya bui, iyen,

Ta'owawa.

Yesu iyebom,

Ya loholoho, inmoho ita'itana mate, nu'u ni, tau miyaina, ibege ti tole.

²⁷ Inmoho, tabu dodoga ta famwahudi. U lau ai ho'owa be em kauli u pei. Hama bwa'ibwa'ina wa solu, mo'ana u kam hafa haba moni hesana dinali-fati† wa ita. U lawen be u feledi. Um yo yau eda takesi.

18

Galewa yai, Sai ya Hasai Wananaha?

Matiu 18:1-5

(Maleko 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ Fuyana yai tau famuli watanina sa laoma Yesu lisina, be sa fati'oi, tiyen,

Galewa Aba Ba'isa Nu'una yai, sai ya ha-sai wananaha?

² Yofede, Yesu wawaya kiukiu hesa ya yogaiyama, be nuwanuwadi yai ya fa'obiyo,

³ na iyen,

E faliba dudulaimiu, yena ami miya bui doha wawaya kiki'ina mate, gonowana Galewa Basileiyana ami sola. *(1 Kolinto 14:20)*

⁴ Debana yai, sai ya fakiu fuyoi doha gwama kiukiu te mate haba ya la'i ai Galewa Basileiyana.

⁵ Yo sai hesa hesagu yai na wawaya kiukiu la'i ya yoga hitin, mate ya yoga hitinigu hinaga.

† **17:27** 17:27Alina Giliki yai moni ni hesana 4-dinali. Na ite dinali te siluba yai sa ginaulidi.

Laulau Heyaheyayadi Doga Yaluwana ya Faheyaya

Matiu 18:6-9

(Maleko 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁶ Na yena wawaya kikuluka te, sai ya bwalafahidi, be edi kawawananaha lisigu yai ya fagogomadi, ena dudulai mate, dogana ni ai gadona ume'ehu la'ila'i ami sofa, na ai gabogabotum ami fakapululolo.

⁷ Kapole, tano'ubu, pa'ana heyahayaya ya la'i wananaha lisina yai, dodoga ya ginaulidi be sa fa'alu betibeti! Ginaulidi doha haba sa tubu. Inmoho, sai tau ginaulina, mate heyahayaya la'ila'i haba ya fahoina.

⁸ Yena nimam o ahem heyahayaya ya ginauli mate, u ibo afulen be u pei! Ena dudulai mate, nimam esega o ahem esega ai mwahuli haba wa mwahuli. Hige i lohoho bena ahem luwaga yo nimam luwaga ti heyaya, be ti peim ai oyagi ala'alana ya lau ee-, hige ofina.

⁹ Na yena matam amainiya heyahayaya ya leyama, u limofahi, be u pei! Haba matam ese'esega yai wa lau mwahuli hige ana siga, tabu matam luwaluwaga be ti peim ai Gehena oyagi ala'alana.*

Sipi Gegena Heyahayasonna

Matiu 18:10-14

(Luka 15:3-7)

¹⁰ Au ita komakoman, wawaya kiukiu doha itete tabu au ita lidilidiyen. Mata pa'ana haba

* **18:9** 18:9Alina Giliki yo Suau te famuli watandi, be liba te <<Gehena oyagi ala'alasina yai>> te fapaisowa.

E falibamiu: edi anelu Galewa yai mate, fuya ou'ouli Tamagu Galewa yai, sadaina yai sa miyamiya.

¹¹ Doga Natuna ya laoma be safaluma sa lau asi'asina haba ya fofofahidi.†

¹² E faliba dudulaimiu mate, yena taumoho esega ena sipi 100, na esega ya asina, haba 99 ya lau afulen ai tu'a, na asi'asinana ya yo'oi ee-, ya lobahi.

¹³ Yena ya lobahi, E falibamiu, nuwana ya amna di'oi sipi gegena lisina yai, habahim gegege gesadi 99.

¹⁴ Gonogonowana doha, Tamamiu Galewa yai hige i fanuha bena wawaya kiki'uka te, la'i i asina.

*Hidam hesa Heyayana ya Ginauli Lisim yai
Matiu 18:15-17*

¹⁵ Yena hidam, heyaheyaya ya ginauli lisim yai, u lau lisina be ena heyaya u fa'ita lobahi. In be um ibomiu moho, ami fadudulai. Yena alinam ya lau watan, mate nuwana ha'a ya faloholoho. *(Diyemsi 5:19)*

¹⁶ Ibe yena hige alinam i lau watan, doge esega o luwaga ma'emiu ami lau, be haba emi pilipilina wa liba famahata dodogadi te ai lisidi, doha Buka Tabuna yai iyen. *(Diutelonomi 19:15)*

¹⁷ Yena ya 'waiyo'o be hige alinadi i lau watan, habahim, dubu tanutanuwagadi au falibadi. Na yena dubu ya mo'a peiyen, au abi'abiyen doha tau kawawananaha gesana yo takesi tau tanotano.

† **18:11** 18:11Uli'uli haisa lausoisoi 11 sa tole, na haisa hige'e.

Au'au'iyo Tata

Matiu 18:18-20

¹⁸ E faliba dudulaimiu, somo ami au'au'i tano'ubu yai haba ai Galewa hinaga sa au'au'i. Na somo wa tata tano'ubu yai haba ai Galewa hinaga sa tata.

¹⁹ E faliba fuyo'imiu hinaga mate, yena dodogami luwaga emi nuwatuhi esega be somo ami an'etai, haba emi nuwatuhi tamagu Galewa yai ya ginauli, enehemiu.‡

²⁰ Pa'ana luwaga e faihona sa fa'oigogo hesagu yai, Yau amainiya ma'edi.

Doga ena Heyaheyaya Hige i Nuwa Afulen Heyaheyasonna

Matiu 18:21-35

²¹ Habahim Pita ya laoma be Yesu ya fati'oi, iyen,

Guyau, ibe hidagu laulau heyahayayana lisigu yai ya ginauli, ma fisa haba ena heyahayaya E nuwa afuledi? ma faligigi-luwaga ye?

²² Alinana Yesu ya bui, iyen,

Hige'e! Hige ma faligigi-luwaga! Ma fuya 70 x 7. §

²³ Galewa Basileiyana nenena doha ite: Kin hudo'i ena tau paisowa sidohana ena moni edi

‡ **18:19** 18:19 Au italau, 1 Diyon 5:14. Be haba nuwada sa adidili yena ena nuwatuhi te lau watanidi, mate somo te an'etaidi lisina yai haba ya feleda. § **18:22** 18:22 Haisa tiyen aniyona mate: 70 x 7 = 490, na haisa tiyen 70 + 7 = 77. Aniyona wanahana mate: Ma peidi! o ma nuwa ofi fahim.

fafapaisowadi mate maidana ena tau paisowa sa pei gogonidi.

²⁴ Bena haba ya ita sipoidi fatubu, taumohona hesa, ana hagahaga K10,000.00 sa leyama lisina.*

²⁵ Dogana mate hige gonowana moni ni i famaisa. Ena ba'isa ya liba be in, yo lahuna, yo nanatudi yo edi gogo mahudo'idi sa une'une afuledi be haba adi hagahaga sa famaisa.

²⁶ Ena tau paisowa wa ya guli lidi ahena yai, na ya an'eta gadogadola. Iyen,

<<U nuwatalu lisigu yai! Haba agu haga-haga E famaisa!>>

²⁷ Ba'isa ya ita nuwatohatohaen, yofede ana hagahaga ya tomo afuledi.

²⁸ Taumoho wa ya lau be falena tau paisowa ya lobahi. In ya anhagahaga hidana te lisina yai - kina fisa moho. Yofede, ya tohai be gadona ya mwakamwakai na iyen,

<<Am hagahaga lisigu yai u maisadi!>>

²⁹ Falena tau paisowa ya guli lidi, na ya an'etai, iyen,

<<U nuwatalu lisigu yai! Haba E famaisa fuyo'idi!>>

³⁰ Na hige i fanuha. Hidana moho ya lawen, ya falau deli yee-, bena ya famaisadi, habahim sa so'efahi.

* **18:24** 18:24 Giliki alinadi yai mate <<talenti 10,000.>> Na fuya yai te aniyona mate Kina 3 miliyon, yo ya hasai yee-, ya di'oi wananaha.

³¹ Falena tau paisowa haisa sa ita, be nuwadi sa heyaya, yofede, sa lau, ginauli mahudo'ina edi Ba'isa ena sa liba.

³² Yofede, ba'isa wa na tau paisowa ya yogai lawen lisina be iyen,

<<Em laulau ha'a ti heyaya! Am hagahaga lisigu yai E tomo afuledi, pa'ana wa an'etaigu, be doha E ginauli.

³³ Um hinaga bena falem tau paisowa em abi'abina doha, gonogonowana doha somo lisim yai E ginauli.>>

³⁴ Ba'isa, manana ya bala wananaha. Ena tau paisowa ya panisi deli yai ee-, ana siga ana hagahaga mahudo'idi ya famaisa ofinidi.

³⁵ Habahim, Yesu ena liba ofi'ofina ya libaen, iyen,

Yena nuwamiu ganahewana yai, hidamiu ena heyahayaya hige au nuwa afulen, haba Tamagu Galewa yai ai lisimiu ya ginauli doha.

19

Tausoho Lau Fa'atana
Matiu 19:1-12
(Maleko 10:1-12)

¹ Libadi te Yesu ya libaedi, muli yai, Galili ya lau afulen, na ya lau Diudeya Nu'una, Diyodan Ho'owana tefana.

² Baiwa la'ila'i sa famuli watan, be adi asiyebo amainiya ya faloholohodi.

³ Falesiya dodogadi haisa sa laoma be sa fati'oi bena haba sidohana na sa fasai buluhi,

Emā laugagayo ya libaen, gonowana taumoho lahuna ya tausoho'en, yena ma'ena mata pa'a?

⁴ Yesu alinadi ya bui, iyen,
Fatufatubu yai, Yaubada taumoho yo waihin ya ginaulidi mate, Buka Tabuna yai ya libaen, ami fatili e hige'e? *(Genesi 1:27)*

⁵ Yo Yaubada iyen,
<<Mata pa'a te debana yai, taumoho haba tamana yo tinana ya lau afuledi na ma lahuna sa famala iti esega. *(Genesi 2:24)*

⁶ <<Lisina yai, iti hige luwaga, esega moho. Somo Yaubada ha'a ya falau esegahi mate dogā ibege i fatausohodi.

⁷ Falesiya sa fati'o boda, tiyen,
Pa'ana somo be, Mose ena laugagayo ya libaen, iyen,
<<Tausoho yalina haba sa uli be waihin sa felen, ai mulina haba ya tausoho'en be ya duiyen?>> *(Diutelonomi 24:1-4)*

⁸ Yesu alinadi ya bui, iyen,
Mose ya laliyen be lahum haba wa tausoho'en, pa'ana nuwamiu sa po'i. Inmoho, fatufatubu yai hige doha.

⁹ E falibamiu, mate ibe waihin ena laulau sa dudulai yo waihinina hige i kelele, na taumoho wa lahuna ya tausoho'en, be waihin hesa ya fai, taumoho wa ya kelele.

¹⁰ Tau famuli watanina tiyen,
Ibe taumoho yo waihin edi nuwanuwatuhu
doha, loholohona tabu ti nahi!

¹¹ Alinadi Yesu ya bui, iyen,
Doga mahudo'ina ibege liba te ti lau watan.
Salumadi liba te tau nuwatuhu lobahina haba sa
lau watan.

¹² Mata pa'a hudo'i-hudo'i debadi yai be dodoga
haisa hige ti nahi mate doha ite:

Haisa, iti sa yosidima doha, ibege ti nahi;
haisa dodoga sa nigohidi be hige gonowana ti
fanatu;*

na haisa mate, Galewa Basileiya Nu'una de-
bana yai, ibege ti nahi.

Liba te, sai gonowana ya abi, mate i abi.

*Wawaya Kiki'ina Yesu ya Liba Faloholohodi
Matiu 19:13-15
(Maleko 10:13-16; Luka 18:15-17)*

¹³ Dodoga haisa wawaya sa ledima Yesu lisina,
be haba nimana ya toledi ai hewadi, yo edi ya
lau'u'ula. Inmoho, tau famuli watanina, dodogadi
sa sagasagaliyedi.

¹⁴ Yesu iyen,
Ti otawa! Ti laoma lisigu! Tabu au
guduguidi, pa'ana Galewa Basileiyana mate
iti enehedi.

* **19:12** 19:12 Iti mate <<Yuniki.>> Giliki alinadi yai Yuniki aniy-
ona mate taumoho mwauna luwaga sa nigohidi (doha salai o
'wayowa). Au italau, Paisowa 8:27.

¹⁵ Nimana yai ya abi'inadi, habahim nu'u ni ya lau afulen.

Hewali Fafagogona

Matiu 19:16-30

(Maleko 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶ Fuya ma'esega, hewali hesa ya laoma Yesu lisina, be iyen,

Tanuwaga, laulau loholohona somo haba E ginauli, be mwahuli hige sigana ainiya E mahano?

¹⁷ Alinana Yesu ya bui, iyen,

Pa'ana somo, somo ya loholoho fati'ona wa fati'ogu? Esega moho, In Yaubada mate ya loholoho. Yena wa fanuha bena mwahuli ota'otafahina wa abi, mate ena laugagayo u awa'abiyedi.

¹⁸ Hewali wa ya fati'o boda iyen,

Laugagayo tausom?

Alinana Yesu ya fafuyo iyen,

Tatau yo wawahin mai nahinahi tabu au eno bili maidamiu mai nahinahi haisa. Tabu u aiyunu; tabu u angafu; tabu hidam u fagilu napai;

¹⁹ tamam yo tinam bena wa fa'atitiyedi; yo falem tau miya u gadosisiyedi, doha um wa gadosisiyem.

(Esedo 20:12-16; Lewitikusi 19:18; Galeisiya 5:14; Hebelu 13:9; Diyemsi 2:8)

²⁰ Hewali wa iyen,

Mahudo'idi E miyamiya'edi. Na somo hesa hola hige ya ginauli?

21 Yesu ya libalau lisina, iyen,

Yena wa fanuha bena wa loholoho wananaha, u lau be em ginauli mahudo'ina u une'une afuledi, na maisadi tau gogo gesagesa u feledi, na u laoma, u famuli watanigu! Ai Galewa, habahim wa fagogo.

22 Hewali ya atahi, yofede, ma nuwa heyayana ya aulaha, pa'ana in ya fagogo wananaha.

23 Yesu ya libalau tau famuli watanina lisidi, iyen, E falibamiu, tau fagogo dodogadi bena Yaubada sa famuli watan mate lisidi yai ya pili.

24 Libana ese'esegana haba E falau boda mate, kamela gonowana diu ai galina ya luhulau. Na tau fagogo Yaubada ena Basileiya luhuluhu launa lisidi yai pilipili.

25 Tau famuli watanina sa atahi, yofede, sa no'o. Sa fati'o, tiyen, Fede! Sai haba ya mwahuli?

26 Yesu ya ita'ita lau lisidi, na alinadi ya bui, iyen, Dodoga hige gonowadi. Na Yaubada gonowana ginauli mahudo'idi ya ginaulidi.

27 Habahim, Pita ya fati'o, iyen, Ai ginauli mahudo'ina ha'a 'e lau afulen, na 'e famuli watanim. Somo haba 'e abi?

28 Yesu ya falibadi, iyen, E liba dudulai mate, fuyana yai ginauli sa fafalifalihudi, yo Doga Natuna ena aba ta'ai namamalina yai ya ta'ai, be ginauli mahudo'ina ya fakasa, haba umi, tau famuli watanigu

ou'oulimiu safuhudohudo'i luwaga, haba ai aba ta'ai 12 ami ta'ai hinaga. Be Sulu Isalaela safuhudohudo'i luwaga ami fakasadi.

²⁹ Sai la'i ena luma, haidana, lofuna, tamana, tinana, nanatuna o tanohi ya lau afuledi, yau debagu yai mate haba ya fagogo wananaha, yo mwahuli hige sigana haba ya abi.

³⁰ Inmoho, saluma iti tau bwa'i mate, haba sa mulita, na haisa sa mulita, haba sa bwa'i

20

Tau paisowa Waen Gabuna yai Heyaheyasondi Matiu 20:1-16

¹ Galewa Basileiyana ita'itana doha ite. Fuya ma'esega, dogo hesa ma hwalahwalalana ya aulaha, be ya lau dodoga ya fatalawaudi, be haba ena ai waen gabuna sa paisowa.

² Ya falibadi mate lahai esega haba ya famaisadi, kina esega,* na ya fatamalidi, be ena waen gabuna yai sa paisowa.

³ Koloki ya lau mate haisa maketi yai ya itadi, sa fafamiya gaibu.

⁴ Ya falibadi iyen,

<<Umi hinaga au lau egu ai waen gabuna au paisowa. Haba maisa dudulaina E felemiu.>>

⁵ Yofede, sa lau sa paisowa. Lahai la'i yo maimailafina yai, laulauna ese'esegana ya gin-auli.

* **20:2** 20:2 Giliki yo Loma Alinadi yai, monina te hesana denali.

⁶ Maimailafi doha 5 koloki ya lau maketi yai, dodoga haisa hinaga ya itadi, sa miyamiya gaibu. Yofede, ya fati'oidi, iyen,

<<Pa'ana somo be emi fuya ami pei gaibu, na hige somo au ginauli?>>

⁷ Alinana sa bui, tiyen,

<<Hige sai la'i i fatalawaumai.>>

Ya falibadi, iyen,

<<Au lau egu ai gabu, au paisowa hinaga.>>

⁸ Maimailafina, habahim gabu tanuwagana ena tau paisowa edi ba'isa ya faliba, iyen,

<<Tau paisowa u yogaidima! Tau paisowa mumulita, maisadi u fele bwa'iyedi; na tau paisowa bwa'i, maisadi u fele mulitaidi.>>

⁹ Maimailafi yai tau paisowa fatubu maisadi K1.00 sa abidi.

¹⁰ Na salumadi maihala dudulaina yai sa paisowa be-, ya mailafi, edi nuwatuhu haba maisa katupwanalina sa abi. Inmoho, iti tau paisowa bwa'i yo mailafi yai tau fatubu, mate mahudo'idi maisadi K1.00.

¹¹ Maisadi sa abidi, mulina yai gabu tanuwagana sa fatalapiliyen, tiyen,

¹² <<Tau paisowa wa abi mulitaidi sa paisowa awa esega moho, na maisadi wa feledi mate doha ai maisamai. Inmoho ai mate 'e pewalosimai yo maihala hige i palemai.>>

¹³ Hidadi hesa alinana gabu tanuwagana ya

bui iyen,

<<Hidagu, hige ya bwalaim. Ha'a E falibam mate K1.00 yai haba E famaisam be wa tau'ulu.>>

¹⁴ <<Maisam moho u abi na u lau em luma. Yau egu fanuha yai be tau bwa'i yo tau mulita maisamiu gonogonowadi.

¹⁵ Yau egu moni, na pa'ana somo be tabu ibogu egu nuwatuhu ya lau watan? Nuwana u nuwa ele'ela pa'ana E famaisa komokomaim?>>

¹⁶ Habahim, Yesu ena liba ofi'ofina, iyen,

Mulimulitadi haba sa bwa'i, na bwa'ibwa'idi haba sa mulita. *(Matiu 19:30)*

Fafafaihonana Yesu ena Pe'i Libana ya Libaen

Matiu 20:17-19

(Maleko 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷ Yesu ya lau Yelusalem ana halulu, na ana hewahewali 12, ya foya hudo'iyedi be ya falibadi, iyebom,

¹⁸ Te hasahasai Yelusalem, haba Doga Natuna ana sa wewe tau antalam baba'isadi yo laugayo tau lau fa'atana ai lisidi be sa wunui.

¹⁹ Haba ta'owawa sa feledi be sa lau faliuhwa'en, sa talai, yo sa tutu fapatu. Inmoho, lahai faihona ai mulidi, haba Yaubada ya famwahuli fuyo.

Sebedi Lahuna ena An'eta

Matiu 20:20-28

(Maleko 10:35-45)

20 Habahim, Sebedi lahuna ma nanatuna luwaga sa laoma Yesu lisina, be ya tulu bono, sadaina yai, na ya an'eta lau Yesu lisina.

21 Alinana Yesu ya fafuyo iyen,
Somo wa fanuha?

Waihin iyen,

Yena wa famala Ba'isa mate nanatugu luwaga te, edi aba ta'ai u feledi, hesa ai sibam na hesa ai seulim.

22 Yesu iyen,
Somo wa fatifati'oi, hige u sibai.

Sebedi nanatuna luwaga wa Yesu ya falibadi, iyen,

Gonowamiu haba egu kamkamna te ami sigufi saguhigu?†

Alinana sa fafuyo, tiyen,
Ai gonowamai.

23 Yesu ya falibadi iyen,

Gonowamiu haba egu kamkamna ami sigufi saguhigu. Inmoho, yau hige egu dudulai, bena haba ai sibagu yo ai seuligu au ta'ai. Salumadi edi aba ta'ai Tamagu ya abi nonohaidi, mate iti logedidi haba ainiya sa ta'ai.

† 20:22 20:22 Uli'uli haisa tiyen, <<Kaputi wa E nomnom te, umi ami siba mate gonowana ami nom? Yo babasito lisina yai sa fababasitoigu haba hinaga sa fababasitoimiu wa?>> Na aniyona mate, <<Gonowamiu haba egu kamkamna te ami sigufi saguhigu?>>

24 Tau famuli watanina safuhudohudo'i haisa sa atahi, be, Sebedi nanatuna luwaga sa manabala'edi.

25 Yofede, Yesu mahudo'idi ya yoga gogonidi, na ya falibadi, iyen,

Ami sibai mate, ta'owawa tau foyahidi gigibwali lisidi yai, be edi dodoga sa laulau beleleidi. Yo edi baba'isa edi gigibwali sa fapaisowa be edi dodoga sa dalu beleleidi.

26 Na umi, tabu emi nuwatuhu doha. Ibe umi esega sai wa fanuha bena wa fadoga la'ila'im mate, um bena dodoga edi wa paisowa;

27 yo yena sai bena in ya eda bwa'iyemiu, bena emi fayofayo tau abina.

28 Doha, Doga Natuna ya laoma tanohi yai, hige bena dodoga ena ti paisowa. Hige'e, In bena dodoga edi ya paisowa yo ena mwahuli ya pei be dodoga ou'ouli ya une fafuyodi.

Mata Toutou Luwaga Yesu ya Faloholohodi

Matiu 20:29-34

(Maleko 10:46-52; Luka 18:35-43)

29 Yesu yo tau watanina bena Diyeliko Nu'una haba sa lau afulen,‡ na dodoga baiwadi sa famuli watanidi.

30 Tau matatoutoudi luwaga mate, eda'eda sadaina yai sa ta'ata'ai, sa atahiyen mate, Yesu haba ya laoma ya lau. Yofede, sa yogayoga tiyen,

‡ 20:29 20:29 Matiu 19:1 yai ya uli: <<Ya lau Diudeya Nu'una, Diyodan Ho'owana tefana yai.>> Na lausoiso yai te, Diyodan Ho'owana ha'a sa lau tefa, bee-, Diyeliko Taonna yai sa gogo.

Deiwidi Natuna!§ U nuwatohatohaemai!

³¹ Dodoga baiwadi wa, tau matatoutou luwaga sa sagasagaliyedi tiyen,
Au famakano!

Inmoho, hige edi liba ti lau watan. Sa
yoga la'i boda tiyen,
Deiwidi Natuna! U nuwatohatohaemai!

³² Yesu ya obiyo tohai na ya yogaidi, be ya
fati'oidi iyen,
Emi fanuha somo lisigu yai bena E ginauli?

³³ Alinana sa bui tiyen,
Guyau, 'e fanuha bena matamai wa faloholo-
hodi!

³⁴ Yesu ya ita nuwatohatohaedi, be ya abilau
matadi yai. Hige walolona, matadi sa falaladi
yofede sa famuli watan.

Wiki ofi'ofina

21

Yesu Doha Kin ya Lau Yelusalem

Matiu 21:1-3

(Maleko 11:1-3; Luka 19:28-31)

¹ Yesu ma'ana hewahewali Yelusalem nu'una sa hanahanau, sa laoma taon kiukiu hesa hesana Betifegi, Oliwe Uduhulina yai. Amainiya Yesu ana hewali luwaga ya dui bwa'iyedi,

§ **20:30** 20:30 <<Deiwidi Natuna>> aniyona mate Yesu mate Deiwidi ana hiti mulita.

² na ya fatalahadi iyen

Au lau nu'u hesa matamiu yai, amainiya ni, haba donki hesa ma natuna ami lobahidi. Donkidi au tatadi be au ledima ai lebegu,

³ na yena sai somo ya libaen, au faliba auwen, <<Ba'isa ya fanuhadi,>> na ma'esega haba ya fatamalidi.

⁴ Peloweta dogana ena liba fasunuma mate aho'ite ya fawananaha iyen,

⁵ Saiyon natuna tine'eu au faliba, auwen, <<Em kin ya laolaoma lisim hola u ita, Doga nuwa lidilidina, ya awa donki yai, yo donki gubugubufwauna hewana yai.>>
(Sekalaiya 9:9; Isaiya 62:11; Diyon 9:9)

⁶ Yofede, ana hewali luwaga Yesu somo ya fatalahadi mate sa ginauli watan.

⁷ Be donki ma natuna gubugubufwauna sa ledima, yo edi leli sa hesedi dagiladi yai na Yesu leli hewadi yai ni ya ta'ai.

Dodoga adi Leli sa Hesedi Eda'eda yai

Matiu 21:8-9a

(Maleko 11:6-10; Luka 19:35-36; Diyon 12:12-17)

⁸ Dodoga boludi adi leli ginaulidi sa hesedi eda'eda yai, na haisa oyagi lagadi sa talafahidi be sa hesedi eda'eda yai hinaga.

⁹ Baiwa sa bwa'i yo sa mulita sa yogayoga, tiyen,

Hosana!* Um Deiwidi Natuna!†
Um, Yaubada hesana yai wa laoma, (*Samsi*
118:26)
Sai Guyau hesana yai ya laoma,
Guyau haba ya faloholoho!
Hosana! Hewa wananaha yai.

¹⁰ Lahaina yai Yesu ya mahano lau Yelusalem
yai, dodoga mahudo'idi Duhu Balabalamumu yai
mate sa tauhiti be tiyen,
Sai itete?

¹¹ Yofede baiwa tiyen,
Itete mate Yesu Nasaleta edi peloweta, Galili
yai ya laoma.

Yesu Tau Une'une ya Lau We'aidi
Matiu 21:12-13
(Maleko 11:15-17; Luka 19:45-46; Diyon 2:13-
22)

¹² Yesu ya lau edi Antalasang Lumana La'ila'i
ganana ganahewana yai, be dobidobina yai
tau une'une mahudo'idi amainiya ya lau we'aidi.
Loma edi moni tau lau senisi be Diusi edi moni
haba sa feledi, edi hatahata ya anbuinidi, yo
salumadi atai'a doha waliliya sa une'une'edi, edi
aba ta'ai ya buidi hinaga.

¹³ Na ya falibadi iyen,
Buka Tabuna yai sa uli mate Yaubada iyen,

* **21:9** 21:9 Diusi alinadi hesa hesana <<Alina Alamaiya. Na
alinadi yai te <<Hosana aniyona mate <<U fofofahimai!>> e <<U
famwahulimai!>> † **21:9** 21:9 <<Deiwidi Natuna aniyona
wananahana mate <<Deiwidi ana Hiti Mulita>> wananahana.

<<Egu Dubu Tabuna mate hesana
Aba Laulau'u'ula Lumana.>> *(Isaiya 56:7)*

Inmoho umi mate ami ginauli doha tau angafu
edi aba alasimo. *(Delamaiya 7:11)*

¹⁴ Yofede, matatoutou yo tau dabidabi sa laoma
lisina Dubu Tabuna yai; be ya faloholohodi.

¹⁵ Inmoho maihalana yai antalasam baba'isadi
yo laugagayo tau lau fa'ataendi ginauli loloho Yesu
ya ginaulidi sa itadi, yo wawaya sa yogayoga Dubu
Tabuna dobidobina yai tiyen,

Hosana, um Deiwidi Natuna.

Be sa manabala Yesu lisina yai.

¹⁶ Sa fati'oi tiyen,

Wawaya sa libaliba ni wa atahi lobahidi?

Yesu iyen,

I, nuwana Uli'uli Tabuna hige au fatili mate?

<<Wawaya nom ha'a sa dabu, yo hola
ma nomnomdi ha'a ami fatalahadi be, mo'adi
yai Yaubada sa fafadebasae.>> *(Samsi 8:2)*

¹⁷ Habahim ya lau afuledi, na ya lau Betani
duhu balabalamumuna ganamulina be maiho-
nana amainiya ya eno.

Yesu Oyagi Kuhou ya Kawamanana'en

Matiu 21:18-22

(Maleko 11:12-18; Luka 13:6-9)

¹⁸ Ma hwalahwalalana Yesu ya fuyo Yelusalem, na
ya guliyam.

19 Oyagi kuhou ya ita eda'eda sadaina yai.
Yofede ya lau be ya ita, na hige i fuwa. Luguna
moho. Ya libalau oyagi wa lisina, iyen,
Ibege u fuwa boda!

Yofede, kuhou wa ya hohoya be ya pe'i.

20 Tau famuli watanina sa ita, be sa no'o, na tiyen,
Sidohana be oyagi kuhou te ya hohoya be, ya
pe'i feufeula?

21 Yesu alinadi ya bui iyen,

E falibamiu, yena ami kawawananaha yo
tabu au nuwa luwaluwaga, gonowana haba ami
ginauli doha somo oyagi te lisina yai E ginauli.
Yo hige oyagi te iyabona, gonowana haba hi-
naga ami libalau tu'a te lisina, auwen,

<<U aulaha, be u lau ai gabogabo u peim.>>

Haba emi liba ya lau watan.

22 Yena ami kawawananaha, lau'u'ula yai
somo ami an'etai, haba ami abi. *(1 Diyon
5:14-15)*

Yesu ena Dudulai, Sai ya Felen?

Matiu 21:23-27

(Maleko 11:27-33; Luka 20:1-8)

23 Yesu ya luhulau Dubu Tabuna dobidobina
yai be, ya laulau fa'ata. Yofede, Tau Antalasang
Ba'iba'isadi yo babada sa laoma lisina, be sa
fati'o lau lisina, tiyen,

Dudulai somo wa fapaisowa be laulau te wa
ginaulidi? Yo sai dudulai ya felem?

24 Alinadi Yesu ya bui iyen,

Egu fati'o esega haba E fati'oimiu. Yena egu bui ami felegu, mate haba dudulai somo debana yai be laulau te E ginaulidi, emi E liba.

²⁵ Diyon ena babasito Galewa yai ya laoma, e dodoga lisidi yai?

Ibodi hola sa lau fadosi, be tiyen,

Yena tawa, <<Galewa yai,>> haba ya fati'oida, iyen, <<Pa'ana somo be Diyon hige au kawawananaha'en?>>

²⁶ Inmoho, ibe tawa, <<Dodoga lisidi yai.>> Mate bena te ita komakoman dodoga lisidi, pa'ana iti mahudo'idi edi nuwatu mate Diyon, in peloweta.

²⁷ Yofede, Yesu alinana sa bui, tiyen, Hige ai sibai.

Yesu iyen,

Yau hinaga laulau te E ginaulidi gigibwalina somo yai E abi ibege ya falibamiu.

Taumoho Nanatuna Luwaga

Matiu 21:28-32

²⁸ Haga heyahayason te au fadosi? Taumoho hudo'i nanatuna luwaga. Ya lau tau tuwaha lisina, be ya faliba iyen,

<<Natugu, do'ata u lau ai waen gabuna u paisowa.>>

²⁹ Natuna ya kaikulahai, iyen, <<E 'waiyo'o!>>

Muli yai, nuwana ya bui, be ya lau.

³⁰ Habahim, tamadi ya lau natuna hesa lisina, be libana gonogonowana ya faliba be tau mulita iyen,

<<I, tamagu, haba E lau.>>

Inmoho, hige i lau.

³¹ Tataudi luwaga tausomo tamadi ena nuwatuhu ya lau watan?

Alinana sa fafuyo, tiyen,

<<Bwa'ibwa'ina.>>

Yesu ya falibadi iyen,

E falibamiu mate, takesi tau tano yo wawahin matamata heyayadi haba Yaubada ena Aba Ba'isa sa luhu sola, habahim umi.

³² Diyon ya laoma lisimiu, be dudulai eda'edana bena ya fa'itamiu, inmoho, hige au kawawananaha, na takesi tau tano yo wawahin matamata heyayadi sa kawawananaha'en. Yo hinaga ami ita mulina yai, hige au nuwabui yo hige au kawawananaha'en.

Gabu Tau Ita Watanina Heyaheyasonidi

Matiu 21:33-43

(Maleko 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³ Yesu iyen,

Hola au ata'atahi na heyaheyason hesa emi ya dede. Fuya ma'esega, tanohi tanuwagana waen gabuna ya umahi, ya gana fata'i'ili, waen aba folofolona ya sala, na habahim aba ita'ita wata lumana ya fa'obiyo. Muliyai waen tau paisowadi haisa, nimadi yai ya toledi,

be waen gabuna sa ita watan, na ya lau ya lauwasi, nu'u hesa yai.

³⁴ Waen wa uludi fuya losina yai, ena paisowa tau abidi ya duidi be bena ena tefana sa abiyama.

³⁵ Waen tau paisowaina, gabu tanuwaga wa ena tau paisowa sa tohaidi: hesa sa pidili, hesa sa tala funuhi na, hesa sa lau ume'ehui.

³⁶ Fuya hesa haisa hinaga ya duidi, matabahim begadi sa ouli, hige doha bwa'ibwa'ina. Inmoho laulauna gonogonowana, waen tau paisowaina mate fayofayo tau abidi sa abi madaidi.

³⁷ Ofi'ofina mate natuna ya dui na iyen,
<<Nuwana haba natugu ti fa'atitiyen.>>

³⁸ Tau paisowa wa natuna sa ita, sa fanuwa libaliba tiyen,

<<Gabu tanuwagana natuna itete. Haba te lau funuhi, na ena gabu te tanuwagai!>>

³⁹ Yofede sa tohai, be sa lawen gabu ganamulina yai. Amainiya sa tala funuhi.

⁴⁰ Yesu ya fati'o lau ana hewahewali lisidi. Iyen, Yena waen gabuna tanuwagana ya laoma, somo haba ya ginauli, tau paisowa ai lebedi?

⁴¹ Tiyen,

Dodoga heyaheyayadi ni haba ya tala funuhidi, na gabuna haba ya tole tau ita wata haisa nimadi yai, be haba yena losi fuyana yai maihala dudulaina yai ena tefa sa felen.

⁴² Yesu ya falibadi, iyen,
Buka Tabuna somo ya libaen ami fatili o
hige'e? Libana doha ite:
<<Ume'ehu luma tau fa'obiyona sa 'waiyo'o
doha ginauli gaibu mate,
ya bui be dodoga edi loholoho.‡
Itete Yaubada ya ginauli;
te ita mate te no'ono'o!>> *(Samsi
118:22-23)*

⁴³ Lisina yai E falibamiu, umi Yaubada ena
dodoga inmoho haba emi dudulai ya abifahi be
nu'u tausomo Yaubada sa awa'abiyen ya feledi.

⁴⁴ Doga sai ya be'u ume'ehu te ai hewana,
mate haba ya lubi pwaipwai. Na yena ume'ehu
te ya be'u, doga la'i ai hewana mate haba ya
tapwaipwai be ya falen afusa.§

⁴⁵ Tau Antalasang Ba'iba'isadi yo Falesiya Yesu
ena heyaheyason sa atahiyedi, be sa sibai mate, iti
edi laulau ya libalibaedi.

⁴⁶ Yofede, eda'eda sa yo'o bena Yesu sa au. In-
moho, dodoga sa ouli be sa 'wasabuvedi, pa'ana
dodoga edi nuwatuhu bena haga Yesu mate,
peloweta hesa.

22

‡ **21:42** 21:42 Uli'uli hesa yai tiyen <<Ya famala kona
ume'ehuna,>> na uli'uli hesa tiyen <<In haba ume'ehu
tubetubehina yai ya lau.>> Na aniyona mate <<ume'ehu ya
loholoho di'oi.>> § **21:44** 21:44 Uli'uli haisa lausoi 44 te sa
tole, na haisa hige'e.

Fafanahi Mata'asina Heyaheyasonna

Matiu 22:1-14

(Luka 14:15-24)

¹ Yesu heyahayason ya fapaisowa bodai be dodoga ya falibadi, iyebom,

² Galewa Aba Ba'isa Nu'una ita'itana doha kin natuna ya nahi na an'angogo ya ginauli.

³ Ena tau paisowa ya duidi, be sa lau safaluma ya fanuhadi bena sa laoma fafanahi an'angogona yai sa falibadi. Inmoho, hige ti fanuha.

⁴ Yofede, fayofayo tau abidi haisa hinaga ya fatalahaidi, iyen,

<<Ami lau auwen <Ba'isa ena an'angogo ha'a ya nonoha; ana bulumakau tubutubudi yo gubugubufwaudi mate sa nigohidi,* gin-auli mahudo'ina ha'a ya nonoha, logena ya duimai 'e laoma ami halulu.>>>

⁵ Inmoho, ana taumana hige ti fanuha, be edi nuwatuhu sa lau watanidi. Hesa ya lau ena gabu, hesa ya lau ena moni paisowana ya ginauli,

⁶ na haisa mate ena tau paisowa sa tohaidi, be sa tala fafaheyayadi, habahim sa wunuidi.

⁷ Ba'isa manana ya bala; yofede, ena hiyala dodogadi ya duidi, be tau tala sa wunuidi yo edi taon sa gabu golu.

⁸ Muli yai, habahim, ena tau paisowa ya yogaidi, be ya falibadi iyen,

<<Egu mata'asi ha'a ya nonoha, agu tau-mana E fanuhadi mate hige edi dudulai bena

* **22:4** 22:4 Uli'ulina sa lau hudo'i, tiyen, <<Bulumakau tatau, bulumakau tubutubudi yo bulumakau gubugubufwaudi.>> Na doha, sa ulidi.

fa'atiti te sa abi.

⁹ Do'ata ite au lau be ai eda'eda la'ila'idi dodoga boludi ami lobahidi au falibadi be ti laoma mata'asi yai te.>>

¹⁰ Yofede, ena tau paisowa ya duidi sa lau eda'eda yai be dodoga sa lobahidi, sa lau faliba napanapai, lohlohodi yo heyaheyayadi, be sa laoma mata'asi ba'una yai be lumana sa lau fafamohafu.

¹¹ Ba'isa ya lau luma ganahewana, be ana tau-mana ya itadi mate, esega hige fafanahi lelina i luhufi.

¹² Ba'isa ya fati'o lau dogo wa lisina, iyen, <<Hidagu pa'ana somo hige fafanahi lelina u li'o na wa laoma amaite'i?>>

Taumohona hige somo i libaen.

¹³ Kin ena tau paisowa ya falibadi, be dogo wa nimana yo ahena sa audi, na sa pei lawen kamumu yai, be amainiya sa tan yo gadigadidi sa nali didinidi.

¹⁴ Yesu ena liba ya falafusofa, iyen, Boludi sa yogaidi. Inmoho, fisafisadi moho haba ya fasinabodi.

Takesi Famaisana Fati'ona

Matiu 22:15-21

(Maleko 12:13-17; Luka 20:20-26)

¹⁵ Falesiya sa lau, be sa oiliba, bena haba Yesu ena liba yai sa fasai buluhi.

¹⁶ Habahim Falesiya tau famuli watanina yo Heloda ena Pele sa duidi sa lau Yesu lebena be sa fati'oi, tiyen,

Tanuwaga, 'e sibai mate wa liba dudulai yo Yaubada ena fanuha, dudulai yai wa lau fa'ataen dodoga lisidi yai. Dodoga haisa edi nuwanuwatuhu hige u mode'edi, pa'ana hige gonowana u ata'atahi lau sai hesa ai lisina.

¹⁷ Lisina yai, em nuwanuwatuhu haga u falibamai? Loma edi Ba'isa Sisa ai lisina takesi 'e tole ye ya otawa?

¹⁸ Yesu mate edi nuwanuwatuhu heyaheyayadi ha'a ya sibai, yofede ya falibadi iyebom,

Umi tau lau bwalabwala! Sidohana bena ami fasai buluhigu?

¹⁹ Moni ami fapaisowa be takesi ami famaisa haga la'i au leyama be ya ita?

Yofede sa leyama lisina.

²⁰ Ya fati'oidi iyen,

Sai nenena yo hesana moni yai te?

²¹ Alinana sa bui, tiyen,

Loma edi Ba'isa, Sisa.

Yofede, Yesu ya falibadi, iyen,

Yena doha, somo Ba'isa Sisa enehena, mate au felen, na somo Yaubada ena, mate Yaubada au felen.

²² Liba ni sa atahiyen mate sa no'o. Yofede sa lau afulen, be sa lau nu'u hesa.

Obiyo Fuyo Fati'ona

Matiu 22:23-33

(Maleko 12:18-27; Luka 20:27-40)

23 Sadusi edi nuwatuhu mate dodoga sa pe'i ibege ti mwahuli fuyo. Yofede lahaina ese'esegana yai sa laoma Yesu lisina, be sa fati'oi.

24 Tiyen,

Tanuwaga, Mose ya libaen mate, yena tau-moho hige natuna na ya pe'i, hidana bena ena hwabu ya fai, be haba nanatuna mate sa famala tau pe'i nanatuna.†(*Diutelonomi 25:5; Luta 2:20*)

25 Waihin hesa natu faligigi-luwaga. Ganahe-wadi yai, tau tuwaha ya nahi, be hige natuna, na ya pe'i. Yofede hidadi hesa edi hwabu ya fai.

26 Inmoho, hige natuna. Lau launa gonogonowana fafafaiahonana ya lau bee-, adi huhu-mau, mate edi hwabu sa fai, na hige nanatudi.

27 Ofi'ofina waihin ya pe'i.

28 Tau pe'ipe'i edi fuya obiyo fuyo lahaina yai, waihin ni haba sai lahuna? Pa'ana mahudo'idi ha'a sa fai.

29 Alinadi Yesu ya bui, iyebom,

Emi nuwatuhu hige ti dudulai! Pa'ana Buka Tabuna yo Yaubada ena gigibwali hige au sibaidi.

30 Yena tau pe'ipe'i sa obiyo fuyo, iti haba doha galewa aneludi be ibege ti nahi.

31 Mwahuli fuyo pe'i yai libana Yaubada ha'a ya falibamiu, nuwana hige au fatili?!

Iyen,

32 <<Yau mate Abelaham, Isako yo Iyakobo edi Yaubada.>>

† 22:24 22:24 Diusi edi laulau te, Luta Dedena 2:20 au ita: <<Pa'ana Bowasi mate hwayahwayasa hesa, gonowana bena Luta haba ya fai.>>

In mate hige tau pe'i edi Yaubada. Inmoho tau mwahumwahuli edi Yaubada. (*Esedo 3:6*)

³³ Yofede, dodoga boludi sa atahiyen, na ena lau fa'ata, sa no'o'en.

Laugagayo La'ila'i Wananahana

Matiu 22:34-40

(Maleko 12:28-34; Luka 10:27)

³⁴ Maihalana yai Yesu ya lau fa'ata sa atahi be Sadusi hige alinadi. Yofede Falesiya sa fa'oigogo.

³⁵ Ganahewadi yai, hidadi hesa, in laugagayo tau sibaina ya laoma be fati'o yai te, bena Yesu ya lau'ita, iyen.

³⁶ Tanuwaga, laugagayo tausomo ya la'i wananaha?

³⁷ Ena fati'o Yesu ya bui iyen,

<<Em Yaubada bena wa gadosisiyen, ma nuwa ofifahim, yaluwam mahudo'ina yo em nuwatuhu mahudo'ina.>> (*Diutelsonomi 6:5; Loma 12:1*)

³⁸ Itete Laugagayo bwa'ibwa'ina yo la'ila'i wananaha:

³⁹ Fafaluwagana doha ite:

<<Falem tau miya bena wa gadosisiyen gononowana doha um wa gadosisi fuyoim.>> (*Le-witikusi 19:18; Diyemsi 2:8*)

⁴⁰ Mose ena laugagayo mahudo'ina yo Peloweta edi lau fa'ata mate, laugagayo luwaga te ya laba gogonidi.

Keliso Mate Sai Natuna?

Matiu 22:41-46

⁴¹ Falesiya sa fa'oigogo esega habahim, Yesu ya fati'oidi, iyen,

⁴² <<Emi nuwatuhu mate, Fasinabo Dogana Keliso in sai? Yo in sai natuna?>>

Alinana sa bui tiyen,

In Deiwidi laulauwewena. (*Matiu 1:1-16; Luka 3:23-38*)

⁴³ Ya falibadi iyen,

Sidohana be, Yaluwa Tabuna Deiwidi ya luhufi be ya kawa Guyauwen? Pa'ana iyen,

⁴⁴ <<GUYAU ya libama egu Guyau lisina: iyen, <Ai sibagu u ta'ai.

Ana sigana am waiyunu

E toledi ai ahem ubuna.>>>‡ (*Samsi 110:1*)

⁴⁵ Yena bena Deiwidi ya kawa guyauwen, sidohana be ya kawa natuwen?§

⁴⁶ Lahaina yai, na ya lawen mate hige sai la'i Yesu ena fati'o i bui, yo hige sai hesa i fati'o bodai.

23

Yesu Laugagayo Tau Lau Fa'ataena yo Falesiya ya Liba Su'uidi

Matiu 23:1-12

(Maleko 12:38-39; Luka 11:43,46; 20:45-46)

‡ **22:44** 22:44 Lausoiso i te, tefa hesa - tefa hesa yai sa fatili boda. Au italau Matiu 22:44; Maleko 12:36; Luka 20:42-43; Paisowa 2:34-35; Hebelu 1:3) § **22:45** 22:45 <<Deiwidi Natuna>> aniyona mate, <<Keliso ana Ulutubu wananahana>> mate Deiwidi.

¹ Habahim Yesu ya libalau tau famuli watanina yo baiwa lisidi yai, iyen,

² Laugagayo tau lau fa'ataena yo Falesiya mate iti Mose ena laugagayo tau libalibaena.*

³ Lisina yai umi bena somo sa libaedi ami awa'abiyedi yo ami lau watanidi; inmoho, tabu edi abi'abi au lau watanidi, mata pa'ana mate somo sa lauguguya'edi mate, hige ti famuli watanidi.

⁴ Dodoga mwahu sa feledi, be hige gonowana ti baheidi. Na iti hige somo ti ginaulidi be dodoga ti saguhidi haba laugagayo ti lau watanidi.

⁵ Ginauli mahudo'ina sa ginauli bena sa no'ono'o'edi. Yo Uli'uli Tabudi lausoisoidi aba husaidi sa fala'idi, be nimadi yai yo debadi yai sa audi,† yo edi leli masalusudi sa li'odi.‡
(Diutelonomi 6:8; Namba 15:37-41)

⁶ Ai mata'asi yo aba oigogo lumadi ganahe-wadi yai§ bena aba ta'ai loloho yai sa ta'ai.

⁷ Ai aba maketi nu'udi sa fanuha bena dodoga sa lauto'iyedi yo dodoga bena sa kawa tanuwaga'edi.*

⁸ Umi tabu ti kawa tanuwaga'emiu, pa'ana umi boga esega, yo ami tanuwaga esega.

⁹ Yo tabu ai tano'ubu sai hesa au kawa tama'en, pa'ana Tamamiu esega dumaduma

* **23:2** 23:2 Uli'uli haisa tiyen <<Mose ena aba ta'ata'ai yai sa ta'ai,>> na aniyona mate, <<Iti mate Mose ena laugagayo tau libalibaena.>>

† **23:5** 23:5 Bogesi kiukiu te, Alina Suau yai yo Alina Giliki yai hesadi mate <<pilateri.>> ‡ **23:5** 23:5 Leli masamasaludi te mate edi fafa'ilala. Sa ginauli doha, be haba Yaubada sa fa'atituyen.

§ **23:6** 23:6 Alina Suau yai, tiyen <<sunago.>> * **23:7** 23:7 Alina Giliki yai tiyen, <<rabbi.>>

galewa yai.

¹⁰ Tabu sai ti kawa tanuwaga'em, pa'ana ami tanuwaga, esega dumaduma Keliso.†

¹¹ Ganahewamiu yai sai ya la'i wananaha mate, emi tau lau fayofayo.

¹² Na sai ya fala'i fuyoi, haba Yaubada ya fakiu, na sai ya fakiu fuyoi, haba Yaubada yo tole hiti'i.

*Falesiya Yo Laugagayo Tau Lau Fa'atina Yesu
ya Kawa Bwalabwala'edi*

Matiu 23:13-28

*(Maleko 12:40; Luka 11:39-42; 11:44; 11:52;
20:47)*

¹³ Kapole, umi Laugagayo tau lau fa'ataena yo Falesiya! Umi tau lau bwalabwala! Dodoga edi Basileiya eda'edana ami gudu. Salumadi sa anpate bena sa luhu mate edi eda'eda ami fapilipili. Umi hinaga ibege au luhu.

¹⁴ Kapole, laugagayo tanuwagadi yo Falesiya, umi tau lau bwalabwala! Miya tupitupi haba ami fahoina! Pa'ana kaikaihwabu edi luma ginaulidi ami lau fayafaya gogoidi. Yo hinaga nuwamiu maitidi mate, emi lau'u'ula ami falofadi. Lisina yai maisa mwahumwahuna haba Yaubada ya felemiu.‡

¹⁵ Kapole! Laugagayo tau lau fa'atadi yo Falesiya, umi tau lau bwalabwala! Heyaheyaya haba ami fahoina! Pa'ana, fote yo gabogabo ami laufidi, be bena doge hesa ami nuwa liui, yena

† **23:10** 23:10 Na aniyona mate <<Yaubada ena Fasinabo Dogana, Mesaiya.>> ‡ **23:14** 23:14 Uli'uli haisa yai lausoisoi 14 sa tole, na uli'uli haisa yai, hige'e.

nuwana ami abi, be kamkamna la'ila'i Gehena yai ya fahoina, habahim umi.§

¹⁶ Tau ita wata dodogamiu matamiu sa tou, kapole, heyaya haba ami fahoina! Auwen,

<<Yena Dubu Tabuna hesana yai ami angwala, mate angwalana hige aniyona. Inmoho, yena sai Dubu Tabuna ana gole lisina yai ya angwala, mate angwala wananahana.>>

¹⁷ Umi yauyaule yo matamiu sa tou! Ginauli somo ya loholoho wananaha? Gole, ye Dubu Tabuna?! Dubu Tabuna sidohana be gole ya fatabu mate, pa'ana gole ni Dubu Tabuna ganahewana yai.

¹⁸ Ami liba hinaga, auwen,

<<Yena sai aba antalasam hesana yai ya angwala mate hige aniyona. Inmoho, yena ainauya somo aba antalasam hewana yai, na hesana yai ya angwala mate, angwala wananahana.>>

¹⁹ Tau matatoutou, tausomo ya la'i wananaha? Ainauya e aba antalasam? Ainauya! Pa'ana ainauya aba gabuna hewana yai ya ota'ota, logena ainauyana ya fatabu.

²⁰ Logena be, yena aba antalasam hesana yai doga ya angwala, aba antalasam yo ainauya mahudo'idi hewana yai ni lisidi yai ena angwala ya ginauli.

²¹ Yo sai Dubu Tabuna hesana yai ya angwala mate, Dubu Tabuna ganahewana tau miya

§ 23:15 23:15 Uli'uli haisa yai ti uli, <<Gehena natuna.>>

Yaubadana hesana yai ya angwala hinaga.

²² Yo sai Galewa hesana yai ya angwala mate, Yaubada ena aba ta'ai yo hewana yai tau ta'ai ya angwalaedi.

²³ Laugagayo tau lau fa'ataendi yo Falesiya, heyaheyaya la'ila'i haba ami fahoina, Umi tau lau bwalabwala! Emi ainauya mula panepanedi haisa: minti, anise, yo kumino, ami antole nago'edi Yaubada enehena.* Inmoho laugagayo la'ila'idi doha: dudulai, nuwatohatoha yo kawawananaha famuli watanidi mate, ami lau paleidi. Egoba, laugagayo fwaufwaudi yo beyabeyadi ami lau watanidi.

²⁴ Umi tau ita wata matatoutoudi! Digudigu haba ami fagoi lisi, na kamela† haba ami dom!

²⁵ Laugagayo tau lau fa'ataena yo Falesiya, heyaheyaya la'ila'i haba ami fahoina, umi tau lau bwalabwala! Kaputi yo disi ganamulidi moho ami kaisudi, na ganahewadi mate anduma yo nuwa lau wata sa mohafu.

²⁶ Falesiya matatoutoudi! Bwa'ibwa'ina bena kaputi yo disi ganahewadi ami fa'a'adi, haba ganamulidi hinaga sa a'a.

²⁷ Kapole! Heyaheyaya la'ila'i haba Falesiya yo laugagayo tau lau fa'ataena ami fahoinadi, umi tau lau bwalabwala! Ita'itamiu doha bo'usa poipoi kafudi, ita'itadi sa famata an'an. Inmoho, ganahewadi mate tau pe'ipe'i siyadadi yo gin-auli bidabidadi haisa hinaga.

* **23:23** 23:23 Ginauli hesa-hesa te, peidi 10 ganahewadi yai, peina esega haba Yaubada umi felen. † **23:24** 23:24 Yosiyosi la'ila'idi palapa mate kamela, habahim bulumakau.

²⁸ Gonogonowana doha, ganamulimiu ami fataumahatadi, dodoga lisidi yai bena haga umi ami dudulai. Inmoho, ganahewamiu mate bidahe ya mohafu.

Falesiya yo Laugagayo Tau Lau Fa'ataena haba sa Ankamkamna

Matiu 23:29-36

(Luka 11:47-51)

²⁹ Kapole, Falesiya yo laugagayo tau lau fa'atina, umi tau lau bwalabwala, haba ami ankamkamna! Peloweta bo'usadi ami ginauli bodaidi yo tau dudulai bo'usadi ami fapasadi.

³⁰ Habahim, auwen,
<<Ibe afa wahamai edi fuya yai ai amainiya, mate ibege ai segeyahi be peloweta ai antalaidi.>>

³¹ Logena, ami fataumahata fuyo'imiu, mate salumadi peloweta tau wunuidi laulauwewedi umi.

³² Doha i laulau, be-, afa wahamiu somo sa fatubu mate au fa'ofi.

³³ Umi weso yo weso nanatuna! Gehena oyagi ala'alana haba sidohana emi gebagebaina?

³⁴ Debana yai peloweta haisa, dodoga sonosonogadi yo tau lau fa'ata E duidima. Haisa haba ami wunuidi be ami tutu fapatudi; na haisa haba emi aba oigogo lumadi yai ami talaidi, yo ami we'aidi sa lau, duhu la'i hesa, na doha.

³⁵ Logena, laulau loloho dodogadi 'wasinadi tano'ubu yai ami fatabuliwadi maisadi mate giludi ami baheidi. Dudulai dogana Abela

'wasinana, na ya laoma be Belakaiya natuna Sekalaiya 'wasinana, in mate Dubu Tabuna yai yo aba antalasam ati'atipudi yai ha'a ami wunui.

³⁶ Matamiu yai E liba dudulai mate, giluh mahudo'ina te haba hiti itete sa bahei.

Yesu ena Gadosisi Yelusalem Lisina yai

Matiu 23:37-39

(Luka 13:34-35)

³⁷ Isi Yelusalem! Yelusalem isi! Um logem wasa tau lawenidi wa wunuidi yo salumadi Yaubada ya duidiwa lisim mate wa lau ume'ehuidi. Fuya ou'ouli egu fanuha bena nanatum E dalidali gogo, doha kamkam tinabawana nanatuna ya hoba tawanidi, inmoho hige u fanuha!

³⁸ Em Dubu Tabuna afa'afana hola u ita.

³⁹ E falibam, Hige gonowana u ita bodaigu ana sigana wa liba, uwen,

Sai, Yaubada hesana yai ya laoma,

Yaubada, bena ya faloholoho!‡ (*Samsi 118:26*)

24

Dubu Tabuna ena Heyaya Yesu ya Libalibaen

Matiu 24:1-2

(Maleko 13:1-2; Luka 21:5-6)

¹ Dubu Tabuna Yesu ya lau afulen na ana hewahewali sa laoma lisina be Dubu Tabudi lumadi sa fa'ita. Yesu ya fati'o lau lebedi iyebom,

² Ginauli mahudo'idi ni ami itadi? E liba dudulai lisimiu yai mate ume'ehudi ni

‡ **23:39** 23:39 Au italau, Matiu 21:9 hinaga.

ibege la'i i ota'ota. Hidana ai hewana, haba sa faibe'uidi.

Yesu ena Laoma Fafa'ilalana Doha Somo?

Matiu 24:3-14

(Maleko 13:3-13; Luka 21:7-19)

³ Yesu mate Oliwe Uduhulina yai ya ta'ata'ai, na ana hewahewali sa lau modimodi gafuma lisina, be tiyen,

U falibamai, atasi somo haba sa tubu, yo em laoma fafa'ilalana haba doha somo yo tano'ubu ena ofi atasi?

⁴ Alinadi Yesu ya bui, iyen,

Au ita komakoma'i. Tabu sai i bwalafahimiu.

⁵ Pa'ana dodoga boludi haba hesagu sa fa-paisowa tiyen, <<Yau mate Keliso,>>* be haba sa bwalafahimiu.

⁶ Hiyala dagugudi haba sadaimiu yai ami atahiyedi, yo tefa hesa yai haba wasadi hinaga ami atahiyedi. Inmoho tabu aluwamiu ti poti-fahi. Ginauli hudo'i-hudo'i haba sa tubu. Inmoho, fuyana hola ya laolaoma.

⁷ Tefa hesa haba ma'edi tefa hesa sa hiyala, yo nu'u hesa haba ma'edi nu'u hesa sa hiyala. Galamo wesawesasa yo mwanu'unu'u haba sa tubu ai nu'u haisa.

⁸ Itete mate kamkamna fatufatubuna.

⁹ Lahaidi ni haba sa fakamkamnamiu yo sa wunuimiu. Tefa mahudo'idi haba sa 'waiyo'oemiu Yau debagu yai.

* **24:5** 24:5 <<Keliso>> aniyona mate, <<Tau Fasinabo,>> e <<Me-saiya.>>

10 Boludi haba edi kawawananaha sa gogoma. Maihalana yai na haidadi adi sa wewe yo sa fatole muli.

11 Peloweta bwalabwaladi boludi haba sa laoma be sa bwalafahimiu.

12 Pa'ana heyaheyaya ya la'i wananaha, dodoga boludi haba edi gadosisi haba sa welo.

13 Inmoho, sai ya nuwa adidili bee-, ana siga yai mate, mwahuli hige ofina haba ya abi.†

14 Yaubada ena Aba Ba'isa wasana lohohona mate haba ai tano'ubu mahudo'ina sa lauguguya'en. Ai mulina habahim tano'ubu ya ofi. (*Liba Famahata 5:9; 7:9*)

'Wasabu La'ila'i

Matiu 24:15-28

(Maleko 13:14-23; Luka 21:20-24; Daniyela 9:27)

15 Be yena tau anfaheyaya in nu'u tau fa'asi tau fa'asi wolewolena ami ita ya obi'obiyo Dubu Tabuna yai. In, Peloweta Daniyela beyabeyana ya libaen mate, yena tau fatifatili dogana haba aniyona ya fadosi lobahi.

16 Salumadi Diudeya yai tau miya ti gela ti lau tu'a.

17 Yena sai ena luma hewana yai,‡ tabu i lau leta, be ena ginauli luma ganahewana yai i tano gogo.

18 Sai gabu yai tabu i fuyo, be ana luhuluhu i abi.

† **24:13** 24:13 Au italau Matiu 10:22b hinaga. ‡ **24:17** 24:17 Isalaela, edi luma, hige hatu ti fapaisowadi. Luma hewadi mate sa tabataba, na fuya haisa ainiya sa laulau bawa.

19 Lahaidi yai te mate, wawahin nanatudi sa fafanomdi yo boga ganahewadi yai mate kamkamna la'ila'i haba sa fahoina.

20 Inmoho, bena Yaubada ami an'etai be tabu ai fuya gogoma o ai Sabati au gela.

21 Pa'ana lahaidi yai te kamkamna lala'i haba sa tubu. Yaubada tano'ubu ya falasa fuyandi yai, kamkamna nenedi doha itete te fahoinadi ya laoma, be aho'ite, ai muli ibege doha ite hinaga i tubu fuyo.

22 Ibe lahaidi ni hige ti no'udima, ibege sai i mwahuli, Inmoho, Yaubada ena fasinabo dodogadi debadi yai lahaidi haba sa tupo.

23 Lahaidi yai yena sai iyen,

<<Yaubada ena Fasinabo Dogana,§ ma!
Hola u ita!>> ye iyen <<Ma, ne'!>>

Tabu u kawawananaha'edi.

24 Pa'ana Keliso bwalabwala* yo peloweta bwalabwala haba sa taumahata be fafa'ilala yo no'o abi'abidi sa lau fatubu, be yena gonowanadi haba Yaubada hineli dodogadi sa bwalafahidi.

25 Logena E faliba bwa'iyemiu.

26 Be yena sai ya falibamiu, iyen, <<Logena au-, nu'u pitapitalina yai!>> tabu au lau; o iyen, <<Logena ma, luma bilina ganahewana yai!>> tabu au kawawananaha.

27 Gonogonowana doha namali ya tili tefa hasahasa yai, na ya lau tefa lidilidi yai, Doga Natuna ena laolaoma haba doha.

§ 24:23 24:23 <<Yaubada ena Fasinabo Dogana>> aniyona mate <<Keliso,>> e <<Mesaiya.>> * 24:24 24:24Uli'uli haisa tiyen <<Mesaiya bwalabwala.>>

²⁸ Somo yai somo pe'ipe'ina, mate gigiya haba ainiya sa fa'oigogo.

Doga Natuna ena Taumahata Fafa'ilalana

Matiu 24:29-31

(Maleko 13:24-27; Luka 21:25-28)

²⁹ <<Lahaidi yai ni, na heyaheyaya ni mulidi yai,
maihala haba ya fakamumu,
yo nawalahi ibege i sina;
kipwala galewa yai haba sa be'u,
yo somo gigibwalina galewa yai haba sa tilele.>> *(Isaiya 13:10; Isaiya 34:4)*

³⁰ Maihalana yai, Doga Natuna fafa'ilalana haba ya taumahata ai galewa, na tefa ou'ouli haba sa tan. Doga Natuna haba sa ita, ya laolaoma ai yada hewadi, ma namanamalina yo ma gigibwalina.

³¹ Hilimoya sa yufi fala'i na anelu ya fata-mali bwa'iyedi sa lau galewa yo tano'ubu adi dan yai ena fasinabo dodogadi sa tanogogo'idi.

Oyagi Kuhou Heyaheyasonna

Matiu 24:32-35

(Maleko 13:28-31; Luka 21:29-33)

³² Oyagi kuhou heyaheyasonna hola ya fal-ibamiu; yena ya in be luguna sa tutuli ami sibai mate hai'in fuyana.

³³ Yena fafa'ilala mahudo'ina te ami itadi, ami sibai Yesu ena laoma ya hanahanauma emi pape'o gwalugwaluna yai.

³⁴ E faliba dudulaimiu, mate hiti te ibege ti pe'i ana sigana ginauli mahudo'idi te sa tubu.

³⁵ Galewa yo tano'ubu haba sa ofi, inmoho egu liba ibege ti ofi.

Ana Maihala yo ana Lahai Hige Sai i Sibai

Matiu 24:36-44

(Maleko 13:32-37; Luka 17:6-30; Luka 17:34-36)

³⁶ Ana lahai yo maihalana hige sai i sibai, hige Galewa aneludi, o Tau Natunatu. Tamana iyabona moho ya sibai.

³⁷ Doga Natuna ena laolaoma nenena doha somo mate ha'a doha Nowa ena fuya yai.

³⁸ Bolowada hola hige i wewe fatubu, na la-haidi yai, dodoga sa nom yo sa kalahe, yo fafanahi, ya laulau ee-, Nowa ya awalau waga yai.

³⁹ Inmoho, hige begana edi ita lobahi somo ana sigana bolowada ya laoma be ya aleleidi. Doga Natuna ena laolaoma haba gonogonowana doha.

⁴⁰ Maihalana yai, tatau luwaga haba gabu yai sa paipaisowa. Yaubada haba esega ya lawen, na hesa haba ya lau afulen.

⁴¹ Wawahin luwaga hinaga haba witi sa bibibin, be fwalawa sa ginauli. Yaubada haba hesa ya lawen, na hesa haba ya lau afulen.

⁴² Lisina yai bena ami nononoha, pa'ana emi Guyau, lahai somo haba ya laoma mate hige emi siba.

⁴³ Ibe luma tanuwagana ya sibai fuyana somo tau angafu ya laoma haba ya tuhutuhuli. Be tau angafu ibege i angafu.

⁴⁴ Be logena, umi hinaga fuya ou'ouli bena ami nononoha, pa'ana Doga Natuna ena laolaoma, doha fafatauhiti, hige au sibai.

Fayofayo Tau Abina Loholohona yo Heyaheyayana

*Matiu 24:45-51
(Luka 12:41-48)*

⁴⁵ Sai haba fayofayo tau abina loholohona? Logena, in haba ena tau paisowa ya ita wata komakomani'idi, yo haba maihala dudulaidi yai ya fakalahedi.

⁴⁶ Yena ena ba'isa ya lau fuyofuyoma na ya ita haba ya kawa loholohen.

⁴⁷ E liba dudulai matamiu yai, mate haba ya tole be ena ginauli mahudo'ina ya ita watanidi.

⁴⁸ Na yena fayofayo tau abina ni ya heyaya be nuwana yai iyen,

<<Egu ba'isa ya miya hudo'i fuya lofalofa.>>

⁴⁹ Yofede, ya fatubu be falena fayofayo tau abidi ya antalaidi, ya kalahe yo ya nom maidana tau nom peledi.

⁵⁰ Fayofayo tau abina ena ba'isa ena laoma lahaina yo maihalana hige i sibai.

⁵¹ Haba ya lau fabubui na ya fatamali lawen, maidana tau lau bwalabwala sa miya. Amainiya mate tan yo mo'a aba nalididinidi.

25

Wawahin Safuhudohudo'i Heyaheyasonidi

Matiu 25:1-13

¹ Galewa Aba Ba'isa Nu'una ita'itana doha wawahin nuwanuwasupudi safuhudohudo'i,*

* **25:1** 25:1 Alina Suau yai ti uli: <<hasala nuwanuwasupudi.>> Aniyona mate: <<tine'eu hola hige ti eno lau.>>

edi lampa sa abidi, na sa lau taumoho sa fanahi,
sa bagibagiyen.

² Faligigi sibasibadi, na faligigi yauyauledi.

³ Yauyauledi edi lampa sa abidi, inmoho edi
kelesin hige fahafudi ti abidi.

⁴ Sibasiba edi lampa ma kelesinidi yo fahafudi
sa abidi.

⁵ Tau nahi wa begana ya boneyawa be
mahudo'idi matadi sa eno'eno yofede sa eno.

⁶ Maihona atipuna yai sa fatala ne'ene'e'en,
tiyen,

<<Haidamai! Tau nahi ya mahano. Au lau
au failobahin.>>

⁷ Nuwanuwasupudi sa obiyo fahi, edi lampa
sa abi nonohaidi.

⁸ Yauyauledi faligigi wa sa an'eta lau,
wawahin sibasibadi lebedi, tiyen,

<<Aee-, kelesin ema au hinidi. Ema lampa
sa pe'i.>>

⁹ Sibasibadi tiyen,

<<Ai ha'a gonogonowamai. Au lau
tau une'une lisidi yai, emi au unedi.>>

¹⁰ Sa aulaha sa lau, na mulidi yai, tau nahi ya
mahano. Tau nonoha faligigi wa sa lau fafanahi
ba'una yai, na eda'eda sa gudu.

¹¹ Mulidi yai, kelesin tau yo'o sa mahanoma,
be sa oi'oi, tiyen,

<<Ba'isa, Ba'isa, ema eda'eda u so'e!>>

¹² Alinadi ya bui, iyen,

<<E faliba dudulaimiu mate, E fakaumi.>>

¹³ Lisina yai, Yesu ena liba ya falafusofa, iye-bom,

Au nonoha, pa'ana ana lahai yo ana maihala hige au sibai.

Moni Tau Ita Watanidi Heyaheyasonidi

Matiu 25:14-30

(Luka 19:11-27)

¹⁴ Lahaidi yai ni Galewa Basileiyana haba doha ite. Fuya hudoli taumoho hesa bena haba ya lau ya lauwas; ena tau paisowa ya yoga gogondima, be hesa-hesa ya tole, haba ena ginauli sa ita watanidi.

¹⁵ Esega-esega ena sibasiba la'ina yai ya soi watan: hesa 5 tausan kina † ya felen, hesa 2 tausan kina na hesa 1 tausan kina ya felen. Habahim ya lau ya lauwas.

¹⁶ 5 tausan tau abina hige i bagibagi ya lau ya fapaisowa be 5 tausan hesa ya lobahi.

¹⁷ Abi'abina ese'esegana mate tausan luwaga tau abina ya laulauwen be hagahaga tausan luwaga hinaga ya lobahi.

¹⁸ Inmoho, tausan esega tau abina wa ya aulaha ya lau be ena ba'isa ena moni ya pului tanohi ganahewana yai.

¹⁹ Fuya lofalofa ya ofi, mulidi yai, tau paisowa edi ba'isa ya mahano fuyoma, be ena moni maidana sa pei gogonidi.

²⁰ 5 Tausan tau abina ya fapaisowa be 5 tausan hesa ya ginauli iyen,

† 25:15 25:15 Alina Giliki yai, monina te hesana <<talenti.>> Na la'ina doha kina tausan esega.

<<Ba'isa, wa ita! Kina tausán faligigi wa felegu, na E fapaisowa be tausán faligigi hesa E ginauli.>>

21 Alinana ena ba'isa ya bui, iyen,

<<Ya loholoho wananaha, Um egu tau paisowa loholoho yo dudulai dogana! Ginauli kiki'ina ita'ita watanidi yai mate wa loholoho, debana yai haba E tole hitim be ginauli boludi wa ita watanidi. U laoma, be egu kwade tefana u kwade'en!>>

22 Habahim tausán luwaga tau fapaisowana ya laoma hinaga, be ena ba'isa ya faliba, iyebom,

<<Ba'isa, wa ita! Tausán luwaga wa felegu be E fala'i mate em hagahaga hinaga tausán luwaga, ma!>>

Ena ba'isa iyen,

<<Ya loholoho wananaha, um egu tau paisowa loholoho yo dudulaina!

23 Um mate moni kiki'ina ita'ita watanidi yai wa loholoho. Lisina yai, um haba E tole hitinim be ginauli boludi wa ita watanidi. U laoma, be egu kwade tefana u kwade'en!>>

24 Ofi'ofina mate, 1 tausán tau abina ya luhuma, be iyen,

<<Ba'isa, E sibaim mate um tau nuwa kipi hesa; wa lau gabu mate hige u umahidi na wa tanogogo mate tumadi hige u falili.

25 Logena E 'wasabuwem, be E lau em moni E pulu tanohi ganahewana yai. Be wa ita! Somo wa felegu ma gonogonowana E fele fuyoiim.>>

26 Ena ba'isa iyen,

<<Um mate tau paisowa heyaheyayana yo matamata pe'ipe'ina! Ha'a doha wa sibai mate, mahula E lau gabuidi mate, hige yau ya umahidi, yo uma'uma E tano gogo'idi mate hige tumadi ya falili?

27 Wa somo? be egu moni hige u lau banika yai u tole, haba E fuyoma mate egu moni hudo-hudo'ina ma hantapuna E abi fafuyo?>>

28 <<Debana yai, ena 1,000 kina lisina yai haba ami kamfahi, be 10,000 kina tau abina ami felen.

29 Pa'ana sai somo ha'a lebena yai mate haba hesa E felen, be ena boludi. Na sai somo begana lisina yai haba E kamfahi.

30 Na tau paisowa heyayana haba ami we'ai ya lau ai kamukamumu. Ainiya haba ya tan yo gadigadina ya nalididin.>>

Sipi yo Gouti

Matiu 25:31-46

31 Yena Doga Natuna ma namanamalina ya laoma, ma'ena ena anelu haba ena aba ta'ai namanamalina yai ya ta'ai.

32 Nu'u mahudo'idi dodogadi haba sa fa'oigogoma ai lisina, na haba ya hinelidi doha sipi yo gouti sa hinelidi.

33 Haba sipi ai sibana ya toledi, na gouti ai seulina ya toledi.

34 Na habahim, Kin ya libalau tefa siba yai lisidi, iyen,

<<Au laoma, safaluma umi Tamagu ya faloholohomiu, fuyana tano'ubu ena fuya falasana yai na Aba Ba'isa emi loholoho ya abi nonohaidi au abi.

³⁵ Pa'ana E guliyam na agu kalahe ami felegu. Gadogu ya magu na ho'owa ami felegu be E nom. Yau ta'owawa na ami yoga hitinigu.

³⁶ Hige egu ginauli na umi egu ami soi. Sa falau deligu na ami laoma ami kepaigu. E lepa na ami ita watanigu.>>

³⁷ Tau dudulai dodogadi haba alinana sa fafuyo, tiyen,

<<Guyau, sofuyana 'e itam wa guliyam na 'e fakalahem, o gadom ya magu na ho'owa 'e felem?

³⁸ Fuya som 'e itam um mate ta'owawa, na 'e yoga hitinim, yo hige em leli na ginauli em 'e soi?

³⁹ Wa asiyebo yo um deli yai, na ma fisa 'e laowa 'e kepaim?>>

⁴⁰ Kin haba iyen,

<<E faliba dudulaimiu, somo kiukiu ami ginaulidi haidagu te lisidi yai mate ami ginauli lebegu.>>

⁴¹ Habahim ya libalau seulina yai lisidi iyen,

<<Umi safaluma Yaubada ya kauramanana'edi! Au lau hudo'i! Satani yo ena anelu‡ adi oyagi ala'alana ibege i pe'i,

‡ 25:41 25:41 <<Satani yo ena tau sagu.>> Uli'uli haisa tiyen <<yo ena anelu.>> Inmoho, iti hige Galewa ena anelu loholohodi. Hige'e! Iti mate <<Diyabolo ena tau sagu.>> yo sa heyaya.

nonohana yai au alagolu.

⁴² Pa'ana E guliyam na hige au ita galewaigu, gadogu ya magu na hige somo au felegu be ya nom.

⁴³ Yau ta'owawa, na hige au yoga hitinigu. Hige egu leli ginaulidi na egu hige au soi. E asiyebo yo E lau deli. Inmoho nuwamiu sa an'anloya hudo'i.>>

⁴⁴ Alinana hinaga haba sa bui, tiyen,

<<Gyau, fuya somo 'e itam wa guliyam, e gadom ya magu o um ta'owawa, o hige em leli ginauli o wa asiyebo o um deli yai - na hige ai saguhim?>>

⁴⁵ Alinadi haba ya bui iyen,

<<E faliba dudulaimiu, somo hige au ginaulidi haidagu te lisidi yai, mate hige au ginauli yau lisigu yai.>>

⁴⁶ Yofede, iti haba sa lau kamkamna ota'ota fahina, na tau dudulai haba sa lau mwahuli hige ofina yai. (*Diyon 5:29; 6:40*)

26

Yesu Aba Wunuina Edana sa Yo'o

Matiu 26:1-5

(Maleko 14:1-2; Luka 22:1,2)

¹ Ginauli mahudo'idi Yesu ya libaedi mulina, ana hewahewali ya falibadi iyen,

² Ami sibai mate, asubena haba Bayawa An'angogona, aimuli haba Doga Natuna sa fele afulen be sa tutu fapatu ai kolosi.

³ Habahim tau antalasam ba'iba'isadi yo babada lala'i sa fa'oigogo esega Tau Antalasam Ba'isana hesana Kaiyafasi ena luma yai.

⁴ Eda'eda sa yo'o na sa oi'oiliba bena sidohana, bwalabwala yai, Yesu sa tohai, be sa lau funuhi. Inmoho sa liba, tiyen,

⁵ Tabu ai mata'asi fuyana, pa'ana do'ata, dodoga ena sa lau be lulu sa fatubu.

*Betani Nu'unayai Waihin Hudo'i Yesu ya Fama'i
Matiu 26:6-13
(Maleko 4:3-9; Luka 7:37,38; Diyon 12:1-8)*

⁶ Yesu hola Betani yai, lepela dogana hesana Saimon ena luma yai,

⁷ waihin hesa ma'i panepanena maisana la'ila'ina alabasita botolona yai ya abi, na ya laoma Yesu lisina, be aba kalahe, ba'una yai, boluboluna yai ya fagoi.

⁸ Yesu tau famuli watanina sa ita, be manadi sa bala. Yofede sa fati'o tiyen,

Pa'ana somo be ma'i ya aiheya'en?

⁹ Ma'i ni maisana ya la'i wananaha. Egoba te une'une'en be monina tau gogo gesagesa te feledi.

¹⁰ Somo sa libaen mate, Yesu ha'a ya sibai, yofede iyen,

Pa'ana somo waihin te ami fatalapiliyen?
Ginauli loholohona ya ginauli lisigu yai.

¹¹ Tau gogo gesagesa fuya ou'ouli ma'emiu, na Yau ibege fuya ou'ouli ma'emiu.

¹² Taugu yai ma'i ya hin, mate, egu toletoletau abi nonohana ya ginauli.

¹³ E faliba dudulaimiu mate, somo yai Wasa Loholohona te sa lauguguya'en tefa hesa-hesa yai, haba waihin te somo ya ginauli lisigu yai fafa'ilalana sa dedei.

Diudasi, Yesu ana ya Wewe

Matiu 26:14-16

(Maleko 14:10-11; Luka 22:3-6)

¹⁴ Habahim safuhudohudo'i luwaga hesauna hesana Diudasi Isakaliyoti ya lau Antalasang Ba'isana lisina,

¹⁵ be ya fati'oi, iyen,

Ibe doga ni, ana E wewe ai lisimiu, haba maisagu somo ami felegu?

Yofede siluba pi'adi 30 sa fatilidi be sa felen.

¹⁶ Amainiya na ya lawen mate Diudasi eda'eda ya yo'o haba sidohana ena felefele afulenna nimadi yai.

Bayawa An'angogona

Matiu 26:17-25

(Maleko 14:12-21; Luka 22:7-13; Luka 22:21-23; Diyon 13:21-30)

¹⁷ Fwalawa Sesese Gesana An'angogona lahaina bwa'ibwa'ina yai, tau famuli watanina sa laoma be Yesu sa fati'oi tiyen,

Ai somo haba em 'e abi nonoha, be Bayawa An'angogona wa ginauli?

¹⁸ Alinadi ya bui, iyen,

Au lau duhu la'i, be yena taumoho hesa ami lobahi mate au faliba, auwen,

<<Tanuwaga alinana doha ite, iyen, <Ena fuya ha'a ya hanahanauma, be bena ma'ena ana hewahewali Bayawa An'angogona sa abi nonohai em ai luma.>>>

¹⁹ Yofede, ana hewahewali alinana sa lau watan, be Bayawa An'angogona sa abi nonohai.

²⁰ Maimailafina, Yesu ma'ena hewahewali sa ta'ai aba kalahe ba'una yai be sa kalahe gogo.

²¹ Sa kalakalahe na ya falibadi, iyen,
E faliba dudulaimiu, ganahewamiu yai sai esega haba agu wa wewe.

²² Nuwadi sa heyaya be esega-esega ya libalau lisina iyen,
Guyau bena Yau, ye?

²³ Alinadi ya bui iyen,
Sai ma'egu nimamai 'e dau'waidi otogole yai te, mate agu tau wewe.

²⁴ Doga Natuna doha wasana sa uli mate, haba ya pe'i. Inmoho Doga Natuna ana tau wewe ni, haba heyahayaya la'ila'i ya fahoina! Loholohona moho ibe dogana ni tabu ti yosi.

²⁵ Habahim, ana tau wewe, Diudasi, iyen,
Ba'isa, nuwada yau?

Yesu iyen,
Na, ii-.

²⁶ An'angogo ganahewana yai, Yesu fwalawa ya abi na Yaubada ya lauto'iyen ya ifi be tau famuli watanina ya feledi, na iyen,

Au abi be au an. Itete yau taugu.

²⁷ Habahim, kaputi ya abi. Yaubada ya lauto'iyen, na habahim ya feledi. Na iyen,

Au nom, mahudo'imiu. Itete yau 'wasinagu.
(Diyon 6:56)

²⁸ 'Wasinagu te yali fwaufwauna, ya tabuliwa dodoga mahudo'idi debadi yai, be edi heyaya haba Yaubada ya nuwa afuledi.

²⁹ E falibamiu, waen masina te, ibege ya nom fuyoi, aho'ite na ya lau ee-, Yau yo umi te nom fuyoi Tamagu ena Aba Ba'isa Nu'una yai.

³⁰ Yofede, wana hesa sa wanai, mulina, sa lau Oliwe Uduhulina.

Pita ena Falele Yesu ya Libaen

Matiu 26:31-35

(Maleko 14:27-31; Luka 22:31-34; Diyon 13:36-38)

³¹ Habahim Yesu ya falibadi, iyen,

Maihona te haba emi kawawananaha lisigu yai sa welo, pa'ana Uli'uli Tabuna iyen:

<<Tau ita wata haba sa wunui, na sipi bai-wadi haba sa dabalala.>> *(Sekalaiya 13:7)*

³² Inmoho haba E mwahuli fuyo, na mulina yai, haba E bwa'i, be E lau Galili.

³³ Pita iyen,

Bwagana! Mahudo'idi haba sa dabalala um debam yai, na yau hige gonowana ya lau afulem.

³⁴ Alinana Yesu ya bui iyebom,
E faliba dudulaim, maihona te kamkam
ibege hola i gwane mate, haba wa falele'egu
ma faihona.

³⁵ Pita iyen,
Bwagana, haba te pe'i, hige gonowana ya
falele'em.

Mahudo'idi edi libana gonogonowana.

Yesu Getesemeni yai ya Lau'u'ula
Matiu 26:36-46
(Maleko 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Habahim Yesu ma'ana hewahewali sa lau
nu'u hesa hesana Getesemeni, na habahim ya
falibadi iyen,
Aite'i, au ta'ata'ai, na yau haba E lau ai kwalau
ne'i, E lau'u'ula.

³⁷ Pita yo Sebedi nanatuna luwaga ya foyahidi
be maidana sa lau. Nuwa heyaya yo kamkamna
nuwana sa famohafu, na ya libalau lisidi iyen,

³⁸ Nuwa heyaya ganahewagu yai mate, ya
la'i wananaha. Begana haba ya faheyayagu.
Aite'i au miya, na au tuhutuhuli watanigu.

³⁹ Begana ya sigilau, habahim, ya hoba lidi
tanohi yai, na ya lau'u'ula iyen,

Tamagu, yena um em nuwatuhu yai mate,
kamkamna* lisigu yai te u abifahi! Inmoho,
hige yau egu fanuha, um em fanuha yai.

* **26:39** 26:39 Beyabeyana, Giliki alinadi yai, yo alina dimdim yai
hinaga uli'uli haisa tiyen: <<biya>> o <<kaputi,>> na anyiona mate
<<kamkamna.>>

⁴⁰ Na habahim ya fuyo ana hewahewali faihona lisidi, be ya itadi, sa laulau eno. Yofede, ya libalau Pita lisina,

Tataumiu faihona! Sidohana hige umi be yau ta tuhutuhuli maihala tupotupo ganahewana yai?

⁴¹ Au tuhutuhuli yo au lau'u'ula! Haba ibege lau'ita au lobahi. Yaluwamiu sa nonoha. In-moho, 'wapimiu sa belubelu.

⁴² Fafaluwagana ya fuyo, be ya lau'u'ula iyen,

Tamagu, yena kaputi te,[†] hige gonowana u lawe hudo'iyen ana sigana E nom mate, um em nuwatuhu haba E lau watan.

⁴³ Ya fuyoma mate, ya ita bodaidi sa laulau eno, pa'ana matadi sa maigibo.

⁴⁴ Yofede ya lau afuledi na fafaihonana ya fuyo ya lau'u'ula mate, libadi gonogonowadi ya libaedi.

⁴⁵ Habahim ya fuyoma ana hewali lisidi, be ya falibadi, iyen,

Hola ma eno'enomiu yo ma anyawasimiu? Ana maihala ya talai, yo Doga Natuna mate ana sa wewe dodoga heyaheyayadi nimadi yai.

⁴⁶ Au mwaito, te au'aulaha! Agu tau wewe ya laoma!

Yesu sa Tohai

Matiu 26:47-56

(Maleko 14:43-50; Luka 22:47-53; Diyon 18:3-

12)

[†] **26:42** 26:42 Logena, <<kaputi te>> aniyona mate <<kamkamna te.>>

⁴⁷ Yesu hola ma libalibana na yofede, Diudasi, Yesu ana hewali hesa ya mahano. Dodoga boludi maidana sa laoma, ma nigonigodi yo ma kepakepatadi. Tau antalasang ya ba'iba'isa haisa sa fatamalidi.

⁴⁸ Tau nuwa afulenna mate, dodoga wa ha'a ya fanigugudi, iyen.

Taumohona E falafu mate, in dogana ami fanuha. Au tohai!

⁴⁹ Diudasi ya dudulai Yesu lisina na iyen, Tanuwaga, Yauwedo.

Na habahim, ya falafu.

⁵⁰ Yesu alinana ya bui, iyen, Hidagu, au abi watawatan feulai.‡

Habahim, sa laoma, be Yesu sa tohai, na sa toha didin.

⁵¹ Yesu ana hewali hesa ena baineti ya solu fahi be Tau Antalasang edi Ba'isa ena fayofayo tau abina beyana ya tala sapi.

⁵² Yesu iyen,

Em baineti u husai fafuyo, pa'ana sai baineti ya abi haba bainetina yai ya pe'i.

⁵³ Emi nuwatuhu bena hige gonowagu haba Tamagu ya an'etai be anelu pele la'ilai oulina safuhudohudo'i luwaga i fatamalidima be agu

‡ 26:50 26:50 Uli'uli haisa tiyen: <<Hidagu somo ana halulu yai wa laoma mate, u ginauli.>>

ti fofu?§

⁵⁴ Inmoho yena somo bena ya tubu na hige'e, mate Buka Tabuna haba sidohana fafawanana-hana?

⁵⁵ Maihalana yai Yesu ya libalau baiwa lisidi, iyen,

Emi nuwatuhu mate, yau pilipili tau laulau fatubu?* Be logena ma baibainetimiyo ma kepacepatamiyo ami laoma be ami augu?

⁵⁶ Ginauli mahudo'idi sa tubu te mate peloweta edi uli'uli bena ya fawanana-hadi.

Yofede tau famuli watanina mahudo'idi sa dabal-ala, na ibona sa lau afulen.

Yesu Sa Falau Fatala

Matiu 26:57-68

(Maleko 14:53-65; Luka 22:54-55; Luka 22:63-71; Diyon 18:13-14; 18:19-24)

⁵⁷ Saluma Yesu sa tohai mate, sa lawen Kaiyafasi ena luma. In Tau Antalam Dodogadi edi Ba'isa. Amainiya mate laugagayo tau lau fa'ataenna yo babada sa bagibagiyen.

⁵⁸ Pita mate, muli yai ibona ena ati'atipu, Tau Antalam Ba'isana ena luma ganana ganamulina yai. Muli yai, habahim, ya luhulau, be

§ **26:53** 26:53 Kin Diuliusi Sisa ena fuya yai, Loma edi tau hiyala pelena hesana <<Legion>> oulina mate tau hiyala, 6 tausan yo hiyala tau sagu oulina 6 tausan hinaga (= 12,000). Logena, Legion oulina 12 be-, 144 miliyon! Aniyona mate anelu boludi yo boludi wananaha! * **26:55** 26:55 Uli'uli haisa tiyen <<tau angafu,>> in-moho aniyona mate Diusi ba'iba'isadi edi nuwatuhu e edi 'wasabu la'ila'i mate, bena haba Yesu yo ena pele ma'edi gabeman sa hiyala.

maidana Kaiyafasi ena tau gati sa ta'ata'ai gogo, dobidobi yai, be somo haba Yesu ai lisina sa gin-auli ya ita.

⁵⁹ Tau antalasang baba'isadi, yo Sanhedeli peledi mate, mata bwalabwala sa yo'o, be bena ainiya haba Yesu sa wunui.

⁶⁰ Tau wikinisi boludi sa laoma, inmoho hige ana mata hesa ti lobahi. Ofi'ofina mate wikinisi bwalabwala luwaga sa obiyoma,

⁶¹ na tiyen,

Doga te iyen, <<Yau gonowagu Yaubada ena Dubu Tabuna E lubi lopalopa, na lahai faihona ai ganahewana haba E fa'obiyo fuyoi.>>

⁶² Yofede Antalasang Ba'isana ya obiyo be Yesu ya faliba iyen,

Dodoga edi lau fagilu hewam yai te, haga u bui?

⁶³ Inmoho Yesu ya do'o. Yofede, Antalasang Ba'isana wa ya liba boda, iyen,

Yaubada Mwahumwahulina hesana yai E falibam mate, u falibamai yena um mate Fasinabo Dogana, Keliso, Yaubada Natuna, e hige'e?

⁶⁴ Alinana Yesu ya bui iyen,

Ii-, somo wa libaen mate, logena. Inmoho mahudo'imiu E falibamiu mate: Fuya matada yai haba Doga Natuna ya ta'ai Yaubada Hewa Wananaha yai, ai sibana, yo ai Galewa yadadi haba ya laoma ami ita.

⁶⁵ Yofede Antalasang Ba'isana ena leli ya pulitidi na iyen,

Yaubada matana yai ya liba heyaya! Hige
gonowana wikinisi haisa haba ta yo'oi!
Yaubada ya liba faheyaya ha'a ami atahi.

⁶⁶ Emi nuwatuhu doha somo?

Alinana sa bui, tiyen,
Ii-, pe'i moho.

⁶⁷ Yofede sa lau kanisofi, yo sa talai, na haisa sa
lau papali'i.

⁶⁸ Na tiyen,

<<Keliso,>> yena um peloweta dogana,
salumadi sa talaim, u falibamai!

Pita Yesu ya Falelen

Matiu 26:69-75

*(Maleko 14:66-72; Luka 22:56-62; Diyon 18:15-
18; 18:25-27)*

⁶⁹ Pita hola ya ta'ata'ai luma la'ila'ina do-
bidobina yai, na Tau Antalam Ba'isana ena paula
tau abina ya laoma be iyen,

Um hinaga mate Yesu Galili ma'em.

⁷⁰ Inmoho, mahudo'idi matadi yai ya falele. Ali-
nana ya bui, iyen,

Somo um wa libalibaen mate yau hige ya siba.

⁷¹ Habahim Pita ya aulaha ya lau eda'eda hafo-
hafona yai na, waihin hesa hasahasalana ya ita,
be dodoga ya falibadi iyen,

Doga te, ma'ena Yesu Nasaleta.

⁷² Na ya falele boda, yo ya angwala, iyen,

Dogana mate yau hige ya sibai!

⁷³ Hige walolona na, saluma aho amainiya sa obi'obiyo, sa lau Pita lebena yai na tiyen,
Na fede, um hidadi hesa. Alinam dagudaguna ya famahatam, mate um Galili dogana.

⁷⁴ Habahim ya angwala hasa matadi yai,
Dogana hige ya sibai!

Hige walolona, kamkam ya gwane. Yofede, somo Yesu ya libaedi wa, ya nuwatuhuidi,
⁷⁵ Kamkam ibege hola i gwane, mate haba wa falele'egu ma faihona.

Yofede ya lau ganamuli yai, be nu'u ya lau tantansinidi.

27

Yesu sa Foyahi Lawen Pailati Lisina

Matiu 27:1-2

(Maleko 15:1; Luka 23:1-2; Diyon 18:28-32)

¹ Ya ifi tatatali, tau antalasang ya ba'iba'isa edi sa oiliba bena Yesu sa lau funuhi.

² Sa au'au, habahim sa foyahi lawen, Pailati lisina. In Loma edi Ba'isa Diudeya ganahewana yai mate, in edi gawana.

Diudasi ya Faluke Fuyoi

Matiu 27:3-10

(Paisowa 1:16-19)

³ Fuyanna Diudasi, Yesu ana tau wewe, ya siba mate Yesu sa fagilu bena sa wunui, yofede ya nuwatuhu lobahi mate laupono ya ginauli yo ya

nuwabui. Yofede siluba oulina 30 ya fafuyodi Tau Antalasang Ba'isana yo babada lisidi.

⁴ Ya falibadi iyen,

Egu heyaheyaya, pa'ana dogo dudulaina 'wasinana E fatabuliwa.

Alinana sa fafuyo, tiyen,

Mate um em mode. Ai hige ema mode amainiya.

⁵ Yofede Diudasi moni ya peidi Dubu Tabuna tefana yai na ya au'aulaha ya lau be ya faluke fuyoi. *(Paisowa 1:18)*

⁶ Tau antalasang baba'isadi moni wa sa tano'idi, na tiyen,

Moni te hige gonowana ai Dubu Tabuna ta fapaisowa, pa'ana itete 'wasina maisana.

⁷ Yofede, sa nuwanuwatuhu be Gulewa Tau Laulau ginauli ena gabu sa une, be ta'owawa adi bwana sa ginauli.*

⁸ Logena, aho'ite mate, nu'una hesana sa ata'atahi <<'Wasina Nu'una.>>

⁹ Lisina yai, Peloweta Delamaiya ena liba sa fawananaha, (fuyana) iyen,

Isalaela dodogadi maisa sa lau yogaen,

<<Siluba 30 hewana yai mate sa abidi.

* **27:7** 27:7 <<Gulewa Tau Laulau ginaulina ena gabu sa une, liba aniyona te begana i fakau, 1) Gabuna mate Tau Laulau ginaulina enehena, 2) Tefana somo yai Gulewa Tau Laulau ginaulina bwadagowa sa abi o gulewa sa ginaulidi, e 3) somo yai gulewa ha'a sa heyaya mate, senadi sa pei afuledi.

¹⁰ Be Gulewa Tau Laulau ginauli ena gabu sa une, gonogonowana doha Yaubada ya falibagu. (*Sekalaiya 11:12-13; Delamaiya 36:6-12*)

Yesu, Pailati Matana yai

Matiu 27:11-14

(Maleko 15:2-5; Luka 23:3-5; Diyon 18:33-38)

¹¹ Yesu, Gawana Pailati matana yai ya obiyo, na ya fati'oi, iyen,

Um Diusi edi Kin?

Alinana Yesu ya bui, iyen,

Somo wa libaen mate, logena.

¹² Tau antalam la'ila'idi yo babada edi giluw walabwala lisina yai, hige la'i i bui.

¹³ Habahim Pailati ya fati'o iyen,

Ginauli mahudo'idi sa fagilum ni, wa atahiyedi, e hige'e?

¹⁴ Inmoho, edi lau fagilu mahudo'idi, mate hige Yesu la'i i bui. Yofede, Gawana ya no'o wananaha.

¹⁵ Fuya ou'ouli, Gawana ena laulau mate, yena Bayawa An'angogona fuyana ya laoma, haba dodoga sa liba, be sai deli yai sa so'efahi.

¹⁶ Fuyana yai mate, tau lau deli hesa, hesana Balabasi.

¹⁷ Dodoga sa fa'oigogoma, yofede Pailati ya fati'o lau lisidi, iyen,

“Emi fanuha dogana tausomo bena E so'efahi: Balabasi, o Yesu, hesana hesa Keliso?”

¹⁸ Ha'a ya sibai mate sa leyama ya lau fatala pa'ana sa nuwa ela'ela'en.

19 Pailati mate aba lau fatala yai hola ya ta'ata'ai,
na lahuna alina ya fatamali lawen lisina iyen,

Doga dudulaina ni tabu ai lisina somo u gin-
auli. Maihona yai doga ni E eno suwaiyen be in
debana yai kamkamna la'ila'i E fahoina.

20 Inmoho, antalasam baba'isadi yo babada,
dodoga sa nuwa liuidi mate Balabasi bena sa
so'efahi, na Yesu wunuina libana moho bena sa
oilibaen.

21 Yofede, Gawana ya fati'o lau lebedi iyen,
Tataudi luwaga haba tausomo ami fanuha
bena E so'efahi?

Tiyen,
Balabasi.

22 Pailati ya fati'o bodaidi iyen,
Na Yesu, sa kawakawa Keliso'en[†] ai lisina haba
somo E ginauli?

Mahudo'idi alinana sa bui, tiyen,
U tutu fapatu!

23 Pailati iyen,
Na bee-, ena laupono somo?

Sa yoga la'ila'i, tiyen,
U tutu fapatu!

24 Yofede Pailati nuwana yai ya lobahi mate,
ha'a sa leihafihafiti, yo bobohalahala mate ya

[†] 27:22 27:22 Giliki Alinadi yai <<Keliso>> aniyona mate, <<Me-
saiya,>> o <<Yaubada Tau Fasinabo Dogana.>>

la'ila'i. Be ho'owa ya abi, na ya nima kaisu baiwa matadi yai na iyen,

Doga dudulaina 'wasinana te ibege giluna au fabaheigu, umi haba ami bahei.

²⁵ Mahudo'idi tiyen,

Doga te, 'wasinana haba ai yo nanatumai giluna 'e bahei.

²⁶ Yofede Pailati Balabasi ya so'efahi. Na ya liba be Yesu sa pidili, habahim tau hiyala ya feledi, be haba sa tutu fapatu.

Tau Hiyala Yesu sa Lau Faliuhwa'en

Matiu 27:27-31

(Maleko 15:16-20; Diyon 19:2-3)

²⁷ Habahim, Gawana Pailati ena tau hiyala Yesu sa lawen edi aba oigogo,‡ be hiyala dodogadi mahudo'idi sa fata'i'ili.

²⁸ Ena leli sa pwala fahidi, na leli ginaulina hesa balebalelemnna sa fali'o.§

²⁹ Na habahim nulinuli sa fatuli,* be sa fakoku kuluna yai, yo tu'e bigabigana nima sibana yai sa tole lawen hinaga. Habahim, sa tulibono nuwanuwana yai na sa lau faliuhwa'en, tiyen,

Diusi edi Ba'isa, yauwedo!

³⁰ Sa kanisofi, yo tu'e wa sa abi be kuluna yai sa oi'oiyen.

‡ **27:27** 27:27 Uli'uli haisa tiyen, <<Palaetolium,>> Gawana ena Luma La'ila'i yai. § **27:28** 27:28 Au italau, Maleko 15:17 <<Yesu mate Kin edi leli kapikapitana sa fali'o.>> * **27:29** 27:29 Uli'uli haisa tiyen, <<Oyagi nulinulidi yai kolona sa fatuli.>>

³¹ Edi fa'atiti bwalabwalana ya ofi, na mulina yai, leli ginaulina ni sa kamfahi, na in ena ginauli sa fali'o fuyoi. Mulina yai, habahim, sa foyahi lawen, bena sa tutu fapatu.

Yesu sa Tutu Fapatu

Matiu 27:32-44

(Maleko 15:21-32; Luka 23:26-43; Diyon 19:17-27)

³² Sa aulaha, sa lau ganamuli. Sailin dogana hesa sa lobahi, hesana Saimon. Sa bayahoi, be Yesu aba tutu fapatuna ya bahei.

³³ Sa laoma nu'u hesa hesana Gologota. (Aniyona mate Kulukulu Nu'una).

³⁴ Amainiya mate waen sa falamo ma'ena nom-nom kalakalapi hesa sa felen be ya nomina, be ya 'waiyo'oen. *(Samsi 69:21)*

³⁵ Sa tutu fapatu mulina yai, habahim ena leli sa soiyedi, habahim sa aiheya failako'edi haba sai esega ya abi. *(Samsi 22:18)*

³⁶ Mulina yai sa ta'ai amainiya, na sa ita'ita watan.

³⁷ Ana mata pa'ana sa uli, be Yesu kuluna hewana yai sa tutu fapatu, Uli'ulina doha ite, <<Itete Yesu, Diusi edi Ba'isa.>>

³⁸ Tau angafu luwaga mate, ma'edi Yesu sa tutu fapatudi, hesa sibana yai na hesa seuseulina yai.

³⁹ Saluma sa bayawai mate, sa lau faliuhwa'en. Kuludi sa talatala oiyedi, na sa liba, tiyen, *(Samsi 22:7; Samsi 109:25)*

⁴⁰ Um bena Aba Antalasang Dubuna wa faheyaya, na lahai faihona ai ganahewana haba

wa fa'obiyo fuyoi, haga ibom u saguhi fuyoi!
Yena mo'isa um Yaubada Natuna, haga beti ai
aba tutu fapatum ni u tulube'uma!

⁴¹ Laulauna ese'esegana, tau antalasang ya lauga-
gayo tau laulau fa'atana yo Isalaela babada lala'i
sa lau faliuhwa'en hinaga.

⁴² Tiyen,

Dodoga haisa ya saguhidi, inmoho ibege
ibona i saguhi fuyoi! In Isalaela eda Ba'isa, e
hige'e? Ibe do'ata te, ai aba tutu fapatuna ni ya
tulube'uma, haba te kawawananaha'en.

⁴³ In Yaubada ya kawawananaha'en, na ya
liba bena in Yaubada Natuna. Haga beti, ta ita
haba Yaubada bena i fanuha haba do'ata te i
famwahuli! *(Samsi 22:8)*

⁴⁴ Laulauna gonogonowana tau angafu luwaga
Yesu ma afa haidana sa fakautidi mate, Yesu sa
liba fafaheyaya.

Yesu ya Pe'i

Matiu 27:45-57

(Maleko 15:33-41; Luka 23:44-49; Diyon 19:28-30)

⁴⁵ Lahai la'i mate, nu'u mahudo'ina ya ka-
mumu lubilubi, ya lau ee-, ya mailafi.

⁴⁶ Maihala doha 3 koloki, Yesu ya yoga la'ila'i,
iyen,

Eli, Eli, lama sabatani?

Aniyona mate,

Egu Yaubada, pa'ana somo wa nuwa afulegu?
(Samsi 22:1)

47 Haisa sa obi'obiyo amainiya sa atahiyen be tiyen,

Ilaidiya ya yogayogaim.

48 Feula na, hudo'i ya lau, be bwalofi ya abi. Ya dau'wai waen kalakalapina yai, na si'osi'o yai ya lolon hasaen, be bena Yesu ya nom. (*Samsi 69:21*)

49 Haisa tiyen,

I otawa! Haba Ilaidiya ya laoma ya fofofahi, te ita, e hige'e?

50 Yofede Yesu ya yoga la'ila'i fuyo. Ma'esega na, yawasina ya ofi.

51 Yesu ya pe'i, yofede, mwanu'unu'u ya fatubu be tanohi ya mwahimwahi. Yofede, bwanali sa ta'ifi'ifi. Na Dubu Tabuna ganahewana yai, bili daili kalekona ya tapuliti luwagai, hewa yai ya lidi ubu. (*Esedo 26:31-33*)

52 Bo'usa sa taso'e, na dodoga tabudi ha'a sa pe'i mate, sa mwahuli fuyo.

53 Bo'usa yai sa kalamahano. Na Yesu ena obiyo fuyo, mulina yai mate sa lau duhu balabal-amumu tabuna yai, be dodoga boludi matadi yai sa taumahata.

54 Fuyana tau hiyala dodogadi haisa ma'edi ba'isa, Yesu sa ita watan. Na mwanu'unu'u sa fahoina, yo ginauli te sa itadi, mate sa 'wasabu wananaha, be tiyen,

Mo'isa, in mate Yaubada Natuna wanana-hana.

55 Wawahin boludi mate amainiya, manamana'a yai sa obi'obiyo. Iti Galili yai Yesu sa lau watan, be somo ya fanuha haba sa felen.

⁵⁶ Ganahewadi yai mate, Maliya Magadala, ena falihesa Diyemsi yo Diyosepa tinadi, yo Sebedi nanatudi tinadi.

Yesu Silanna sa Bo'usai

Matiu 27:57-61

(Maleko 15:42-47; Luka 23:50-56; Diyon 19:38-42)

⁵⁷ Maihala hola hige i bulu, na Alimatiya dogana hesa fafagogona hesana Diyosepa ya laoma. In mate Yesu ena tau kawawananaha'enna hesa.

⁵⁸ Ya lau Pailati ya an'etai, bena Yesu silanna ya abi. Pailati ya tau'ulu be liba ya fatamali bena Yesu silanna sa felen.

⁵⁹ Yofede, Diyosepa silan wa ya abi, ya suma fata'i'ili kabobo fwaufwauna yai.

⁶⁰ Habahim in ana bwana fwaufwauna bwanali yai ha'a ya pidi nonohai, amainiya ya bo'usai. Na Diyosepa ume'ehu ya fatapipili, be bo'usa hafoha-fona ya gudu, na ya lau afulen.

⁶¹ Maliya Magadala yo Maliya hesa mate, sadai yai sa ta'ata'ai, na bo'usa sa maimainenei.

Tau Gati Bo'usa yai

Matiu 27:62-66

⁶² Sabati abi nonohana lahaina, na bobonna, yofede antalasam baba'isadi yo Falesiya sa lau Pailati lisina be tiyen,

⁶³ Ba'isa, doga bwalabwalana ni, ma mwahumwahulina ya liba iyen,

<<Lahai faihona ai mulidi haba E mwahuli fuyo.>>

⁶⁴ Debana yai, haba tau gati wa faliba, be bo'usa sa gatini komakomani'i, ya lau wee-, lahai

faihona sa ofi. Pa'ana ana hewahewali ibe ti lau be silanina ti angafuhi. Na haba dodoga sa bwalaidi tiyen,

<<In ha'a ya mwahuli fuyo.>>

Bwalabwala mulimulitana te, haba ya heyaya wananaha habahim bwala bwa'ibwa'ina.

⁶⁵ Alinadi Pailati ya bui iyen,

Gati au abi be au lau bo'usa au gudu au komakomani'i.

⁶⁶ Yofede sa lau be bo'usa sa gudu komakomani'i, yo gati sa toledi.

28

Yesu ya Mwahuli Fuyo

Matiu 28:1-10

(Maleko 16:1-10; Luka 24:1-12; Diyon 20:1-10)

¹ Sabati mulina yai, wiki lahai bwa'ibwa'ina yai, ya ifi tatatali, Maliya Magadala yo ena falihesa sa lau bo'usa sa kepai.

² Ma'esega na, mwanu'unu'u la'ila'i nu'u ya fadihodiho, pa'ana Yaubada ena anelu galewa yai ya lidima, be ya lau bo'usa ume'ehuna ya fatapipili, na hewana yai ya ta'ai.

³ Nenena ya namanamali, na ena leli sa kafu doha goula.

⁴ Tau gati sa 'wasabuwen, be sa tabutabubu. Hige ti mwahimwahu. Sa famala doha tau pe'ipe'i.

⁵ Anelu ya libalau wawahin luwaga lisidi iyen,

Tabu au 'wasabu! E sibai mate, Yesu sa wunui, ami yo'oyo'oi.

⁶In hige amaite'i. Ha'a ya mwahuli fuyo, gono-gonowana doha ha'a ya libaen. Ena aba eno hola au laoma, au ita.

⁷Haba feula ami fuyo, be ana hewali edi, ami liba, auwen,

<<In ha'a ya mwahuli fuyo, be ya bwa'i ya lau Galili. Ainiya haba ami ita. Logena, E falibamiu te.>>

⁸Yofede, wawahin wa, bo'usa sa lau afulen, na sa fabelele sa lau. Sa 'wasabu, inmoho, sa kwade. Sa lautafo sa lau, be tau famuli watanina haba sa falibadi.

⁹Hola sa laulau tafo, na ma'esega, Yesu ya mwaito afulen, nuwanuwadi yai, na iyen, Yauwedo.

Sa laoma nuwanuwana yai. Ahena yai sa abilau, na sa fadebasae.

¹⁰Habahim Yesu ya falibadi, iyen,

Tabu au 'wasabu. Au lau, be afa haidagu au falibadi be ti lau Galili. Ainiya haba sa itagu.

Tau Gati Alinadi

Matiu 28:11-15

¹¹Wawahin wa hola eda'eda yai ma laudi, na gati haisa sa lau Yelusalem taonna yai, be gin-auli mahudo'idi sa tubu mate, sa wasa duwaiyedi, tau antalasam baba'isadi yo babada lisidi yai.

¹²Tau antalasam baba'isadi sa fa'oigogoma maid-adi babada, be sa oiliba. Habahim, hiyala tataudi moni la'ila'i sa feledi,

¹³ na sa falibadi, tiyen,
Haba ami liba, auwen,
<<Ai 'e eno, na i'ipana ana hewali sa lau
samosamonene, be silanina sa angafuhi.>>

¹⁴ Yena wasa te, Gawana ya atahiyen, haba
emi 'e oilele. Tabu gilau au bahei.

¹⁵ Yofede, tau hiyala moni wa sa abi, na somo sa
fatalahadi mate, sa lau watan. Wasa te mate, Diusi
dodogadi mahudo'idi sa fatadada ya laoma bee-,
aho'ite hinaga.

*Yesu ya Taumahata ana Hewali Lisidi yai
Matiu 28:16-20
(Maleko 16:14-18; Luka 24:36-49; Diyon 20:19-
23; Paisowa 1:6-8)*

¹⁶ Tau famuli watanina 11 sa lau Galili tu'ana hesa
yai, somo yai Yesu ya fatalahadi nu'una bena
ainiya sa failobahi, sa lau niya.

¹⁷ Amainiya Yesu sa ita, yofede, sa fadebasae.
Inmoho, haisa mate sa nuwa luwaluwaga.

¹⁸ Yesu ya sigilau sadaidi yai, na ya falibadi iyen,
Gigibwali mahudo'idi galewa yai yo tano'ubu
yai Yaubada ha'a ya felegu.

¹⁹ Lisina yai au lau nu'u ou'ouli yai be dodoga
au fa'atadi yo au fababasitodi, Tau Tamatama,
Natuna yo Yaluwa Tabuna hesadi yai, be haba sa
famala tau famuli watanigu.

²⁰ Na haba ami fatalahadi be ginauli
mahudo'idi E libaedi sa lau watanidi. Haba
fuya ou'ouli Yau ma'emiu, ya lau ee-, tano'ubu
ena fuya ofi yai.

Buhutu Matiu
Buhutu: Buhutu Matiu (Portions)
Buk Matiu long tokples Buhutu long Niugini

copyright © 2024 SIL International

Language: Buhutu

Contributor: SIL Papua New Guinea

All rights reserved.

2024-09-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Sep 2024 from source files
dated 20 Sep 2024

3821b9c6-7cb5-5ff0-9035-4ac055dd87ba